AYAKLANMALARI BASTIRMA HAREKETLERİ

Teori ve Tatbikatı

Yazan:

DAVID GALULA

Çeviren:

HASAN LEMBET

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1965

AYAKLANMALARI BASTIRMA HAREKETLERİ

Teori ve Tatbikatı

Yazan:

DAVID GALULA

S. K. M.A. Kütüphanesi
Kayıt No: A-889
Demirbaş No:

Çeviren:

HASAN LEMBET

Gnkur. Basımevi
ANKARA
1965

COUNTER-INSURGENCY WARFARE

Theory and Practice

by

David Galula

Frederick A. Praeger, Inc., 1964

İÇİNDEKİLER

		Sayfa
	Önsöz	1
	Giriş	3
1.	İhtilâl harbi, mahiyet ve özellikleri	8
2.	Muvaffak bir ayaklanma hareketi için önceden lâzım olan şeyler	19
	Sebep	19
	İsyanı bastırmakla sorumlu olan tarafın zayıflığı	25
	Coğrafî şartlar	33
	Dış yardımlar	36
3.	Ayaklanma (isyan) doktrini	40
	Ayaklanma hareketlerinin stratejik örnekleri	40
	Ortodox örneği (komünist)	41
	Burjuva -milliyetçi örneği- kestirme yol	51
	Ortodox şekilde âsinin zarar görme ihtimali	53
	Kestirme yol şeklinde âsinin zarar görme ihtimali	54
4.	Soğuk ihtilâl harplerinde ayaklanmaları bastırma harekâtı	56
5.	Sıcak ihtilâl harplerinde ayaklanmaları bastırma harekâtı	61
	Ayaklanmaları bastırma hareketlerinin kanun ve prensipleri	62
	Ayaklanmaları bastırma stratejisi	69
6.	Stratejiden taktiklere	74
	Komuta problemleri	74
	Gayretlerin sarfedileceği mıntıkanın seçilmesi	81
	Siyasî hazırlıklar	85
	İlk bölge deneme bölgesidir	88

7. Harekâtlar (operasyonlar) 90

İlk adım : Asi kuvvetlerinin yokedilmesi veya defedilmesi 90

İkinci adım : Statik birliklerin kullanılması 92

Üçüncü adım : Halk ile temas ve halkın kontrolunu ele geçirme 97

Dördüncü adım: Asinin siyasî teşkilâtının ortadan kaldırılması 104

Beşinci adım : Mahallî seçimler 107

Altıncı adım : Mahallî liderleri deneme 108

Yedinci adım : Bir partinin kurulması 110

Sekizinci adım : Son çetecilerin kazanılması veya tamamen baskı altında tutulması 112

Nihaî tavsiyeler 113

—— o ——

ÖNSÖZ

Kuvvetlerin beynelminel politikaya tesiri II nci Dünya Harbindenberi çok daha fazla gelişmiştir. Bir taraftan, imha kapasitesi nükleer silâh ve roketlerle muazzam bir şekilde artmıştır. Diğer taraftan da, ayaklanma haraketleri müstemlekeciliğe karşı olan çarpışmalar ve komünistlerin yeraltı savaşlarında, aşağı tabakanın şiddet gösterilerine yeni bir anlam kazandırmıştır. Her iki gelişme beynelminel politikada siyasî kuvvetlerin ehemmiyetini ortaya koymaktadır.

Beynelminel **İşler Merkezi** başlangıcındanberi kuvvetlerin rolü ile alâkalanmaktadır. Nükleer silâhların meydana getireceği tesirle bu merkezdeki Thomas C. Schelling, Henry A. Kissinger ve diğerleri devamlı surette ilgilenmektedirler. Morton, Halperin kısıtlı harb tahlilleri ile meşgul olmaktadır. Yazılmış olan bu eserde, neticesi şiddet ve sertlik olan diğer etüdlerin bir mütemmimidir.

Bu eserde, Mr. Galula ayaklanma hareketlerine karşı çarpışma stratejisi üzerine eğilmiştir. Mr. Galula bu eserini meydana getirirken müstesna tecrübesini ortaya koymuştur. Kendisi 1919 senesinde Tunus'da doğmuş (bir Fransız vatandaşının oğludur) ve çokcukluğunun büyük bir kısmını Kazablanka'da geçirmiş ve 1938'de bakoleryasını aldıktan sonra Fransız Ordusunu kendisi için bir kariyer yapmıştır. Saint Cry'deki Fransız Askerî Akademisinden 1940'da mezun olduktan sonra II nci Dünya Harbinde Avrupada çarpışmıştır. 1945'den 1948'e kadar Çin'de vazifelendirilmişti. Sonra da (1949-1950) seneleri arasında 18 ay müddetle Yunanistan'a Birleşmiş Milletler Askerî Müşahidi olarak geldi. Son beş sene içerisinde Hong Kong'da askerî ateşe olarak bulundu. Sonra da, 1956'dan 1958'e kadar Cezayir'de vazife gördü.

Bu eser, yazarının zengin bir tecrübeye sahip olması ve dolayısiyle yapmış olduğu müstesna tahlillerle özel bir mahiyet taşır, kendisinin esas gayesi, ayaklanma hareketleriyle mücadele etmek isteyen bir idare için örnek prensipleri geliştirmektir. Galula'nın bu eserinde ileri sürdüğü kaideler, kendi müşahedelerinden ve Çin, Yunanistan, Güney Doğu Asya ve Cezayir'deki tecrübelerinden vücut bulmuştur. Yazar ortaya koymuş olduğu kaidelerin ana hatlarında, daha ziyade tahdit edilmiş misâlleri al-

mış ve asgarî bir şekilde hikâye etmiştir. Henüz gelişmemiş yeni milletlerde ayaklanmalar sık sık vukubulacağından, yazarın bu eserinde göstermiş olduğu kaide ve prensipleri değişen şartlar altında denemek fırsatı bulunacaktır. Bu eserin, anlayışı ilerleteceği ve münakaşaları yapılmış olan meselelerin tahlillerin yapılmasını teşvik edeceğine inanmaktayız.

Robert R. Bowie, Direktör
Beynelminel İşler Merkezi
Harvard Üniversitesi

GİRİŞ

Harb kanunları - bu, harbi idare eden bir kimsenin inceleyip halletmesi icabeden bir meseledir.

İhtilâl harbi kanunları - bu, ihtilâl harbini idare eden bir kimsenin inceleyip ve halletmesi icabeden bir meseledir.

Çin ihtilâl harbi kanunları - bu, Çin'de bir ihtilâl harbini idare eden kimsenin inceleyip halletmesi icabeden bir meseledir.

MAO - TSE - TUNG
Çin ihtilâl harbinin stratejik problemleri (Aralık 1936)

Şimdiye kadar hiçbir satranç oyuncusu daha oyuna başlarken ilk hareketi ile oyunu kazanmanın bir yolunu ne bulmuş ve ne de bulabilecektir. Satranç oyunu zamanımızın en sakin şeyi olan elektronik beyin makinesi için bile bir çok değişiklikleri ihtiva eder.

Harb bir satranç oyunu değil, durmadan genişleyen, sonsuza yaklaşan değişkenleri olan büyük bir sosyal olaydır; ki bu değişkenlerin bazıları tahlile müsait değildir. Bir harbte talihin önemini kim inkâr edebilir ve şans veya talihe önceden kim sahip olabilir .. Mussolini Balkan Harbine düşünmeden girerek, Hitler'i 1941 yılı ilk baharının en iyi kısmını ikinci cephede harcamaya icbar etmekle ve Sovyet Rusya'ya karşı hazırlanmış olan Alman taarruzunu geciktirmekle, Moskova'nın Almanlar eline düşmesine mâni olmuştur. Bu hâdisede herhangi bir talih unsuru bulunmadığı fakat bunun Mihver Devletlerinin aşikâr bir hatası olduğu hususu münakaşa edilebilir: Mussolini müttefiki ile görüşüp anlaşmalıydı. Fakat, Mussolini'nin kararında Stalin'in hiçbir dahli olmadığına göre bu hâdiseden Stalin'in son derecede şanslı olduğundan başka bir netice çıkarılabilir mi ..

Bir harbin muhtelif değişiklikler arzetmiş olması harb için emin bir sistem bulunması için yapılan araştırmaları hiçbir zaman için aksatmamıştır. Çünkü, harb bir devlet ve millet için ölüm ve kalım savaşıdır, insan faaliyetlerinin bazı diğer sahaları devamlı, tam ve aktif bir şekilde tahlil edilmiştir. İnsanlar eskiden beri düşünmeye ve döğüşmeye başladıktan itibaren (bu bazan aksi şekilde de tezahür eder) harbler - psikolo-

Dakr. Bşk. Kitaplığı

jik yönden, etüd etmeye teşebbüs edilmiştir, çünkü insan zekâsı bir referans'a sahip olmayı sever ve ona güvenmeyi ister; ve pratik olarak da gelecek harblerde kullanılmak üzere elde edilen lüzumlu dersleri kaydetmek ister.

Bu çeşit etüdler, en şiddetli hâdiselerde bile, geçmişteki harblerden hiçbir dersin elde edilmemiş olduğunu inkâr etmektedir, bir harbin idaresinin tamamen ilhama ve o günün şartlarına dayanan bir husus olduğu söylenebilir; veya bunun tersi olarak, yapılan bütün etüdler bizleri, bazı doktrinlerin kurulmasına, hâdiseler ve şartlar nazarı itibare alınmaksızın bu doktrinlerin sağlam akideler gibi muhafaza edilmesine sevketmektedir. Fransız askerî tarihi bu iki kutup arasında sallanmanın en iyi misâlini verir. 1870 - 1871 seneleri arasındaki Fransa - Prusya Harbinde Fransızların hiçbir teori veya plânı yoktu. 1940 senesinde de Fransızlar I'nci Dünya Harbinde denedikleri tedbirleri iki misline çıkartarak 1918 usûlü bir harble Almanların panzer tümenlerine karşı çarpıştılar. Her iki hâdisenin de neticesi Fransızlar için feci oldu.

Mamafih, yapılan etüdlerden ve elde edilen tecrübelerden, meydana çıkan müşahadeler harb "kanunları" adı altında toplanabilecek bazı belli hâdiselerin yeniden tekerrür edeceğini ortaya koymaktadır. Fakat bu kanunların fizikî ilim bakımından diğer kanunlar gibi kat'î bir kıymeti yoktur. Harb kanunları dediğimiz bu hususlar aklı selimin bize söylemekte olduğu şeyleri teyit ettiği için bunlara açıkça meydan okunmamalıdır. Böylece, birinci kanuna göre en kuvvetli olan taraf umumiyetle kazanır: Napolyon'un dediği gibi "Zafer en büyük taburundur". Eğer mücadele eden taraflar denk bir kuvvete sahipse, en âzimkâr olanı kazanır; bu da ikinci kanundur. Eğer taraflar arasındaki azimkârlık müsavî ise, zaferi bu sefer inisiyatifi elde tutan ve bulunduran taraf kazanır; bu da üçüncü kanundur. Dördüncü kanuna göre, zaferin kazanılmasında baskın kesin bir rol oynayabilir. Bu kanunların doğruluğu ABC harblerini teşkil eden sayısız hadiselerle teyit edilmiştir. Bu kanunlarda gayretlerin teksif edilmesi, kuvvetler ekonomisi, hareket serbestisi ve emniyet gibi rehber prensipleri meydana getirmiştir. Fakat bu prensiplerin tatbikatı da teknik, silâhlar, ve diğer faktörlerin değişmesiyle zaman zaman değişebilir,fakat bu prensipler kendi umumî kıymetlerini bütün harb boyunca muhafaza ederler.

Hemen hemen bütün harblerde, aynı kanun ve prensipler mücadele eden her iki taraf için de eşit değerdedir. Fakat esas değişen husus, bu kanun ve prensiplerin tarafların kabiliyeti, sahip oldukları durum ve kuvvetliliğine göre kullanılma şeklidir. Normal silâhlarla yapılan normal harbler bu umumî duruma dahildir.

Diğer taraftan da, ihtilâl harbleri, bizleri tahmin ettiği gibi değil, normal harblerdekine nazaran değişiklikler arzeden bazı özel kaidelere sahip olduğu için müstesna bir hadisedir ve bir taraf için kâbili tatbik olan kaideler diğer taraf için tatbik edilemez. Bir sinek ile arslan arasındaki kavgada, sinek arslanı safdışı bırakabilecek bir taarruzda bulunamıyacağı gibi arslan da sinek gibi uçamaz. Bu da yer ve zaman anlamlarında her iki kamp için aynı mücadeledir ve birbirinden farklı iki harb (mücadele) vardır: Biri ihtilâl harbi ve diğeri de ihtilâl harblerini bastırma mücadelesidir.

Mao Tse-tung'un da yanıldığı husus budur. Mao Tse-tung'un "ihtilâl harbi kanunu" diye tasrih ettiği olaylar ihtilâl yapan, yani kendi tarafının hadiseleridir. Fakat bir ihtilâl harbini bastırmak harekâtını idare eden bir kimse karşılaşacağı problemlere ne Mao Tse-tung ne de diğer ihtilâl teoristleri bir cevap bulabileceklerdir. Bir ihtilâli bastırmakla görevli olan kimse, ihtilâlcilerin nasıl bir hareket tarzı tâkip edecekleri hakkında faydalı malûmat bulabilir, aramakta olduğu çareyi bunlara bakarak çıkarabilir fakat bu çarelerin neler olduğunu açıkça gösteren bir malûmatı hiçbir yerde bulamıyacaktır. Bazı ihtilâl hareketlerini bastırma mücadeleleri ihtilâlcileri büyük ve küçük çapta taklit etmekten dolayı tuzağa düşerek muvaffakiyetsizliğe uğramıştır, bu hususu daha ilerde göreceğiz. Bu tip teşebbüsler hiçbir zaman muvaffakiyete ulaşamamışlardır.

Öyleyse, bir ihtilâli bastırma hareketinin kaideleri nelerdir? Burada da diğer nadir hadiseleri müşahede edebiliriz. İhtilâl harblerinin bir ihtilâlci noktai nazarından tahlili bugün mevzul miktarda bulunmasına rağmen, bu tip hareketlerin nasıl bastırılacağı ve bu bastırma hareketinde nasıl hareket tarzı takip edileceği mevzuunda halâ boşluklar vardır. Formüllerin dışında teklif edilen gayet az şeyler vardır meselâ: "Meselenin esas anahtarı haber almadır" veya, "Halkın desteği kazanılmalıdır" gibi. Bu anahtar nasıl kullanılacaktır, halkın desteği nasıl kazanılacaktır, bir ihtilâl harbine doğru taraftan veya âsi taraftarı olarak iştirâk etmiş bir kimsenin mahkemede aciz veya gururlu olarak ifade vermesi gibi, işte hüsran umumiyetle bu noktalarda başlar. Arazide bulunan genç bir subay haftalar ve aylarca süren uzun bir tâkipten sonra kendisine karşı gelen bir düzüne çeteciyi ortadan kaldırır, fakat ortadan kaldırılan çetecilerin yerini derhal yenileri alır; beş kuruşluk bir reform için itham edilen bir memura kendi mıntıkasındaki herhangi bir karakola sahip olmadığı bir anda 100 liralık bir programı derhal tatbik etmesi emredilir; A sektörünü temizlemiş olan bir General, B sektöründeki iki taburun kendi emri altından alındığı için feryat eder; basın ve yayın işlerine bakan kimse birçok katî zaferlerden sonra hâlâ isyan hareketlerinin neden geliştiğini ve genişlediğini tatmin edici bir şekilde izah edemez; bir milletvekili de, hü-

kûmete muazzam tahsisat verildiği halde ve buna karşılık hükûmet az bir iş yaptığına göre, hükümetin neden daha fazla bir tahsisat talep ettiğini anlayamaz; Devlet başkanına da her taraftan hücum edilir ve devlet başkanının daha ne kadar başta kalacağını kimse bilmez. İşte yukarda gösterilenler memleket dahilinde bir ihtilâlin bastırılması, işe başlandığında görülecek tipik olaydır.

Bir pusulaya şiddetle ihtiyaç vardır ve ihtiyacı hissedilen bu pusula kusurlu ve pek fazla inkişaf etmemiş olabilir. Burada bizlerin teklif etmek istediğimiz şey, ihtilâlleri bastırabilmek için kanunlar vazetmek, bu çıkarılan kanunlardan ihtilâlleri bastırma prensiplerini meydana getirmek ve ihtilâlleri bastırmak hareketleriyle ilgi strateji ve taktikleri gösterebilmektir.

Teşebbüs tehlikelidir. Normal silâhlarla yapılan harbler büyüklük ve şekil itibariyle yüzlerle ifade edildiği halde şimdiye kadar çıkan ihtilâl harbleri pekaz olup ekserisi de 1945'ten sonra vukua gelmiştir. Bu hal de, bazı kanunların çıkarılması için kâfi değil midir?.. Mahdut esaslardan çıkarılacak olan umumilik bir dereceye kadar da doğru olabilen veya doğru olmayabilen şahsî sezgiye itimat etmelidir. Her nazariye çalışmalarının aslında bir kat'iyetcilik tuzağı vardır, biz de bu sebeple belli bir ihtilâli bastırma hareketini etüd etmekten ziyade, bununla alâkalı problemleri umumî manâda etüd etmekteyiz; birçok hadiseyle alâkalı görünebilen bir husus, belli bazı faktörlerin bazı hadiselere kat'i şekilde tesir etmesiyle diğer hadiselerle alâkalı bulunmayabilir.

Bu sebepledir ki, biz ihtilâlleri bastırma hareketlerinde karşılaşılacak olan problemlerin hepsine birer çözüm yolu bulmuş olduğumuzu iddia etmiyoruz. "Yanlış" kampta sık sık ve uzun müddet görmüş olduğumuz perişanlığı bir dereceye kadar izale etmeyi ümit ediyoruz.

Burada üzerinde durduğumuz, komünistlerin "müstemleke" ve "yarı müstemleke" ve bizlerin de "az gelişmiş" dediğimiz memleketlerdeki ihtilâl hareketlerinin bastırılması hususudur. Yukarıda gösterilen bu memleketlerin dışında da bir ihtilâlin muvaffak olması çok şüphelidir, diğer taraftan da iyi bir düzene sahip cemiyetlerde bir ihtilâl çıkma ihtimali çok azdır. Son zamanlarda "kapitalist" bir memlekette -1945 ile 1950 senelerinde Yunanistan'da- yalnız bir ihtilâl çıkmış ve ihtilâlciler mağlup edilmişlerdir. Başka bir ihtilâlin de başlangıcını Kanada'nın Quebec vilâyetinde belki de görebiliriz. Hangi hadise de olursa olsun, dünyanın gelişmiş memleketlerindeki problemler gelişmemiş memleketlerindeki problemler nazaran daha az vahimdir.

Kelimelerin manâları meselesi daha da ileriye gitmeden açıklanmalıdır. Mao Tse-Tung'un ifade etmiş olduğu ihtilâlcilerin hasmı "İhtilâlleri bastıranlardır" değiminden ihtilâli bastıran kelimesi "reaksiyoner" yani "mürteci" kelimesinin bir benzeri haline geldiğinden ve hattızatında da ihtilâlleri bastıranların hiçbir zaman ne mürteci olduklarından ve ne de mürteci olacağından bu ifadeyi doğru olarak kabul etmek cahilliktir. Bu sebepledir ki, bütün kitap boyunca bir tarafa "ayaklanan" veya âsi ve onun hareketine de "ayaklanma" diyecek; diğer taraf "ayaklanmayı bastırmakla görevli taraf" ve hareketlerine de "ayaklanmaları bastırma hareketi" diyeceğiz. Ayaklanma ve ayaklanmaları bastırma hareketi bir mücadelenin ayrı iki yüzü olup, bütünü "ihtilâl harbi"diye ifade etmek maksada hizmet edecektir.

—— o ——

1 İhtilâl Harbi: Mahiyet ve Özellikleri,

İhtilâl Harbi Nedir?

İhtilâl Harbi, umumiyetle dış tesirlerin altında kalan, dahilî bir mücadeledir. Muhtelif vak'alarda isyan edenlerin milliyetçi gruplar olarak tanınmalarına rağmen -Endonezyalı, Vietnamlı, Tunuslu, Cezayirli, Kongolu, Angolalı- bunların idareyi, polisi ve silâhlı kuvvetleri elinde bulunduran halihazır mahallî bir hükümete meydan okumakta oldukları hakikatını değiştirmez. Bu sebepledir ki, koloniyel ihtilâl harbleri, tamamen kendiliğinden zuhur edenlerle -meselâ, Küba ve Güney Vietnam gibi- birbirlerinden pek farklı değildirler.

Mücadele, ayaklananların iktidarı ele geçirme veya memleketi ikiye bölme -halihazırda Kürt'lerin yapmaya çalıştıkları gibi- ve hükümet kuvvetlerinin de iktidarı muhafaza gayesiyle hareket etmeleri neticesi meydana çıkar. İşte bu noktada iki grup arasında (ayaklananlarla ayaklanmayı bastırmaya çalışanlar) bellibaşlı değişiklikler meydana gelmeye başlar. Normal harblerde herhangi bir taraf harbi başlatabilir, fakat ihtilâl harbini yalnız ayaklananlar başlatabilir ve ayaklananları bastırmak da ayaklanmanın bir neticesidir. Ayaklanmayı bastırma hareketinin sebebi ayaklanma menşeine inilmedikçe tâyin edilemez.

"Ayaklanma, bir memlekette bir partinin politikasını her mânada takip etmektir" diyebiliriz. Ayaklanma normal bir harb değildir. -Politikanın diğer mânalarda devam ettirilmesi gibi- çünkü bir memlekette ayaklanma, ayaklananların zor kullanmaya tevessül etmelerinden çok evvel başlayabilir.

İhtilâl, Komplo (Hükümet darbesi) ayaklanma:

İhtilâl, komplo (veya hükümet darbesi) ve ayaklanma, iktidarı zor ile ele geçirmenin üç yoludur. Bunların ne olduklarını teker teker tefrik etmek kendi tahlillerimiz için faydalı olur.

Bir ihtilâl umumiyetle, âni -kısa, kendiliğinden vukua gelen, plânlanmadan yapılan harekettir. (1789 Fransız, 1911 Çin, 1917 Rus, 1956 Macar ihtilâlleri gibi), ihtilâl âni vukua gelen gelişmeler olduğu için ancak olup bittikten sonra izah edilebilirler, bir ihtilâl havası hissedilse bile ihtilâlin olup olmayacağı önceden kestirilemez. Bir ihtilâlin nasıl ve tam

olarak ne zaman patlak vereceği önceden bilinemez. Bugün İran'da bir ihtilâl havası hüküm sürmektedir. Fakat ne olacağını, herhangi bir ihtilâlin olup olmayacağını, eğer, herhangi bir ihtilâl olacaksa ne zaman ve nasıl başlıyacağını kim söyleyebilir.

İhtilâllerde önce halk kütleleri harekete geçer ve sonra da liderler meydana çıkar. Manchu hanedanı devrildiğinde Sun-Yat-sen İngiltere'de, Romanovlar düştüğünde de Lenin İsviçre'de bulunuyordu.

Komplo (hükûmet darbesi) ise, bir âsi grupun o memleketi idare etmekte olan zümreyi devirmeye mâtuf gizli faaliyet ve hareketleridir. Mahiyetinin gizli olması hasebiyle Komploda (hükûmet darbesi) kalabalık halk kütlelerinin herhangi bir dahli yoktur. Komplonun hazırlanması her ne kadar uzun bir zamana ihtiyaç gösterir ise de hükûmet darbesi hareketi âni ve kısadır. Komplo (hükümet darbesi) her zaman bir kumardır. (1944 Hitlere karşı yapılan komplo, ve Irak'ta 1958'de Kral Faysal ve Nuri Sait Paşa'ya ve 1963'de General Kasım'a yapılan kompiolar gibi).

Diğer taraftan, ayaklanma ise, bilinen esas gayeleri ve nihaî olarak da kurulu nizamı devirmek maksadiyle metodlu olarak idare edilen, süreüncemeye dökülen ve adım adım geliştirilen bir mücadeledir (1927-49 Çin, 1945-50 Yunan, 1945-54 Hindi Çini, 1948-60 Malaya, 1954-62 Cezayir gibi). Daha emin olabilmek için ayaklanmalar da, ihtilâller gibi önceden tahmin edilemez, hakikatte ayaklanmanın başlangıcı o kadar muğlâk ve müphemdir ki, ayaklanmanın kat'î olarak ne zaman başladığını tâyin etmek zor bir kanunî, siyasî ve tarihî problemdir. Meselâ, Çin'de bu tarih Kuomintang komünistlerinin dostluğu bozduğu ve şiddet ve zor kullanmaya başladıkları 1927 senesi mi yoksa Çin Komünist Partisinin kurularak o memlekette komünist rejimi tesis ettikleri 1921 senesi mi olmalıdır? Ayaklanmaların başlangıcı her ne kadar önceden tahmin edilemez ise de ayaklanmalar âni vuku bulmayıp yavaş yavaş gelişir. Liderler meydana çıkmaya başlar ve sonra da halk kütleleri harekete geçirilir. Yunanistan'daki ayaklanmalar hariç - son zamanlardaki bütün ayaklanmalar bir ihtilâl durumuna açıktan açığa bağlanılmıştır, 1948-60 Malaya, 1952-55 Tunus, 1952-56 Fas, 1955-59 Kıbrıs, 1957-59 Küba olaylarında ve diğerlerinde ayaklanmaların başlıyabilmesi için tam bir ihtilâl durumu vehameti mevcut değildi.

Ayaklanma ve dahilî harb:

Ayaklanma bir dahilî harbtir. Fakat her iki şekildeki harbler arasında bazı farklar vardır.

Genel. Bşk. Kitaplığı

Dahilî harb, milleti âniden, kısa bir şaşkınlık devresinden sonra, kendilerini bir bölge ve hemen kurmaya başladıkları silâhlı kuvvetlerin idaresinde bulunan iki veya daha fazla gruplara ayırır. Bu gibi gruplar arasındaki harb alelâde iki devlet arasındaki harbi hatırtatırsa da burada karşılıklı savaşanlar aynı millete mensup olan kimselerdir. Meselâ, Amerikan dahilî harbi ve İspanyol dahilî harbi gibi.

Ayaklanan ile ayaklanmayı bastıranlar arasındaki ayrılıklar:

İhtilâl harbinin her iki karşı kampı arasında bazı ayrılıklar vardır. Bu ayrıntılar harbin esas mahiyeti, başlangıçta tarflar arasındaki kuvvet eşitsizliği, kendilerinin mevcudiyet ve mes'uliyetleri arasındaki farklardan meydana gelir.

Ayaklananlar, mücadeleyi yalnız başlarına başlatabileceklerine göre (fakat bu ayaklananların zor ve şiddet kullanmaya ilk önce tevessül edecekleri mânasına gelmez) stratejik inisiyatifi bir hadde ellerinde bulundururlar. Memleket haricî tesirler ayaklananların hareketlerini hızlandırmadığı müddetçe, isyan edecek olanlar hâdiselere başlama saatini seçmekte ve münasip zamanı beklemekte serbesttirler. **Halen dünyanın Batı ve Doğu diye iki kutba ayrıldığı bu zamanda hiçbir ihtilâl harbi tamamen dahilî bir mesele olarak kalamaz.** Malaya ve Endonezya komünist partileri memleket dahilindeki ayaklanmalarda zora baş vurma emrini belki de 1948'de Kalküta'da komünistlerin müzaheret ettikleri Güney Doğu Asya Gençliği ve talebeleri konferansında almışlardır. Böylece, karar verme tamamen Malaya ve Endonezya komünist partilerine bırakılmamıştır.

Bir memlekette ayaklananlar yıkıcı faaliyetlere veya açık şiddet hareketlerine tevessül ederek niyetlerini açığa vuruncaya kadar ayaklanmayı bastıracak olanlar için büyük bir mesele teşkil etmeyen gayri muayyen ufak bir muhtemel tehdit veya tehlike durumunda olup büyük bir herekâtı icabettiren mücerret bir hedef olarak gözükmezler. Siyasî muhalefetin müsamaha edildiği bazı memleketlerde ayaklanma faaliyetleri kanunî ve rahat mânada gelişebilir. Bu hâl ise, ayaklanmaları bastıracak olan teşkilâtın ilk harekâtını büyük ölçüde kısıtlar. **Umumiyetle, ayaklanmayı bastıracak olanların da en fazla yapabileceği şey,** ayaklanma için müsait olan şartları ya ortadan kaldırmak veya hafifletmektir.

İhtilâl harbinin başlangıcında çarpışan kuvvetlerin kıymetlendirilmesinde ihtilâli bastırmaya çalışan kuvvetler diğerlerine nazaran sahip olduğu kıymetler itibariyle çok daha üstündür. Kurulu hükümet onun geçimini temin eder, hakikatte herşeye sahiptir, diplomatik olarak bütün milletlerce tanınır; icraî, idarî ve adlî branşlarda kanunî bir selâhiyet vardır; memleket idaresi ve polisi kendi kontrolu altındadır; malî kaynaklar eli altındadır. Endüstriye ve ziraî kaynaklar ya memleketinde bulunur

veya dışardan kolaylıkla temin edebilir; nakliye ve muhabere vasıtalarına sahiptir; haber ve propaganda vasıtalarını kullanır ve kontrol eder; silâhlı kuvvetlerin kumandası kendisindedir ve kumandası altındaki bu kuvvetleri genişletme imkânına sahiptir. Ayaklanan veya isyan eden kimse âsidir. Kanun dışı bir kimsedir. Ve yukarıda sayılan hususlardan ya hiçbirine veya gayet az bir kısmına sahiptir.

El ile tutulmayan kıymetler mevzuunda ise durum tamamen yukardakinin tersidir. **Ayaklanma hareketlerinin istinat ettiği sebebin ideolojik kuvveti, âsinin sahip olduğu korkunç bir kıymettir.** Ayaklanmaya karşı koyacak olanların mes'uliyetleri ağırdır. Bütün memlekette sulh ve sükûnun temininden mesuldür. Ayaklanan tabiî olarak kendisinin elle tutulmayan kıymetlerini mücerret bir kıymet haline getirmeye çalışırken, ayaklanmaya karşı koyan da sahibi olduğu mücerret kıymetlerin dağılmasına mâni olacaktır.

Böylece, ayaklanan (âsi) harb boyunca ufaktan büyüğe ve zayıflıktan kuvvetliliğe yükselmelidir, aksi takdirde muvaffak olamaz. Ayaklanmaya mâni olan da, âsinin muvaffakiyetiyle yakinen alâkalı olarak büyükken küçülecek ve kuvvetliyken zayıf hale gelecektir.

Yukarda gösterilen ayrılıklar, ihtilâl harblerinin normal harblerden çok değişik olduğunu gösterir.

Gaye: Halk:

Fıtrî olarak zayıflıktan müteessir olan, âsinin düşman kuvvetlerini yoketmek ve memleketi istilâ etmek gayesiyle bütün kuvvetini toplayıp karşı tarafa normal bir usulle hücum etmesi pek aptalca bir harekettir. Bu sebeple, mantık, onu fizikî eksikliğini kapatabilme fırsatına sahip olacağı başka sahalarda çarpışmaya zorlar.

Halk, yeni bir sahayı temsil eder. Eğer âsi, halkı ayaklanmayı bastıracak olandan ayırmayı becerebilirse, halkı fizikî kontrolu altına alır ve halkın aktif desteğini de temin ederse, harbi kazanır. Çünkü, iktidar bir memlekette halkın sarih veya zımni muvafakati veya en kötüsü o memleket halkının muvafakatı hilâfına kurulmuştur.

İşte böylece, ihtilâl harblerinin en belli başlı özelliği halk için yapılan mücadeledir.

İhtilâl harbi siyasî bir harbtır:

Bazı hallerde harbin siyasî sonucu ile, önceden tasarlanan siyasî maksadı arasında büyük değişiklikler bulunmasına rağmen, teorik olarak bütün harbler bir siyasî maksat için yapılmıştır.

İçtimaî âdetlere bağlı olarak yapılan (normal) harblerde, diplomasi propaganda ve ekonomik tazyikten sonra askerî bir harekâta girişmek gayeyi tahakkuk ettirmekte umumiyetle kullanılan esas yoldur.

Bir harb enstrümanı (âleti) olarak hizmet gören politika harb içinde ikinci plânda kalır ve harbden sonra da bir alet olarak vazife görmeye başlar. Burada, bir defa normal harb başladıktan ve şiddet ve zor kullanılmaya tevessül edildikden sonra politikanın ortalıktan kaybolacağını kastedmiyoruz, kasteddiğimiz şey, normal harb müddetince, takip edilecek olan politika (her nekadar hükûmet tarafından değiştirilebilirse de) tesbit edilmiş ve silâhlı kuvvetlere gerekli emirler (bu emirlerde hükümetçe tâdil edilebilir) verilmiş olduğundan askerî harekât en ön plânda gelir.

Nükleer zamanın başlaması ve nükleer harbin karşılıklı taraflara sebep olacağı zarar ve ziyan mülâhazasiyle politika -son Kore harbinde olduğu gibi- harblerin gidişatında (kısıtlı gayesine) ve (nükleer silâhların harb dışı bırakılması) harblerin harekâtına daha fazla müdahele edecektir. Hâl böyle iken yine, askerî harekât normal harblerin esas aleti olarak kalacaktır.

Netice olarak, alet ve askerî temin edip bunları kullanan ve harekâtı, halkı idare eden hükümet dairelerine vazife ve selâhiyetlerin verilmsi kolaydır.

Fakat, ihtilâl harblerinde ise durum tamamen farklıdır. İhtilâl harblerinde esas gaye halkı elde etmek olduğundan, âsi için gaye halkın kontrolunu kendi eli altına almak veya ayaklanmaya karşı koyan taraf için de halkı kendine hiç olmazsa muti tutmak gayesi esas itibariyle politik bir mahiyet taşır. Bu hâdise de ve netice olarak politik harekât harb müddetince ön plânda gelir. Bir hükümet için siyasî gayeleri tâyin ve tesbit etmek, nekadar askerî bir kuvvet kullanılacağına karar vermek, bir andlaşmaya girmek veya bir andlaşmayı bozmak kâfi değildir; politika harekâtın aktif bir aletidir. Politik ve askerî harekât birbirleri içine bukadar girmiş olduklarından bunlar birbirlerinden kolayca ayrılamaz, hattâ her askerî harekât sebep olacağı siyasî tesirler yönünden ve her siyasî harekât da sebep olacağı askerî tesirler yönünden iyice etüt edilmelidir.

Siyasî müessesesi bir parti olan, askerî kuvveti mensup olduğu partinin kuvveti olan âsi, siyasî müessesesi bir parti tarafından desteklenen veya desteklenmeyen veya esas gayeden uzaklaşmış koalisyonun idare ettiği bir hükümet olan, askerî kuvveti milletin umumî muvafakatini haiz veya haiz olmayan o milletin ordusu olan rakibine karşı daha avantajlı olduğu bu durumdan zevkalır.

Sulhtan harbe tedrici geçiş:

Normal harblerde, kendi topraklarında hazırlıklarını tamamlamış olan ve bütün kaynaklarını bu hazırlıkları için kullanan mütecavizin bütün kuvvetleriyle yapacağı bir baskın hücumunda kazancı çok olacaktır. Bu durumda sulhtan harbe geçiş çok ânidir, ilk şok kat'î olabilir.

Bu hâl, ihtilâl harblerinde pek mümkün değildir, çünkü, mütecaviz -isyan eden- başlangıçda kâfi miktarda kuvvete sahip değildir. Âsinin göze çarpar siyasî ve askerî bir kuvvete sahip olabilmesi belki uzun seneler alabilir. Sebep bu olduğu müddetçe, ihtilâl harblerinde ilk şok ve âni baskın az veya hiç yoktur ve başlangıçda kat'î bir savaş ihtimali mevcut değildir.

Zaten, isyan eden, düşmandan beklemekte olan reaksiyona karşı tam manasiyle kendini hazırlamadan, herhangi bir şok yaratmaya niyetli değildir. Ayaklanmayı bastıracak olanlara karşı ciddî bir şekilde meydan okumak şeklinde tezahür edecek olan isyan hareketlerinin geciktirilmesiyle, âsi, karşı tarafın reaksiyonunu geciktirmiş olur. Bu geciktirme, hakikatleri istismar ederek halkın tehlikeyi, ayaklanmayı bastıracak olanların liderlerinden daha sonra idrâk etmeleri mülâhazasiyle daha da geciktirilebilir.

İhtilâl Harbi uzatılan bir harbtir:

İhtilâl harblerinin uzatılmış, sürüncemeye dökülmüş bir harb olması herhangi bir tarafın plânlaması neticesi değildir; bu hâl, âsinin başlangıçta zayıf olmasının bir neticesidir. Ufak gruplar halinde bulunan âsi liderlerin bir ihtilâl hareketi için teşkilâtlanmaları, büyümeleri, silâhlı bir kuvvet meydana getirmeleri, karşı tarafla eşit bir duruma gelmeleri ve karşı tarafı yenebilmeleri epeyce bir zamana ihtiyaç gösterir. Eğer daha başlangıçta isyanı bastıracak olan kuvvetler çökmeye başlarsa o zaman ihtilâl harbi kısa sürer -meselâ Kûba'da olduğu gibi- Kûba'da Batista rejimi âsilerin saldırmalariyle değil kendi zayıflığından derhal yıkılmıştır. Tunus, Fas ve Kıbrıs'ta da olduğu gibi siyasî bir anlaşmaya varılması ihtilâl harbinin müddetini kısaltır.

Eğer başlangıç tarihi 1927 olarak kabul edilirse Çin'deki ihtilâl harbi 22 sene sürmüştür. İhtilâl harbleri, Yunanistan'da 5 sene, Hindi Çini'de 9 sene, Filipinlerde 9 sene, Endonezya'da 5 sene, Malaya'da 12 sene. Tunus'ta 3 sene, Fas'ta 4 sene, Cezayir'de 8 sene sürmüştür. İhtilâl harbi Burma'da 1948'de başlamış ve hâlâ hissedilir bir şekilde devam etmektedir.

Ayaklanma ucuz, ayaklanmayı bastırma pahalıdır:

Bir memlekette kargaşalık çıkarmak âsi'nin esas gayesidir. Kargaşalık çıkarmak o memleketin ekonomisini sarsar ve memlekette bir hoşnut-

suzluğun doğmasına vesile olur, bu hâl ise isyanı bastıracak olanların kuvvetini ve selâhiyetlerini zayıflatır. Bundan da başka, zaten bir memlekette kargaşalık yaratmak ucuz, buna mâni olmak pahalıdır.

Âsi bir köprüyü havaya uçurur, netice olarak bütün köprüler muhafaza altında bulundurulmalıdır; âsi bir sinemaya el bombası atar, netice olarak bütün umuma mahsus yerlere giren kimseler aranmalıdır. Âsi bir tarlayı ateşe verdiği zaman, bütün çiftçiler tarlalarının muhafaza altında bulundurulması için gürültüyü koparırlar; eğer tarlalarını muhafaza için herhangi bir yardım görmezlerse Endonezya ve Cezayir'de olduğu gibi, âsi ile işbirliğine bile tevessül ederler. Hattâ, bir valizin içine bomba konulduğuna dair telefonla isimsiz bir ihbar yaparak, âsi, uçak şirketinin uçuş tarifelerini bozar ve turistleri korkutur.

İsyanı bastırmakla mükellef olanlar memleket dahilinde sulh ve sükûn temini mes'uliyetinden kaçamıyacakları için, kendileri ile âsi arasındaki masraf nisbeti epeyce yükselir. Bu hâl, bire on veya bire yirmi veya daha yüksek nisbette olabilir. Bu rakamlar hadiselere göre ve ihtilâl harbinin seyrine göre tabiatiyle değişebilir. Hele âsi şiddet ve zor kullanmaya, terör ve gerilla (çete) harbi hareketlerine başladıktan sonra nisbet daha da yükselir. İngilizlerin hesaplarına göre, Malava'daki her âsi 200.000 dolardan fazlaya malolmuştur. Cezayir'de FLN'nin bütçesinin en fazla olduğu zaman bile senelik 30 veya 40 milyon dolardır ki bu rakam Fransız kuvvetlerinin iki hafta içinde sarfettikleri miktardan daha azdır.

Bu nisbetin bir azamî haddi vardır. Âsi kendi terör ve gerillâ faaliyetlerini bir sebeple iki, üç veya beş defa daha fazlalaştırdığında, isyanı bastıracak olanları aynı sebeble kendi masraflarını çoğaltmalarını zorlayamaz. Ama eninde sonunda, işba noktasına varılır ki bu noktada zayıflama kanunları her iki taraf içinde faaliyet göstermeye başlar.

Bir defa âsi, arzu ettiği coğrafi üsleri ele geçirmeye muvaffak oldu mu meselâ, Çin komünistlerinin Kuzey Batı Çin'de veya Vietnam'ın Tonkin'de yapmış olduğu gibi, kendi idaresinin ne kadar tesirli olduğunu ve rakibininkinin ne kadar zayıf olduğunu gösterebilmek için, kendi mıntıkasında bir nizamın kurulmasına teşebbüs eder.

Masraflardaki ve gayretlerdeki nisbetsizlikten dolayı, âsi, sürüncemeye dökülen harbi kabul edecek, ayaklanmayı bastırmakla mükellef olanlar ise kabul etmiyecektir.

Âsinin seyyaliyeti, isyanı bastıracak olan tarafın yavaşlığı:

Âsi seyyaldir, çünkü ne herhangi bir mes'uliyete ne de mücerret kıymete sahiptir; ayaklanmayı bastıracak olan ağır hareket eder, çünkü

onun mes'uliyetleri vardır ve bazı mücerret kıymetlere sahiptir ve hiçbir şey bu gerçeği değiştiremez. Her iki taraf durumu olduğu gibi kabul etmeli ve bu durum muvacehesinde elinden geleni yapmalıdır.

Eğer isyanı bastıracak olanlar bu ağır hareketlilikten kurtulmak isterse memleket dahilinde tesirli bir idareye sahip olduğu iddiasından bir hadde kadar feragat etmeli veya sahibi olduğu bazı mücerret kıymetlerden sarfınazar etmelidir. Bunu yapmanın tek şekli de, sahibi olduğu her şeyi âsiye devretmek ve kendisinin de bu sefer ayaklanma hareketlerine başlamasıdır, fakat şimdiye kadar isyanı bastırmakla mükellef olan taraf bu en nihaî hâl çaresini kullanmaya cesaret edememiştir.

Diğer taraftan âsi, isyanı bastıracak olan tarafla arasında bir kuvvet muvazenesi kuruncaya kadar seyyal kalmaya mecburdur. Karşı tarafı mahvedebilmek için âsi, bir toprağa, bir askerî güce ve tesirli silâhlara sahip olmayı ve bunlara tam mânasiyle itimat etmeyi ister. Yunan komünistleri ayaklanmasının ademi muvaffakiyete uğramasına, Yunan Komünistlerinin kuvvetlerini taburlar, alaylar, tümenler şeklinde organize etmeleri ve savaşı kabul etmeleri sebep olarak gösterilebilir. Vietminh de 1951 senesinde Konkin'de aynı hatayı yaptı ve ağır mağlûbiyetlere uğradı.

İhtilâl harblerinde, âsi, karşı tarafla arasında bir kuvvet muvazenesi tesis edinceye kadar, isyanı bastırmakla mükellef olan hükümet kuvvetleri âsi için sabit ve kârlı bir hedef teşkil ettikleri için âsi onlara karşı ufak baskınlar ve sonra da kaçma hareketinde bulunacaktır; hükümet kuvvetlerinin mes'uliyetleri çok fazla olduğu için yalnız âsi savaşı kabul etmekte veya etmemekte serbesttir. Diğer taraftan da, sade isyanın bastırılması ile mes'ul olan hükümet kuvvetleri her şeye sahip olduklarından yalnız kendileri esaslı bir harekâta girişebilirler.

Bir tarafın seyyal ve diğer tarafın da ağır olması harekâtın mahiyeti icabıdır. İktidarı ele geçirinceye kadar her tarafta kargaşalık çıkarmak ve nizamı bozmak âsi için gayet kolaydır; fakat (halkın ve memleket ekonomisinin muhafazasını ve âsiye karşı tecavüzî bir harekâta girişmek gibi) karışık mülâhazalarla hareket eden karşı taraf için durum daha karışık ve komplikedir, ve karşı tarafın -idare mekanizmasını, polisini, askerini ve memurunu- kendi kuvvetinin her parçasını koordine etmesi lâzımdır. Âsi, geniş bir inisiyatifi elinde bulunduran, kendi pirimitif teşkilâtını kaybetmeyi göze alabilir. Fakat karşı taraf bunu göze alamaz.

İdeoloji Kuvveti:

Âsi halk arasında yardım cezbedebileceği esaslı bir sebebe sahip olmadan, ciddî bir isyan (ayaklanma) hareketine tevessül edemez. Bizlerin

bildiği ve anladığı kadar, sebep, âsinin ayaklanma hareketine başlıyabilmesi için yegâne çaredir ve âsi zayıflığını kapatabilmesi için bu sebebin çok kuvvetli olması lâzımdır.

Biri âsi ve diğeri de karşı taraf için ciddî ve birbirlerine zıt iki sebep aynı anda bir memlekette bulunabilir mi? Bu gibi bir durum muhtelif defalarda muhtelif memleketlerde zuhur etmiştir, meselâ; Amerika'da köleliğin kaldırılması hareketinin, eyalet hakları doktrinleri ile çarpışması gibi. Bu gibi hâdiseler umumiyetle isyanla değil dahili bir harb ile nihayetlenir.

Muhtemelen bir memlekette tek bir dâva veya sebep vardır. Eğer o tek sebep âsi tarafından benimsenmiş ise, bu takdirde ideolojik kuvvet karşı taraf için değil âsi lehinde olacaktır. Mamafih bu hâl ihtilâfın ilk başlangıcı için doğrudur. Fakat sonradan, harb inkişaf ettikçe, harbin kendisi ehemmiyet kazanır ve esas sebep ehemmiyetini kaybetmeye başlar.

İsyanı bastırmakla mükellef olan taraf mutlaka mağlûp etmesi lâzım geldiği âsinin dinamik ideolojisi ile karşı karşıyadır ve hiç bir taktik ve teknik onun bu ideolojik eksikliğini telâfi edemez. Bunun sebebi de, halkın kendi emniyeti mülâhazasiyle ayaklanan tarafı karşı bir yakınlık göstermesinden değil de, harbin ortalarına doğru halkın âsiye zorla iltizam etmesidir. Halkın bir tarafı tutmasında miyar, hangi tarafın halkı en iyi şekilde koruduğu, hangi tarafın halkı en fazla tehdit ettiği ve hangi tarafın kazanması muhakkak göründüğüdür.

Propaganda - tek taraflı silâh:

Bu farklı durum propagandaya önemli bir şekilde tesir eder. Herhangi bir mes'uliyeti bulunmayan âsi, hertürlü oyunu veya kurnazlığı kullanmakta serbesttir; lüzumu halinde, yalan söyleyebilir, altadabilir ve mübalâğa yapabilir. Bir şeyi isbat etmeye mecbur değildir; yapmış olduğu şeylerle değil, vadetmiş olduğu şeylerle kıymetlendirilir. Bu sebeple, âsi için propaganda gayet tesirli bir silâhtır. Âsi, müsbet bir siyasete sahip olmaksızın, fakat iyi bir propaganda ile harbi belki de kazanabilir.

İsyanı bastırmakla mükellef olan taraf mes'uliyetlerine ve mazisine bağlıdır, bu taraf için kelimeler değil hakikatler konuşur. Kendisi söylediği şeylerle değil yaptığı şeylerle kıymetlendirilir. Yalan söylediğinde, aldattığında ve mübalâğa yaptığında yapmış olduğu şeyleri isbat edemez ise, tamamen itibardan düşme pahasına muvakkat bir muvaffakiyet temin edebilir. Kendi siyasi kuruluşu âsininki gibi olmadığından aldatamaz, çünkü kendi bünyesinde bulunan muhalefet onun her psikolojik manevrasını ifsa edecektir. Onun için propaganda yalnız halkı aldatmak için değil

ikâz etmek için önemli olup, tâli derecede bir silâhtır. Isyanı bastırmakla mükellef olan taraf kötü veya mevcudiyeti olmayan bir durumu nadireten propaganda ile örtmeye çalışır.

İhtilâl harbleri sonuna kadar normal olmayan harb durumunu muhafaza eder.

Âsi gerekli kudrete ve kuvvete sahip olduktan sonra, harbin normal veya dahilî bir harb haline dökülmesi, memleketin bir parçasını ellerinde bulunduran tarafların karşı tarafa baskınlar yapmaları beklenebilir. Fakat, âsi kendi stratejik problemlerini gayet iyi anladığı takdirde ihtilâl harbleri hiçbir zaman için normal bir harb haline dökülmez.

Birinci sebep, âsinin muvazzaf bir ordu yaratması, tevessül etmiş olduğu yıkıcı ve gerillâ faaliyetlerinin sona ermesi mânasına gelmez. Buna karşılık, âsi kendi muvazzaf ordusunun harekâtını kolaylaştırmak ve tesirlerini çoğaltmak için bu tip faaliyetleri daha da artıracaktır.

Diğer bir sebep de, âsi daha başlangıçtan itibaren halkı bu mücadeleye sokmuştur; ve bu mücadeleye halkın aktif bir şekilde iştirak etmesi, âsinin muvaffak olabilmesi için elzemdir. Halkın kendi tarafında teşkilâtlanması ve seferber edilmiş olması avantajına sahip olan âsi, isyanı bastırmakla mükellef olan tarafın başarmaya muvaffak olamadığı fakat kendi kuvvetlerine seyyaliyet ve serbestiyet kazandıran bu kıymeti kullanmaktan neden kendini mahrum etsin? Halk kendi kontrolu altında bulunduğu müddetçe, âsi kendi şartları dışında kalan hertürlü muharebeyi refüze etmek serbestisine sahiptir.

Milliyetçi Çin kuvvetleri, 1947 yılında Kuzey Shensi'deki Komünistlerin başşehri olan Yenan'a hücum ettiler. Burayı herhangi bir güçlüğe uğramadan aldılar; Komünist hükümet ve muvazzaf kuvvetler herhangi bir şekilde mücadele etmeden bu bölgeyi tahliye ettiler. Fakat kısa bir müddet sonra, esas komünist birlikleri Sian'dan kuzeye kadar uzanan Milliyetçi Çin'in muhabere hatlarına hücum ederken halk, mahallî milis kuvvetleri, küçük gerillâ grupları ve bölge kuvvetleri Milliyetçi Çin kuvvetlerini mukerrer hücumlarla taciz etmeye başladılar. Sonunda, Milliyetçi Çin kuvvetleri bu işte birşey kazanmaksızın ve çok kayıp vererek çekilmeye mecbur kaldılar.

1953 senesinde Fransız Kuvvetleri Hindi Çini'de Vietminh kumandanlığında yapılmış olan Vietminh mıntıkasında herhangi bir bölgenin veya herhangi bir sabit tesisin müdafaa edilmesine lüzum olup olmadığı-

na dair bir etüt buldular. Cevap hayır idi. Aynı sene içinde Hanoi'nin kuzey batısındaki Vietminh mıntıkasında Fransız kuvvetleri müdafaasız bırakılmış büyük bir kamyon ve cepane deposunu ele geçirdiler.

Yukarda, ihtilâl harblerinin umumî özelliklerini belirttik. Bu tip harblerin kaçınılmaz neticeleri vardır. Yukarda gösterilmiş olan özelliklerin aksine olarak harbe tevessül edecek olan ister âsi, ister isyanı bastırmakla mükellef olan taraf olsun emekleri boşa çıkacak ve kazanma fırsatlarını arttıramıyacaklardır.

—— o ——

2. Muvaffak bir Ayaklanma Hareketi için önceden lâzım olan şeyler

Ayaklanma hareketlerini organize ve idare eden bir liderler grupu yerine harici bir tesir olmaksızın kendiliğinden bir ihtilâlin doğmasını tevlit edecek bir ihtilâl havasının bir memlekette bulunması, yakın geçmişte vukua gelmiş olan bütün ayaklanma hareketlerine bir sebep olarak kolayca gösterilebilinir. Bu hakikat ışığı altında, ayaklanma hareketlerinin, tamamen liderlerin kendi şahsi ihtirasları olduğu neticesine varmak hem yalnış hem de insafsızlık olur.

Bir misâl verebilmek için; X memleketinde ufak bir gayrimemnun zümrenin varlığını kabul edelim, bu ufak zümre son yirmi sene içindeki ayaklanma hareketlerindeki muvaffakiyetleri liderlerine atfetmiş ve bu hareketlerdeki stratejik ve taktik problemleri gayet iyi takdir ederek toplanmışlar ve halihazır düzeni ayaklanma yoluyla devirmeye karar vermişlerdir.

İsyanı bastıracak olanın başlangıçta malzeme üstünlüğüne sahip olması sebebiyle, âsinin muvaffak olabilme şansının başlangıçdaki şartların karşılanıp karşılanmadığına müstenit olacağı aşikârdır. Hangi şartlar? Bu şartlar karşılanmalı mıdır? Başka bir değimle, muvaffak bir ayaklanma hareketi için önceden lâzım olan şeyler nelerdir?

Bu hususların bilinmesi, isyanı bastırmakla mükellef olan taraf için memleketin herhangi bir ayaklanmaya ne kadar elverişli olduğu durumunun kıymetlendirilmesine yardım eder.

SEBEP

Sebep zarureti:

Âsi, bir memleketin halkını hükümete bağlı kuvvetlerden uzaklaştırarak kendi saflarına cezbetmeyi, kendi kontrolu altına almayı ve seferber etmeyi nasıl düşünebilir? Âsi bu icraatini, görüşü mücadeleye bilfiil iştirak etmekten, pasif tasvibe kadar değişik olan halk arasında kendini destekliyecek olanları bularak yapar. Âsi için en elzem şey, meseleleri cazip bir sebep haline getirmekten ziyade bu tehlikeli durum içinde kendisine ilk ve bilfiil yardımları dokunacak -aynı kimseler olması lâzım değildir- olanları, kendi saflarına geçmeye ikna etmektir.

Âsi, izale edilmesi güç ve maddî olmayan bir sebebe sahip ise, kısa bir zaman için de sağlam bir kuvvet haline geçebilir. Ufak bir grup insan herhangi bir sebep olmadan talihli bir darbe-i hükümet ile iktidarı ele geçirebilir -bu tarihte vukua gelmiştir- fakat hükümet darbesi bir ayaklanma (isyan) hareketi değildir. Esaslı bir sebebin bulunmayışı politik cürüm sendikalarının iktidarı ele geçirme teşebbüslerine mâni olacağını ve kendilerinin bu hareketlerini yalnız suçluların tasvip ve takip edeceğini bilirler.

1945-1950 senelerinde Yunan Komünistlerinin ayaklanmaları, bir isyan hareketinde herşeyin hatalı gidebileceğini gösteren iyi bir misaldir; diğer daha önemsiz sebeblerin yanısıra esas başlayış sebebinin cazip olmayışı bu ayaklanma hareketlerinin ademi muvaffakiyetsizliğe uğrayışını ortaya koyan bir misaldir. Yunan Komünist Partisi, EAM ve Komünist Partisinin Ordusu ELAS bütün halkın Almanlara karşı mukavemet ettiği II nci Dünya Harbinde geliştiler. Yunanistan serbestiyete kavuştuktan sonra Yunan Komünist Partisi EAM esaslı bir sebep bulamadı. Yunanistanın gayet küçük bir sanayi'ye sahip olması neticesi Pire Limanı dok işçileri ve tütün fabrikaları işçilerinden başka proleterya sınıfı yoktu; işleri itibariyle sağa sola giden tüccar denizciler de daimi bir yardım temin edemiyorlardı. Diğer taraftan da **istismar edilebilecek tehlikeli bir ziraat problemi** mevcut değildi. Umumiyetle servetlerini yabancı memleketlerde yapmış olan zengin Yunan kapitalistlerine ticaret zihniyetiyle hareket eden halk bir husumet beslemekten ziyade, onları takdir ediyordu. Memleket dahilinde birbirlerinden kesin surette ayrılmış halk sınıfları bulunmuyordu; Deniz Kuvvetleri Bakanı kahvede çalışan bir garsonun kuzeni olabilirdi. İşin daha kötüsü, Yunan Komünistleri, Yunanistanın ezelî düşmanı Bulgaristanla; Yunan Makedonyasının bir kısmını talep eden Yugoslavya ile; Yunanistanın Epirus'un bir kısmını talep ettiği Arnavutlukla ister istemez müttefiktiler. Millî hissiyatın gayet yüksek olduğu Balkanlarda bu gibi münasebetler Yunan Komünistlerinin daha fazla popüler bir seviyeye gelmesine yardım etmedi.

Harb sonrası elde bulunan bütün kuvvetlerini kullanarak, dağlık araziden istifade ederek, lüzumu halinde sığınabilecekleri Demirperde gerisi memleketlere çekilerek Yunan Komünist âsileri hakiki bir gerillâ harbi şeklinde olmayan komando tipi savaşlara girmeye muvaffak oldular; hattizatında Yunan Komünistlerinin sızma (Infiltrasyon) birlikleri halkı kendi kontrolları altına alamadıkları zaman onlardan gizlenmek mecburiyetinde olup, bu birliklerin hareketi umumiyetle beraberlerinde getirmiş oldukları ikmal maddelerinin bitimine kadar devam ediyordu. Yunan Komünist Ordusu ELAS, taraftarlarını zorla kendi saflarına almaya mec-

bur kalıyordu. Arkalarındaki siyasî komiserin karşısındaki milliyetçi kuvvetlerden daha az tehlikeli bulduğu anlarda arzuları hilâfına komünist saflarına alınmış olanlar kaçıyorlardı.

Yunanistan'daki bu isyan (ayaklanma) hareketlerinin bu kadar uzun sürmesinin esas sebebi, daha başlangıçda hükümet kuvvetlerinin yalnız bir tugay kuvvetinde olup müttefiklerle birlikte Akdeniz mıntıkasında çarpmış olması ve bu kuvvetin âsilere nisbeten gayet az insandan teşekkül etmiş olmasıydı. İlk önce İngiliz ve sonra da Amerikan yardımlariyle ordunun yeniden teşkilâtlanıp kuvvetlenmesiyle Yunan Ordusu tamamen askerî hareket ile memleketi mıntıka, mıntıka temizleme görevini üzerine aldı. Temizlenen mıntıkalarda mahallî milis kuvvetleri silâhlandırılarak âsiden uzak tutuldu; hernekadar bu da ilk başlarda bazı güçlükleri meydana çıkardı ise de halkın kat'î olarak anti-komünist ve itimata şayan olması bu güçlüğü sonradan izale etti.

Sebebin stratejik miyarı:

Âsi'nin isyan edebilmesi için en iyi sebep, yerli halkın en fazla bir şekilde yardım görebileceği karşı tarafın asgarî miktarda müdahalesine maruz kalabileceği durumu yaratacak olan sebeptir. Böylece, sanayileşmiş memleketlerde proleterya zümresinin (veya az gelişmiş memleketlerde köylü zümresinin) başvuracağı bir sebep iyi bir sebep olacaktır. Zenci hareketlerinin zenci problemini Amerika'da bir ayaklanma maksadiyle istismar etmeleri (Amerika'da 160 milyon beyaz ve 20 milyon zenci bulunmasına göre) daha başlangıçta akamete uğramayı kabul etmek demektir. Güney Afrika'da, (11 milyon zenci ve 4 milyon beyazın bulunması) diğer faktörler bir yana bu durum daha cazipleşir. Bir devletin boyunduruğundan kurtularak bağımsız bir hale gelme Endonezya'da, Hindi Çini'de, Tunus'ta, Fas'ta, Cezayir'de Kıbrıs'ta ve Belçika Kongo'sunda ve şimdide Angolada iyi bir sebepti.

Âsi, varit olan esas sebebe müstenit olarak kendini tanıtmalı veya halkın mühim bir ekseriyetinin bu sebebi benimsemiş olduğunu göstermelidir. Malaya'da, Malaya'nın Büyük Britanya mandası olmaktan çıkarak bağımsız hale gelmesi Malaya Komünistlerince, âsiler tarafından seçilmiş bir sebepti. Her ne kadar Malaya Komünist partisinin % 90'ı hakikî Malaya'lı olmayıp Çinli idiyse de, hakikî Malaya'lıların ekserisi çarpışmalara bigâne kaldı. Aynı hâl Kenya'da vukua geldi. (Eğer Kenya'daki hadiseler ihtilâl harbi olarak gösterilebilirse; çünkü Kenya'daki isyan hareketleri o kadar kaba bir şekilde yürütülmüştür ki, bu hareketlerin ihtilâl hareketlerinin ihtilâl hareketleri sınıfına dahil edilip edilmemesi meşkûktur). Kenya'nın istiklâle kavuşma hareketleri, diğer kabileler herhangi bir yardımda bulunmadan yalnız Kikuyus kabilesince yürütüldü.

Daha açıkça ifade etmek için, isyan hareketlerini doğuracak olan sebep isyanı bastırmakla mükellef olan tarafın da benimsediği veya taraftarı olduğu veya iktidarı kaybetmek pahasına da olsa uğrunda çarpışacağı bir sebep olmamalıdır. Japon'ların mağlubiyetinden ve Filipin'lerin bağımsızlığa kavuşmalarından sonra toprak reformu Hukbalahap'lar için gayet cazip bir sebepti. Fakat hükûmetin Huk'ların hakikî ve muhtemel destekleyicilerine arazi vermeyi teklif etmesiyle âsi'ler ayaklanma olaylarına başlayabilme sebeplerini kaybettiler. Biritanya'nın Malaya'ya bağımsızlık tanımayı, bunu belli bir tarihte yapmayı vaadetmesiyle Malaya'lı komünistler aynı talihsizliğe uğradılar.

Netice olarak sebep uzun ömürlü olmalıdır. İhtilâl harbinin müddetinin hiç olmazsa, isyan hareketleri iyi bir şekilde başlayıncaya kadar devam etmelidir. Bu da, stratejik sebebi taktik sebepten, derinliğine yerleşmiş olan sebepleri, fiatların artması veya tabiî âfetlerden sonra yiyecek sıkıntısı çekilmesi gibi gelip geçici güçlükleri yaratan muvakkat sebeplerden farklı kılar.

Sebebin mahiyeti:

Politik problem nedir?.. Mao Tse - Tung'a göre politik problem "halledilmemiş mübâyenet"tir. Eğer bir kimse bu tarifi kabul ederse, politik sebep de mübayenetteki bir tarafın kendi görüşünü müdafaa etmesi demek olur. Diğer bir değimle, problem olmayan yerde sebep yoktur, fakat her memlekette daima bazı problemler mevcuttur. Bir memleketi diğer memleketlere nazaran isyanlara (ayaklanmalara) karşı daha hassas yapan husus o memlekette bulunan problemlerin derinliği ve müzminliğidir.

Yukarıda kıstasa uyabilecek bir sebebin bulunmasiyle, her mahiyetteki problemler bir isyan (ayaklanma) için istismar edilebilir. Problem, o memleketin millî veya beynelmilel durumuyla alâkalı olarak tamamen siyasî bir mahiyet arzedebilir. Kûba'lı âsiler için Batista'nın diktatörlüğü ve Çinli'ler için Japon tecavüzü politik problemler için birer misâldir. İktidarın yerli veya yabancı küçük bir zümreye verilmiş olduğu memleketler ihtilâl harplerinin zuhur edeceği muhtemel yerlerdir.

Bir sınıf halkın diğer bir sınıf halk tarafından istismar edilmesi veya o sınıf halkın geliştirilmesine mâni olunması gibi problemler sosyal bir mahiyet de arzedilebilir. Bu husus Karl Marx'tan beri etraflı bir şekilde mütalâa edilmiştir. Ve buna gayet az ihtiyaç vardır. Eğer cemiyetteki bir zümre tahsilleriyle, başarılarıyla kendilerinin elit bir sınıfa dahil olduklarını isbat ederek cemiyetin ekseriyetiyle kaynaşmalarsa o zaman sosyal problem daha tehlikeli bir mahiyet arzeder. Üstün bir zümre oldukları kabul edilmeyenler arasından âsi'ler kendi esas liderlerini bulabilirler.

Problem ekonomik bir mahiyet arzedebilir, ziraî istihsal maddelerinin sanayi maddelerine nazaran çok daha ucuz olması veya ham maddelerin mâmûl maddelere nazaran çok daha ucuz olması veya millî endüstriyi kalkındırma yerine dışarıdan mal ithâl etme gibi. Bugünlerin yeni sömürgecilik siyaseti bu mesele ile yakinen ilgilidir.

Problem, Güney Afrika'da olduğu gibi ırkî bir mahiyet arzedebilir. Veya Lübnan'da olduğu gibi -her ne kadar Lübnan'da Hristiyanlık ve Müslümanlık halk arasında müsavi olarak dağılmışsa da- dinî olabilir veya Hindistan'da olduğu gibi kültürel olabilir; Hindistan'da konuşulan dillerin çok çeşitli oluşu halen mühim miktarda tahriklere yol açmıştır.

Problem, hakikat olarak kabul edildiği müddetçe sun'î bir problem de olabilir. -Alâkalı makamlarca zorla çalıştırılan ve mahallî tefecilerin aç gözlülüğünün kurbanı olan bir çok Çin çiftçisi şüphesizki, bu hakikatin bir misalidir. Çin komünistleri bu problemi istismar etmişlerdir. Mamafih, Çin komünistlerinin esas sebebi Sun-Yat-Sen'den alınan toprak reformu fikri idi. Bu fikrin ihtilâl yönünden kıymeti, toprak sahiplerinin küçük bir ekalliyet teşkil etmiş olmaları ve bu sebep dolayısiyle vukua gelecek olan bir sınıf mücadelesiyle çiftçilerin ekseriyetinin kendi saflarına iltihat edecekleri idi. Aşağıda gösterilen Çin'deki toprak tasarruf hakkı mufassal etüdü J. Lossing Buck tarafından hazırlanmış olup Çin komünistlerinin ifade ettekleri durum ile mübayenet teşkil etmektedir [*].

---

[*] Buck'ın "Çin'de toprak kullanılışı" (Londra Oxford Üniversitesi yayınları 1937) kitabı 1929-1933 yılları arasında 16,786 çiftlik, 168 mahal, 154 memleket ve 22 vilâyette yapılan etüt üzerine hazırlanmıştır.

Kitapta şekil 22, mal sahibi, yarı mal sahibi ve kiracı olarak bulunan çiftçilerin yüzdesini göstermektedir.

Mal sahibi: % 54.2, yarı mal sahibi: % 39,9, kiracı: % 5,9, Komünistlerin kuvvetli olarak yerleşmiş olduğu Kuzey Çin'deki buğday bölgesinde yüzdeler şöyledir:

Mal sahibi: % 76,1; yarı mal sahibi: % 21,8; kiracı: % 2,1, şekil 23 sahiplerinin sınıfına göre normal büyüklükteki (hektar olarak) çiftlikleri gösterir, buğday bölgesi.

Mal sahibi: 2,25; yarı mal sahibi: 2,25; kiracı: 2,05.

Diğer bir şekilde yine buğday bölgesindeki, her sınıfın sahibi olduğu çiftliklerin adet ve yüzdesini gösterir.

Çok küçük: 2; küçük: 24; orta: 34; büyüğe yakın orta: 17; büyük: 12; çok büyük: 9; çok çok büyük: 2; çok çok çok büyük: 0.

Çin Komünistlerinin toprak dağılışı rakamları, Liu Shao-ch'i in 1950 Haziranında hazırlamış olduğu rapora müstenittir, bu rapora göre, şehir dışında yaşıyan halkın % 10'dan asgarî olan toprak sahipleri ve köylüler bütün arazinin % 10 ilâ % 80'e sahiptirler. Şehir dışı halkın % 90'ını teşkil eden fakir köylüler, ziraat işçileri ve orta dereceli köylüler ise, ancak arazinin % 20'si ilâ % 30'una sahiptirler.

Ankara Bşk. Kitaplığı

Fakat bu hakikat "Her çiftçiye toprak" sloganının psikolojik kıymetinden birşey eksiltmedi. Tesirli bir propaganda makanizması sun'i problemleri hakikî bir problem haline getirelebilir.

Problemn vahim olması, hernekadar âsinin işin çok daha kolaylaştırır ise de şart değildir. Eğer daha problem kuvveden fiile çıkmamış ise âsinin ilk yapacağı iş "halk kütlelerinin politik şuurunu yükselterek" bu meseleyi vahim bir hale getirmektir. Terör hareketlerine başlamak bu tesiri meydana getirmekte çabuk bir vasıtadır. Batista'nın diktatörlüğü Kûba halkı için âniden çekilmez bir hale gelmedi: Kûbalı'lar geçmişte eski Batista rejimi de dahil olmak üzere diğer diktatörlerin idaresi altında yaşamışlardı. Servetin dağılışında büyük bir eşitsizliğin bulunmasına rağmen memleket 1956 senesine kadar müreffehti. Meseleleri hissedilir bir şekilde artıran ve onların hareketlerine muhalif olan Castro ve taraftarları olmasaydı belki de Batista rejimi daha birçok seneler devam edebilirdi.

1 Sebebin taktik idaresi:

Âsi, bir tek sebebi seçmekte tahdide tâbi değildir. Âsi, bütün sebepleri içine alacak bir sebep bulduğu zaman meselâ, Anti-kolonializm gibi, çünkü anti-kolonializm yukarıda izah edilen bütün politik, sosyal, ekonomik, ırkçı, dinî ve kültürel sebebleri bünyesinde toplanmıştır, âsinin cemiyetteki muhtelif grup insanları cezbedebilecek değişik sebebleri seçmekle kazancı çok olacaktır.

Çin'de olduğu gibi (ihtilâlin öncüsü, işçi ve fakir çiftçilerin partisi) komünist partisinin ve müttefiklerinin (orta ve zengin köylüler, esnaf ve "millî burjuvalar" ve "bürokratik kapitalizm" ve imperyalistlerin ekonomik tecavüzlerinden sıkıntı çeken kapitalistlerin) muvakkat bir ihtilâl hareketine giriştiklerini farzedelim. Bu misâlde âsi, hepsine ve bunun için lüzumlu olan sebebe müracaat etmek mecburiyetindedir. Unsurlar çok değişiklikler arzettiğinde bir fikrin "aleyhinde" olanları birleştirmek "lehinde olanları birleştirmeye nazaran daha kolay olacağından, esas sebep büyük bir ihtimalle "atın bu alçak adamı" gibi negatif bir sebep olacaktır (bu hadisedeki alçak adam Chiang-Kai Shek ve Kuomintang da mühalefeti de harpçi derebeyler" bürokratik kapitalism; "emperyalizmin koşan köpeği" esnaf ve arazi sahipleridir). Bu ilâveten, âsi ayaklanma hareketinin bütün unsurlarına başvurmalıdır, muhtelif sebebler yapıcı unsurları ihtiva edebilir; proleterya için Marxist bir cemiyet; fakir çiftçiler için, toprak; orta halli çiftçiler için âdil bir vergi; zengin çiftçiler için, adalet, mantıkî ve devamlı bir yerleşme; millî burjuvalar için, millî menfaatlerin korunması, nizam, âdil bir vergi sistemi, ticaretin ve endüstrinin geliştirilmesi, emperyalist rekabetine karşı müdafaadır.

Âsi için başka bir sebep daha kârlı görünürse, âsinin aynı sebebe bağlı kalma mecburiyeti yoktur. Böylece, Çin'de komünistler (1921-25) işçilerin lehinde olarak klâsik bir Marxist durum takındılar. Ve sonra da (1925-27) de Çin'i harb isteyenlere karşı birleştirmek gayesiyle Kuomintang'ın milli sebebini benimsediler. Kuomintang ile komünistlerin ayrılmasından sonra işçileri terkederek (1928-34) fakir çiftçiler için esaslı mânada bir toprak reformunun müdafiliğini yaptılar. Japon tecavüzü Çin için esas bir mesele olunca (1927-45) komünistler, mütedil bir ziraat siyaseti kabul ederek, bütün Çin'i Japonlara karşı bir vatanperver birleşik cephe kurmaya teşvik ettiler; mutedil ziraat siyasetinde, arazinin yeniden dağıtılması sona erdirilecek fakat komünistler kira ve faiz nisbetlerine daha fazla kontrol koyacaklardı. Japonyanın teslim olmasından sonra, arazi sahiplerinin arazilerini kendi aralarında taksim etmeleri gibi mutedil şartlarla nihayet toprak reformunu yaptılar (1945-49). 1950-1952 seneleri arasında, komünistler muvaffakiyetlerinden sonra şehir dışında yaşayanlar arasında bir sınıf mücadelesi çıkarmak ve aktif olanları kendi saflarına almak maksadiyle kendi toprak reformlarını "zorlu mücadele" ile yürüttüler, çünkü aktif olanlar onların işlemiş oldukları suçları paylaşacaklardı. Bu iş başarıldıktan sonra komünist partisi toprak reformunu tamamen unuttu ve araziyi kollektifleştirmeye (müştereklestirmeye) başladı.

Böylece, eğer idealizm ve ahlâk fikri sabit bir şekilde kalırsa, taktikler fırsatçılığa doğru kayar.

Sebebinin öneminin azaltılması:

Sebebin önemi isyan hareketlerinin başlangıcında gayet önemlidir ve âsi kuvvetlenmeye başlayınca sebebin önemi azalmaya başlar. Harbin kendisi esas dâva halini alır ve halkı daha ziyade kazanan tarafı tutmaya zorlar. Bu husus diğer kısımlarda daha evvelce izah edilmişti.

İsyanı bastırmakla sorumlu olan tarafın zayıflığı:

Ufak bir grup âsi liderlerin X memleketinde isyan hareketlerine sebep olacak olan bazı vahim, gizli ve bazı da sun'i sebebleri bulmuş olduklarını farzedelim. Kuvvetli bir zeminin bulunmuş olmasında hepsi hem fikir. Harekâta başlayabilirler mi? İlk şartlar yerine getirilmeden başlanamaz. Karşı tarafın emrinde herşey bulunduğu halde sıfırdan başlayan âsi, ilk anda yeni doğmuş bir çocuk kadar hassastır. Bazı çeşit himaye olmaksızın yaşayamaz ve gelişemez, fakat bunu himaye eden kimdir, isyanı bastırmakla mes'ul olan tarafın kendisidir. Bu sebeble, sirayete karşı bünyede politik mukavemeti neyin yaptığını tahlil etmeliyiz.

Politik rejimin kuvvetli ve zayıf tarafları:

1. **Problemlerin bulunmayışı:** Her memleket bir problemin herhangi bir ayaklanma hareketinden muaf olmadığını bilmekle şanslıdır. Bizlerin muhtemel âsi liderlerimizin esaslı bir sebep bulmuş olduğunu farzetmiş olması -eğer yukarda bahsedilmiş olduğu gibi herhangi bir memleket varsa- için bu tip memleketleri şimdilik düşünce dışı bırakalım.

2. **Millî muvafakat:** Bir rejimin sağlamlığı esas olarak bu faktör üzerine kurulmuştur. Tayland bir diktatörlük veya bir demokratik rejim altında yaşayabilir; uyuşuk olmayan Tayland'lılar kendi kralları na veya kendi yaşayış tarzlarına karşı yapılacak bir hareket teşebbüsüne derhal karşı koyarlar, bu husus da her zaman iktidardaki rejimi kuvvetlendirmiştir. Diğer taraftan da hiçbir millî birlik Doğu Almanya Hükümetini desteklemez.

3. **İsyanı bastırmakla görevli olan liderlerin azimkârlığı:** Azimkâr olmak hertürlü mücadelede olduğu gibi ihtilâl harblerinde de aşağıda izah edilen sebeblerden dolayı esas faktördür:

a. Âsi, başlangıçda dinamik sebebin faydalarına sahiptir;

b. Bir ayaklanma hareketi âniden millî bir tehlike halini almaz ve bu sebeble halkın bu tip hareketlere karşı reaksiyonu gayet yavaştır. Netice olarak, isyanı bastırmak vazifesiyle sorumlu olan liderlerin vazifesi çok mühimdir.

4. **İsyanı bastırmakla vazifeli olan liderleri isyanı bastırma hareketleri mevzuunda bilgiler:** İsyanları bastırmakla vazifeli olan liderlerin âzimkâr olması kâfi değildir; bir isyanı bastırabilmek için lüzumlu olan strateji ve taktikleri de bilmeleri lâzımdır. General Chiang Kai-shek'in âzimkârlığı ve kararlılığı şüphe götürmez bir hakikattir; bunu Japonlara karşı isbat etmiş olup ve halen Taiwan'da göstermektedir. Fakat komünistlerin metodlariyle başa çıkmayı biliyor muydu?

5. **Halk kontrol mekanizması:** Herhangi bir ihtilâl harbi durumunda halkı kontrol etmek için 4 çeşit kontrol organı vardır; politik kuruluş, idarî bürokrasi, polis ve silâhlı kuvvetler.

a. **Politik kuruluş:** Eğer X memleketi, politik muhalefete müsamaha edilmeyen ve halkı bir terör sistemi ile idare ediliyor ve halk arasında karşılıklı şüphe olup ve bu memleket demir perde gerisinde bulunuyorsa, âsi öncülerin bu memleket dahilinde gelişme imkânı yoktur, gizli olarak çalıştıkları takdirde yaşayabilirler, -tamamen pasif olarak- daha iyi bir zaman zuhur edinceye kadar beklerler.

Bazı komünist memleketlerde de ayaklanma faaliyetlerini başı boş bırakmayı tahayyül eden bazı kimseler vardır "orada yaşıyanlar o rejimden nefret etmiyorlar mı " Kızıl Çinlilerin bu hususda usta olduğu komünistlerin, terör ve karşılıklı şüphe tekniği ile halkı nasıl bir kontrol altında tutmayı başardıklarına bir misal vermek faydalı olacaktır.

1954 yılında Çin'in Kanton şehrinde yaşlı bir Çinli kadının kedisine bir parça pirinç verdiği komşusu tarafından görüldü.

Komşusu ihtiyar kadına;

"Çok özür dilerim ama, senin bu hareketini gelecek sokak toplantısında söylemek mecburiyetindeyim" dedi.

İhtiyar kadın "neden" diye sordu.

Komşu da ihtiyar kadına "çünkü pirinç karne ile dağıtılmaktadır, sen kedi'ne pirinci vermekle israf ediyorsun" dedi.

İhtiyar kadın komşusuna: "Eğer sen, beni şikâyet edersen o zaman benim pirinç istihkakımı keserler, söylemesen olmaz mı?" diye sordu.

Komşusu ihtiyar kadına: "Farzet ki seni benden başka birisi de gördü, ya o söylerse. Eğer ben seni ilk olarak söylemezsem sonra komşuna, yani bana ne olur? Ben senin dostunum, eğer onlar senin pirinç istihkakını keserlerse, o zaman ben sana kendi istihkakımın yarısını veririm" dedi.

Yukarda vermiş olduğumuz misal hakikaten Çin'in Kanton şehrinde olmuştur, bazı Batılı ziyaretçilere göre, Çin komünistlerinin bu şehirdeki kontrolleri diğer Çin şehirlerine nazaran daha hafiftir.

1952 senesi sonunda, Hainan Adasından, burada uzun seneler yaşamış olan bir Avrupalı sınır dışı edildi. Avrupalı Hong Kong'a gelir gelmez, köylülerin bu rejimden "nefret" ettiklerini söyledi ve bu ifadesini bazı ikna edici delillerle tamamladı. Daha sonra da Taiwan'dan milliyetçi kuvvetlerin kendi ikamet ettiği mıntıkaya iki sefer ajan indirme teşebbüsünde bulunduklarını ilâve etti. Bu teşebbüslerin her defasında o mıntıkada gece vazifesinde bulunan milis kuvvetler uçakların seslerini işittiler, paraşütlerin aşağıya doğru geldiğini gördüler, alârmı verdiler, ve milliyetçi ajanlar bir kenara sıkıştırıldılar ve yüzlerce silâhlı köylüler tarafından yakalandılar.

Avrupalıya şu sual soruldu "köylülerin rejime karşı olan tutumları ile haddizatında yine köylü olan milis kuvvetlerinin bu hareketleri evvelce söylemiş olduklarına bir tezat teşkil etmiyor mu? Neden görmemezlikten gelip susmayı tercih etmediler?"

Avrupalı "kendinizi milis kuvvetler yerine koyun" diye izah etti. "Bir milis diğer bir milisin alârm vermiyeceğini nasıl bilebilir? Kendisi alârmı vermeyipde başka birisi alârmı verdiğinde, sonradan komünistlerin yapacağı tahkikatta kendi başı büyük bir derde girecektir".

1953 Temmuzunda Kore harbleri sırasında, Milliyetçi Çinliler, Kızıl Çin'e bir baskın yapmayı kararlaştırdılar. Kendilerine hedef olarak da, Fukien sahillerinde ileriye doğru uzanan ve deniz kabardığı zaman (med halinde iken) bir ada halini alan küçük Tungshan Yarımadasını seçtiler. O mıntıkada bulunan komünist garnizonunda bir tabur asker ve 1000 kadar da milis kuvveti bulunuyordu. Sonradan da Milliyetçi Çin'liler bu durumun hakikî bir çarpışmaya meydan vermiyeceğini düşündüler. Hertürlü haberalma raporları da hakikaten burada bulunan halkın komünistlerden epeyce bıkmış olduğunu teyit ediyordu. Plâna göre, yarımadada bulunan komünist taburu tesirsiz bir hale getirmek ve yarımadanın berzahını kontrol altında bulundurarak Kızıl Çin'den takviye birliklerinin gelmesini önlemek için bir paraşütçü alayı indirilecek ve sonradan yapılacak olan bir deniz çıkarmasiyle yarımadadaki mukavemet tamamen silinip süprülecektir.

Denizin kabarma olayının (met halinin) yanlış hesaplanması sebebiyle deniz çıkarması geciktirildi ve Milliyetçi Çin paraşütçüleri karşı tarafın şiddetli mukavemetiyle karşılaştılar. Bir müddet sonra bütün Milliyetçi Çin paraşütçüleri imha edildi. Kızıl Çin Milis Kuvvetleri Milliyetçilere karşı bir şeytan gibi savaştı. Milliyetçi kuvvetlerin bu hareketinin bir baskın olduğunu bildikten sonra başka ne yapabilirlerdi?

Bu şekilde yapılan bir kontrol herhangi bir ayaklanma hareketi ihtimalini ortadan kaldırır. Herhangi bir gizlilik olmadıktan ve her çeşit garip bir hareket veya hâdise bildirilip ve tahkik edildikten ve ebeveynler çocuklarının önünde konuşmaktan korktuktan sonra temaslar nasıl temin edilir, fikirler nasıl yayılır ve kendi saflarına adam temin etme işi nasıl başarılabilir?

Terörizmde imkânların tahdit edilmiş olmasına rağmen, tamamen tecrit edilmiş bir insan bile bir terör kampanyasını yürütebilir; New York şehrinde "bomba ile yüklü bir bombardıman uçağının deli pilotu" hâdisesindeki gibi. Fakat terörizm meydana getireceği yankılardan daha az kıymetlidir ama komünist makamların olan hâdiseleri kayıtsız bir şekilde ilân ve beyan edecekleri şüphelidir.

Diğer mümkün taktiklerden biri de Yunanistan da komünistlerin kullanmış olduğu arazinin müsait yerlerinde komando tipi harekâta girişmektir. Bu halin tamamen aksine, eğer X memleketinde bir anarşi havası hüküm sürüyorsa bu takdirde âsi seyahat etmek, halk ile temas etmek,

kendi programını açıklamak, kendine başlangıçda yardım edecekleri bulmak ve onları organize etmek, kendisi için para toplamak ve para dağıtmak, etrafı tahrik etmek veya altüst etmek veya terör hareketlerine geniş bir kampanya ile başlamak imkânlarına sahip olacaktır.

Bu iki zıd durum arasında âsilerin vazifelerini kolaylaştıracak veya mâni olacak politik kuruluşlar bulunur, bunlar: Tek parti sistemine dayanan diktatörlük, temeliyle irtibatı olmayan diktatörlük, uyanık demokrasi, gevşek demokrasi v.s. gibi.

b. **İdarî bürokrasi:** Bir memleket günlük olarak, o memleketin ileri gelen politikacılarının kuvvetli olup olmamasiyle alâkası olmayan kendi bürokrasisi ile idare edilir. Üçüncü ve Dördüncü Cumhuriyet zamanında Fransa zayıf bir lidere fakat kuvvetli bir idare makanizmasına sahipti; bunun aksi hali bugün Vietnamda görülmektedir. İsyan hareketleri aşağıdan yukarıya doğru bir hareket olduğu halde, aşağı kademelerdeki idarî boşluk ve beceriksiz bir bürokrasi, âsilerin ellerinde oyuncak olmuştur.

Cezayir hâdiseleri bir misal olarak alınabilir. Ayaklanmaların başlamasına tekaddüm eden zamanlarda memleket, herkesin malûmu olduğu veçhile hükümet memurlarının beceriksiz olmalarından ziyade kurulmuş olan idarenin memleketin ve halkının büyüklüğüyle bir alâkası olmamasından dolayı iyi bir şekilde idare edilemiyordu. Cezayir (sahra hesaba dahil edilmeksizin) Akdeniz boyunca 650 mil uzunluğunda ve 350 mil genişliğinde bir memleket olup yüzölçümü 115,000 mil karedir ve 10.500.000 lik nüfusunun 1.200.000' nini Avrupalılar teşkil eder.

Cezayir Genel Valisinin emrinde bulunan bu memleket Oran, Cezayir ve Konstantin olarak üç (departman) bölgede geniş bir maiyeti olan (prefet) vali muavini bulunur. Her bölge de tâli bölgelere ayrılmıştır; meselâ: Cezayir bölgesi içinde merkezi Tizi-Ouzou olan Kabylia tâli bölgesi vardır. Kabylianın yüz ölçümü 5.000 mil kare olup dağlık bir bölgede kurulmuş ve 1.200.000 olan nüfusunun % 90'nını Müslümanlar teşkil etmekteydi.

Müslümanların faik bir ekseriyete sahip olduğu aşağı kademelerde bir Fransız idareci ve bir ilâ iki yardımcısı ve 5 jandarmanın bulunduğu karma kazalar (nahiyeler) bulunurdu. Kabylianın Tigzirt Nahiyesinin nüfusu 80.000 kadar olup, büyüklüğü 30'a 20 mil eb'adındaydı.

En aşağı kademelerde de köyler (douar) bulunur ve buralarda devletin kuvvetini kır bekçileri (gahde-champetre) temsil ederdi, bunlar yani, kır bekçileri yerli halktan gelip, eski bir tabanca ile mücehhez olup

tabanca kılıfı üzerinde de parlak pirinçten yapılmış işaret üzerinde "La Loi" KANUN yazardı. Böyle bir köyün eb'adı 10'a 6 mil uzunluğunda olup nüfusu 15.000 kadar Kabylia'lıydı. Böyle bir kuruluşa sahip olmakla, âsi bayram yapıyordu.

c. **Polis:** Dahilî nizam ve intizamın alâkalı her hususda hükümetin gözü ve kolu olan polislerin ayaklanma hareketlerinin başlangıcında en esaslı bir faktör olduğu muhakkaktır. Polis teşkilâtları isyanı bastırmakla görevli ilk teşkilât olduklarından içine hülûl edilmeli ve tarafsız bir hale getirilmelidir.

Bir polis teşkilâtının müesseriyeti teşkilâtında bulundurduğu memur sayısına, memurlarının becerikliliğine, hükümete karşı olan sadakatlarına ve son olarak da hükümetin diğer dairelerinde görmüş oldukları -bilhassa adlî sistemden- yardımlara dayanır. Eğer bir âsi, teşhis edilip polis tarafından tevkif edilse bile adlî sistem içinde bulunan boşluklardan faydalanır ve serbest bırakılır, bu hususda polisin yapabileceği şey gayet azdır.

Adlî sistemin bir ayaklanma hâdisesinin fevkalâde durumuna hemen tatbik edilmesi bir ihtiyaçtır. Buna Cezayir yine bir misal olarak verilebilir. 1954 senesinde Cezayirdeki polis teşkilâtının adedi 30.000 den biraz az olup Paris gibi bir şehrin polis adedinden biraz daha fazlaydı. Ayaklanma hâdiseleri gelişmeye başladığında, Cezayir polisi Fransız Hükümetini zamanında haberdar etti, fakat onlar aldırmadılar. Bir sene sonra isyan hareketleri bilfiil başlayınca Fransız Millet Meclisi hükümete bu durumla başedebilmesi için "fevkalâde haklar" tanıdı. Bu zamana kadar da polisin -daha ziyade müslüman olanları- kargaşalıklar içinde kayboldular.

d. **Silâhlı kuvvetler:** Bütün harblerde silâhlı kuvvetlerin kudretine tesir edecek faktörleri burada dikkate almıyarak, silâhlı kuvvetlerin kudretine tesir edecek olan ihtilâl harbleriyle ilgili hususlar şunlardır:

(1) Bir memleketin nüfusu ve büyüklüğüyle alâkalı olarak silâhlı kuvvetlerin adet itibariyle kuvveti: Bir isyan hareketi iki taraflı (görünüşlü) bir harb olup halkın kontrolunu ele geçirmek için çarpışılır. Bu tip bir harbde ne cephe ne de emin bir geri hat mevcuttur. Yine bu tip bir harbde ne bir mıntıka veya ne de bir halk kütlesi -eğer halkın kendini müdafaa edeceğine inanılırsa kendi başına serbest bırakılabilir. Bu sebeble ayarlanmaların gerillâ harbleri şekline döküldüğü zamanlarda ayaklanan bir ayaklanmayı bastırmakla görevli olanların kuvvetleri arasında bire on veya bire 20 gibi bir nisbetsizliğin bulunması nadir bir hâl değildir. Hindi Çini'deki Fransız kuvvetlerinde bu nisbetsizlik yoktu. Hindi Çini-

deki Fransız kuvvetlerinin bu nisbete hiçbir zaman için varamamış olması, başlangıçda milliyetçilerin sahip olduğu sebebin ne kadar kuvvetli olduğu bir tarafa bırakılsa bile, Fransız kuvvetleri Napolyon tarafından sevk ve idare edilseydi bile, bu harbi kazanamıyacaklarını gösterir.

(2) Silâhlı kuvvetlerin terkip ve tertibi: Bugünkü normal harbler modern ve müsavi hava, kara ve deniz kuvvetlerine ihtiyaç gösterir. Fakat ihtilâl harbleri esas itibariyle bir piyade harbidir. İsyanı bastırmakla görevli olan kuvvetler ne kadar sade ise o kadar iyidir. Fransanın Nato tümenleri Cezayirde bir fayda temin edemedi; modern araçlarını geride bıraktılar ve iyi yetiştirilmiş olan muhabere veya istihkâm birlikleri alelâcele normal piyade birlikleri haline getirildiler. Âsi için bir deniz harekâtı hemen hemen imkânsız olduğundan donanmanın ihtiyacı olduğu şey, sahilleri kapatabilecek bir kuvvete sahip olabilmektir. Âsi hiçbir zaman karşı tarafın üstünlüğü ile boy ölçüşemiyeceğine göre hava kuvvetlerinin ihtiyaç duyduğu şeyler de, taarruz uçakları, kısa mesafe nakliye uçakları ve helikopterlerdir.

(3) Askerin fert olarak , âsinin bulmuş olduğu sebebe ve isyanı bastırmakla görevli olan tarafın sahip olduğu rejime karşı tutumu: Âsi, ayaklanma hareketlerinin başlangıcında gayet az muharip eleman kullanabilir ve bu sebeble kullanacağı elemanları seçebilir, fakat isyanı bastırmakla görevli olan tarafın insan gücüne olan ihtiyacının fazla olması sebebiyle yeni kimseleri askere almaya mecburdur ve alınan askerlerin kendisine olan sadakatiyle başı dertte olabilir. Bir kaç hâdisede askerlerin müştereken firar etmeleri, isyanı bastırmakla görevli diğer birliklerde de şüphe yaratması, isyanı bastırmakla görevli birliklerin kıymetini ortadan kaldırır. Bu hâl, harbin başlangıcında Cezayir şehrinde Cezayir silâhlı birliklerinde vukua geldi; haddizatında itimata şayan olan bu birlikler halk ile olan direkt temaslarından uzaklaştırıldı ve yalnız askerî kapasitede kullanıldılar.

(4) Müdahaleden evvel geçen zaman: İhtilâl harblerinin sulhtan harbe geçişleri gayet yavaş olduğu için silâhlı kuvvetlerin müdahalesi normal harblerde olduğu kadar çabuk olmayacaktır. Bu gecikme ihtilâl harblerinin başka bir özelliğidir. Bu gecikmeyi kısaltmak bir memleketin liderlerinin politik mes'uliyetidir.

6. **Coğrafî şartlar:** Coğrafî şartlar, en kuvvetli bir politik rejimi zayıflatabileceği gibi en zayıf olanı da kuvvetlendirebilir. Bu husus daha ilerde teferruatiyle incelenecektir.

Muhtemel bir âsi esaslı bir sebebe sahip olduktan sonra ayaklanma hareketlerinin başlamasının mümkün olup olmayacağını yukarda gösterilmiş olan faktörler tâyin eder.

Kriz ve ayaklanma (isyan):

Âsi gayet tabiî olarak kendi rakibini seçemez, bu rakibi olduğu gibi kabul etmelidir. Âsi, eğer gayet kuvvetli bir rakip karşısında kalırsa(isyanı bastıracak olan kuvvetlerin çok kuvvetli olması hali) rakibinin dahilî ve haricî sebeblerle zayıflatmasını beklemekten başka çaresi yoktur.

II nci Dünya Harbinin neticesi olarak zuhur etmiş olan seri halindeki müstemlekeciliğe son verme ayaklanmaları, müstemlekeci memleket için dehşet verici bir kriz meydana getirmiştir. Kayıtlar, ihtilâl havasının II nci Dünya Harbinden sonrakine nazaran daha az olmamasına rağmen, 1938 senesinden evvel müstemleke halinde bulunan memleketlerde herhangi bir isyan veya ayaklanma hareketinin olmadığını göstermektedir. Hattâ daha az teşebbüsler olmuştur -1926-27 senelerinde Hollanda Doğu Hindisindeki isyan ve başkanlığını Gandi'nin yaptığı Hindistan'daki pasif-mukavemet hareketi bu hâdiselere verilebilecek ancak iki misal olmuştur.

Çin komünistlerinin ayaklanmaları tarihî bir krizin nasıl istismar edildiğine başka bir misal verir. 1921 yılında yalnız 50 âzası olup 1925 senesinde 1000 âzaya sahip olarak gayet yavaş gelişen Çin Komünist Partisi 1926'da Kuomintang ile birleşince âzâ adedi âniden 59.000'e yükseldi. Komünist Partisinin âzâlarının böyle birden çoğalması, o zaman için Çinde esmekte olan anarşi havasının ve Kuomintang'ın harb taraftarlarına ve emperyalistlere karşı açmış olduğu mücadelenin halk tarafından benimsenmesi sebep olmuştur. 1927 senesinde iki parti birbirlerinden ayrıldılar ve Çin Komünist Partisi isyan etti. Ve derhal komünist partisinin âzâ adedi 10.000'e düştü. Mao Tse-tung ve bir komünist grupu, diğer gruplar etrafa yayılmış olduğu bir anda Kiangsi-Hunan bölgesine sığındılar. Sonradan da, yavaş yavaş gerillâ harblerine başladılar ve ilk başlarda gayet iyi müdafaa edilen bir köye taarruz etmelerine rağmen kendi askerî kudretlerini geliştirmeyi başarabildiler. 1934 senesinde âzâ adedi 300.000'ne yükseldi. Bu zaman içinde Kuomintang yalnızca Çin merkezî hükümetini tesis etmekle bir başarı gösterebildi. Komünistler kurulmuş olan bu merkezî hükümet için bir mesele teşkil ediyordu. Ona da kuvvetli bir kuvvet olan Kuomintang, isyanları bastırmaya enerjik bir şekilde çalışıyordu. Komünistlere karşı yapılan başarısızlıkla neticelenen bir-

kaç hücumdan sonra, milliyetçiler onlara öyle bir yüklendiler ki Çin Komünist Partisi kendini kurtarabilmek için çarpışmaya başladı. Yokedilmekten kurtulabilmek için komünistler Kiangsi'den Shensi'nin kuzeyine kadar olan uzun yürüyüşlerini yapmak mecburiyetinde kaldılar. Uzun yürüyüşten sonra 1937 senesinde komünist parti âzalığı 40.000'e tekrardan düştü. Chiang Kai-shet komünisterin işini bitirmek için yeniden kuvvetli bir taarruza hazırlanıyordu ki, Japonyanın Çin'e taarruz etmesinin yaratmış olduğu kriz komünistleri kurtardı. Japonyanm teslim olduğu sıralarda da, Komünist Partisi âzâlığı adedi 1.200.000'e yükseldi ve 95 milyon insanın yaşadığı 350.000 mil karelik bir araziyi kontrolleri altına aldılar ve 900.000 kişilik normal bir orduya ve 2.400.000 milis kuvvetine sahip oldular.

Hudut doktrini:

Her memleket askerî ve idarî maksatlarla, vilâyetlere, memleketlere, bölgelere, kısımlara v.s. ayrılmıştır. İsyan bastırmakla görevli olan teşkilâtın idarî sistemi ne olursa olsun hudut mıntıkaları daimi surette zayıftır. Ve bu avantaj isyan hareketlerinin başlangıcında umumiyetle âsi tarafından istismar edilir. Bir tazyike maruz kalmamak için veya karşı tarafın hareketini karıştırmak için âsi hududun bir tarafından diğer bir tarafına intikâl eder.

Çin Komünistlerinin kontrolleri altında bulundurmuş oldukları mıntıkalar arasında Shensi-Kansu-Ningtia hudut bölgesi, Shensi Chahar-Hopei askerî mıntıkası ve Shansi-Hopei-Honan askerî mıntıkalarının bulunması bir kaza eseri değildir. Hududun bir tarafından bir tarafına geçme hareketi onlar için bir doktrin meselesi haline gelmiştir.

COĞRAFÎ ŞARTLAR

Normal harblerde büyük bir role sahip olan coğrafyaya ihtilâl harblerinde belki aynı önem verilmez. Başlangıçda zayıf olan âsi, eğer etrafın coğrafyasından faydalanamazsa daha ayaklanma hareketlerine başlamadan muvaffakiyetsizliğe mahkûm olmuş demektir. Muhtelif coğrafik faktörlerin etkilerini beraberce inceliyelim:

1. **Bulunulan yer:** Bir memleketin tabiî mânilerle (deniz, çöl, geçit vermeyen dağlar) çevrili olması veya ayaklanma hadiselerini tasvip etmeyen memleketler arasında bulunmuş olması isyanı bastırmakla görevli olanların lehinde olan bir hususdur.

2. **Büyüklüğü:** Memleket büyük olduğu müddetçe hükümetin onu idare etmesi zorlaşır. Bir memleketin çok büyük olması hattâ en totaliter rejimleri bile zayıflatır; Çinlilerin halen Tibet'te karşılaşmış oldukları misalindeki gibi.

3. **Memleketin şekli:** Memleketin kolay kısımlara ayrılmış olması ayaklanma hareketlerine mâni olur. Bu sebebledir ki, Yunan millî kuvvetlerinin Peloponnesus yarım adasını temizlemesi kolay bir iş olmuştur. Eğer memleket birçok küçük adacıklardan müteşekkil ise, ayaklanma faaliyetleri, Filipinlerdeki hâdiselerde olduğu gibi, kolayca etrafa yayılmaz. Kuvveti itibariyle herhangi bir fevkalâdeliği bulunmayan Endonezya, Moloccas, Amboina ve diğer adalarda çıkan ayaklanma hareketlerini bastırmayı başarabildi.

4. **Beynelminel hudutlar:** Hudutların uzunluğu, bilhassa âsilere sempatisi olan memleketlerle hem hudut bulunmak Yunanistan, Hindi Çini ve Cezayirdeki gibi âsiler için leyhte bir husus olmuştur. Karada hududuna nazaran uzun bir deniz sahili hattının bulunması isyanı bastırmakla görevli olanlara yardım eder, çünkü deniz trafiği isyanı bastırmakla mükellef olan tarafın sahibi olduğu veya kolayca temin edebileceği tahdit edilmiş teknik vasıtalarla kontrol edilebilir. Fransız Hükümeti için Cezayir'de yapılan kaçakçılığı sahilde durdurmak, Tunus ve Fas hududunda durdurabilmek için hudut boyunca telörgü bulundurmak, bunların bakımını yapmak ve tel örgüleri askerle teçhiz etmekten daha ucuza malolmakta idi.

5. **Arazi:** Arazinin dağlık, bataklık veya ağaçlık olması, kolayca geçişe müsaade etmemesi âsinin lehindedir. Kiangsi tepeleri Yunanistan'daki dağlar, Küba'daki Maestra sıra dağları Cichincin Reeds Ovasının bataklıkları, Tonkin'in pirinç tarlaları ve Malaya'nın girift ormanları âsiler için kuvvetli bir avantaj sağlamıştır. Mançuryadaki Çin Komünistleri tarlaların uzun kamışlarla kaplı olduğu zamanı kârlı bir şekilde kullanmışlardır.

Diğer taraftan da, Fransız kuvvetlerinin kontrol altında bulundurduğu vaha ve kuyular ve yapmış oldukları hava gözetmeleri, hattâ kum üzerinde bırakılan ayak izlerini takip etmeleri sonucu FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) vasi (geniş) olan sahra'da devamlı bir faaliyet gösterememişdir.

6. **İklim:** Sahip olunan fikrin aksine, sert iklimler, daha iyi lojistik ve hareket kabiliyetine sahip olan isyanları bastırmakla görevli olan kuvvetler lehindedir. İsyanı bastırmakla görevli olan kuvvetleri teşkileden askerlerin o yerin sert iklime alaşık yerli insanlardan teşekkül etmiş olması daha da büyük avantajlar temin eder. Hindi Çini'nin yağmur mev-

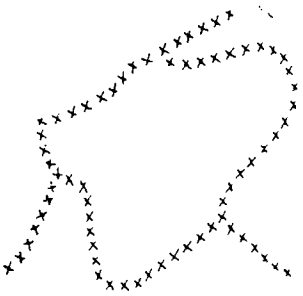
simi Vietminh'i Fransızlardan daha fazla müşkülâta uğrattı. Cezayir'deki kış FLN (Millî Kurtuluş Cephesi)nin faaliyetlerini hemen hemen sıfıra müncer etti. Gerillâ'nın yapmış olduğu gibi, devamlı surette açıkta yaşandığında elde bulunan az miktardaki silâh ve cepaneyi iyi bir durumda muhafaza edebilmek hakikaten büyük bir sıkıntıdır.

7. **Nüfus:** Bir memleketin nüfusunun kalabalık olması ihtilâl harblerine o memleketin yüz ölçümünün büyük olmasının tevlit edeceği tesirlerin aynısını yapar; nüfus ne kadar çok ise, nüfusun kontrolu o kadar zordur. Fakat bu faktör nüfus dağılışındaki kesafetle azalır veya çoğalabilir. Nüfusun dağınık yani kesafetin az olması âsi için iyidir; bu sebebledir ki, (1950-52 senelerinde Kamboçya'da olduğu gibi) ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf Malaya'da, Cezayir'de ve Güney Vietnam'da halkı yeniden gruplaştırma hareketlerine teşebbüs etmiştir. Şehir dışındaki nüfusun şehir içi nüfusuna göre yüksek oluşu âsi için bir avantajdır; Cezayir'deki CAS (Gizli Ordu Teşkilâtı) teşkilâtı yalnız şehirlerde ve bilhassa Cezayir ve Oran şehirlerinde toplanmış olan Avrupalılara bel bağlamış olduğundan taktikman mahvolmuştu. Diğer taraflardan gelecek ikmale müstenit bir şehrin kontrolu -hiçbir zaman için uzun sürmeyen, kütle halindeki ayaklanmalar hariç- şehir dışındaki bölgelerde dağınık olarak bulunan aynı miktardaki nüfusun kontroluna nazaran daha az bir kuvvete ihtiyaç gösterir.

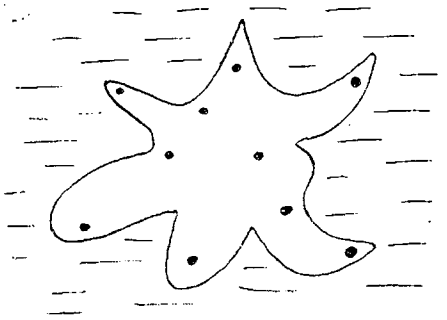
8. **Ekonomi:** Ekonominin gelişme derecesi ve yüksekliği her iki tarafa da tesir eder. İyi gelişmiş bir memleket kısa ve şiddetli terör hareketlerine karşı çok hassastır. Fakat terörism durur ve halkın tahammül edemiyeceği bir şekilde parçalara ayrılırsa halk bunun neticesi olarak başlangıçta herhangi bir düşmanlık duymadığı âsinin aleyhine dönebilir.

Az gelişmiş memleketler terör hareketlerine karşı daha az hassastır, çünkü isyanı bastırmakla görevli olan taraf itimat edilebilir bir nakliye ve muhabere şebekesine sahip olmayıp, halkı büyük bir şaşkınlık içinde bulunacağından **az gelişmiş memleketler açık gerillâ harblerinden daha fazla müteessir olur.**

Netice olarak, memleketin geniş, birbiri içine girmiş keskin uçlu bir yıldıza benzemesi ve hudutları boyunca kesif ormanlarla kaplı dağlar ve ovalarda sağda solda bataklıklar, mutedil bir bölge içinde geniş ve dağınık bir nüfusun bulunması ve ilksel bir ekonomiye sahip olunması âsi için en ideal durumdur. Sivri bir yıldıza benzeyen ufak bir arazi üzerinde kümeleşmiş ve birbirlerinden çöl ile ayrılmış ufak kasabalar, tropik veya sert bir iklim ve sanayi ekonomisi bulunan bir memleket isyanı bastırmakla görevli taraf için en tercih edilenidir.

(Şekil: 1)

(Şekil: 2)

DIŞ YARDIMLAR (DESTEKLER)

Ayaklanma hareketlerine yapılacak olan dış yardım (destekler) aşağıda gösterilen şekillerde tecelli eder:

1. **Manevî destek:** Manevî destekten faydalanan âsi, bu desteği herhangi bir gayret sarf etmeksizin temin eder ve bu sahip olduğu sebeble devam edip gider. Angolalılar ile Portekiz Hükûmetinin halihazır mücadelesinde Angolalılar mühim miktarda gördükleri manevî destekten faydalandıkları halde Portekiz Hükümeti tek başına kaldı. Manevî yardım veya moral desteği umumî efkârın düşüncesiyle ve muhtelif yayın vasıtalariyle ifade edilir. Manevî yardımın esas aleti olan propoganda, aksi fikre sahip olan halkın fikrini değiştirmekte veya halihazır halk sempatisini kuvvetlendirmek için kullanılır.

2. **Politik destek:** Politik destek beynelminel şekilde ya isyanı bastırmakla görevli olan tarafı direkman veyahut da diplomatik kanalla indirekt olarak yapılır. Yine aynı misalî alırsak, birçok Afrikalı devletin Lisbon ile siyasî münasebetlerini kestiklerini ve Angola'nın muvakkat hükümetini tanıdığını görürüz. Diğer taraftan da Afrikalı memleketler Portekizli Beynelminel İşçi Teşkilâtı gibi muhtelif beynelminel teşekküllerden uzaklaştırmaya muvaffak olmuşlardır.

3. **Teknik yardım:** Teknik yardımlar da, âsiye teşkilâtını ve âsinin askerî ve siyasî harekâtını idare etmesinde tavsiyelerde bulunmak şeklinde tecelli eder. Vietminh ve Çin Komünistlerinin metodlarındaki benzerlikler bir kaza eseri değildir.

4. **Malî yardım:** Açık veya gizli olabilir. FLN (Millî Kurtuluş Cephesinin) bütçesinin mühim kısmı Arap Birliğinden gelmiştir. Kızıl Çin de Fas'a çay gönderip orada açık pazarlarda sattırarak FLN'ye (Millî Kurtuluş Cephe) yardım etti.

5. **Askerî yardım:** Askerî yardım da âsinin tarafını tutarak, bilfiil harekâta müdahale ederek veya âsiye eğitim veya malzeme yardımında bulunmak suretiyle olur.

Herhangi bir ayaklanma hareketi başlangıçda bir dış yardıma kat'î olarak ihtiyaç göstermezse de dış yardım görmesi âsinin hareketini daha çok kolaylaştırır. Âsi kuvvetler iyi bir şekilde gelişmeden yapılacak olan bilfiil müdahalesiz askerî yardımlar âsi tarafından kolayca absorbe edilemiyecektir. Ayaklanma hareketinin başlangıçdaki askerî safhası ister terörizm ister gerillâ harbi olsun malzeme yönünden yalnız az miktarda silâha, cepaneye ve infilâk maddelerine ihtiyaç gösterir. Bu malzeme de mahallen bulunabilir veya kaçak olarak getirtilebilir.

Fakat, zamanı gelip de âsi küçük gerillâ harblerinden büyük harekâta geçebilmek ve büyük bir ordu yaratmak istediğinde, geniş miktarda ve çok çeşitli malzeme ihtiyacı vahim bir hal alır. Bu zaman âsi, ihtiyacı olan bu malzemeyi ya isyanı bastırmakla görevli olan taraftan, ya da zor ile alabilecek veyahut da bu malzemenin dışardan gelmesi icbedecektir. Eğer bunlar mümkün değilse, herhangi bir ayaklanma hâdisesinin askerî bir harekât şekline geçmesi imkânsızdır.

Mançurya Sovyetler tarafından işgal edilinceye kadar Çin'deki komünistler herhangi bir dış yardım görmediler; Japon Kwantung Ordusunun silâh ve malzemeleri Jehol ve Shantang'tan Mançurya'ya geçen Halk Kurtuluş Ordusunun 100.000 askerine verildi. Mançurya'da bulunan komünistler başlangıçta geniş harekâtta bulunabiliyorlardı, fakat buradaki çarpışmaların mahiyeti Çin duvarlarının güneyindeki Komünist harekâtından tamamen farklıydı. Harbin sonuna tesir eden esas faktör, komünistlerin Japon Ordu depolarını ellerine geçirmeleri değil Çin'de bulunan komünistlerin Mançuriya'dan az da olsa bir yardım görmeleri ve Milliyetçi Çinlilerden ele geçirdikleri silâhlarla kendilerini teçhiz etmeleridir; bu da Mançurya'daki en iyi Milliyetçi Çin birliklerinin yenilenmesini çabuklaştırmıştır. Komünistler, kendi levazım ve ordonat depolarının ileri hatlarda, Milliyetçi Çinli'lerin ellerinde münasip bir şekilde bulundurulmakta olmasiyle övündüler. Komünistlerin "harbi harb ile besleme" sloganı boş bir iddia değildi.

Vietminh kuvvetlerinin Kızıl Çin'den yardım almaya başlaması 1950 de Hindiçinide bir dönüm noktası oldu, bu ana kadar Vietminh'in kendi kuvvetlerinin geniş bir harekâta hazır durumda gelişememesine sebep, elinde kâfi miktarda insan gülü bulunmaması değil -kullanabileceğinden fazla insan gücüne sahipti- elindeki ilksel cepanenin ihtiyaca cevap verememesi ve külliyetli miktarda Fransız silâhlarını ele geçirmemesidir. Burada Vietminh Fransızlara karşı uzun süreli bir gerillâ harbine tevessül edebilirdi ve bu da Fransızların bir memleketi uzun bir süre işgal altında tutmalarının sağlıyacağı faydaları yokedebilirdi ama Çinlilerin yardımı olmadan kuvvetli bir ordu meydana getiremezlerdi. Vietminh Kumandanlığı 35 nci Ağır Tümeni teşkilâtlandırmaya muvaffak oldu. Fransızların tahminlerine göre 1951 senesinde Çinlilerin yapmış olduğu yardım 18.000 tüfek, 1.200 makinelitüfek, 150-200 ağır havan ve 50 kadar geri tepmesiz topu buldu.

Malaya'daki ve Filipinlerdeki âsiler herhangi bir dış yardım görmediler ve netice olarak ayaklanma hareketleri gelişmedi.

Yunanistan'da komünist âsiler, demir perde gerisi memleketlerden ve onların vasıtasiyle yardım gördüler fakat Tito ile Stalin'in arasının açılması tam âsilerin büyük birlikler -ihtiyaçları olduğu- halinde teşkilâtlanmaarına mâni oldu.

Cezayir'de Fransız Deniz Kuvvetleri âsilerin ikmal maddelerinin depo edildiği Fas ve Tunus hudutlarını bloke ederek âsilere yapılan malzeme yardımına mâni oldular. FLN (Millî Kurtuluş Cephesi)nin durumu 1959 dan sonra o kadar kritik bir hâl aldı ki cepanesizlikten ekseri otomatik silâhlarını gömmek zorunda kaldılar.

Doğu - Batı mücadelesi halihazırda bütün dünyayı kaplamış olduğundan dünyanın herhangi bir tarafında zuhur edecek olan bir ayaklanma hareketinin bunun tesirinde kalmamasına imkân yoktur. Böylece, komünist âsiler, komünist blok memleketlerinden otomatik bir yardım alacaklarından emindirler. Rakiplerinin bir "emperyalist" veya "emperyalizme" müttefik olan bir rakip olması komünist olmayan âsilerin bile komünistlerden yardım görmesi şansını fazlalaştırmıştır.

Bundan başka, Batı-Doğu mücadelesi bazan da ayaklanma hareketlerinin başlamasını çabuklaştırır -fakat bu hâl, her zaman için âsinin lehinde tecelli etmez, 1948 senesinde Kalküta toplantısından sonra Asya'daki komünist hareketleri misalinde olduğu gibi- bazan yavaşlatır ve bazan da, komünist bloku memleketlerinin takip etmiş olduğu politikaya uymazsa, bu tip hareketlerin başlamasını meneder. Ayaklanmaları menet-

mek keyfiyeti resmî vesaiklerle isbat edilemez ise de, herhangi bir şiddet hareketine tevessül etmek için gayet kuvvetli görünen bugünkü Endonezya Komünist Partisinin bu tip hareketlere başlamaması Moskova veya Pekin'den almış oldukları vetolara hamledilebilir.

Eğer dış yardımlar kolayca temin edilebilen cinsten ise bu hâl âsi kademelerindeki kendine güveni bozar veya zedeler. Bu sebebledir ki, Asyada'ki ayaklanma hareketlerinde komünist âsiler kendi esas gayretlerinin lüzumuna fazla ehemmiyet vermişlerdir. Lao Dong (komünist) partisinin Vietnam Merkez Komitesinin ilk kararında "mukavemet harbimiz uzun ve güç bir mücadeledir" ve "yalnız kendi kuvvetlerimize güvenmeliyiz" hususu bütün parti mensuplarına hatırlatılmıştı.

Netice olarak, muvaffak bir ayaklanma hareketi için aşağıda gösterilen 4 şart vardır. (1) sebep, (2) isyanı bastırmakla görevli olan tarafın tutum ve idaresinin zayıf olması, (3) sert bir coğrafik muhit ile çevrili olmamak ve (4) dış yardım ayaklanma hareketlerinin ortasında ve sonuna doğru meydana gelmek. İlk iki şart gayet elzemdir. Son şart da gayet lüzumlu bir hale geldiğinde, epey yardımcı olur.

——— o ———

3. Ayaklanma (İsyan) Doktrini

AYAKLANMA HAREKETLERİNİN STRATEJİK ÖRNEKLERİ

İsyanı bastıracak olan taraf yalnız herhangi bir ayaklanmaya karşı koymak için var olduğundan, bu tip hareketleri bastıracak olan tarafın problemleri ve harekâtı bunları teşvik eden şeyin ışığı altında kolayca incelenebilir. Bu kısımda da, ayaklanma doktrinlerini hülâsa edeceğiz.

Geçmiş zamanlarda vukua gelmiş olan ihtilâl harbleri tarihinden iki umumî örnek meydana gelmiştir. Bunlardan biri Çin komünistlerinin teori ve tecrübeleri üzerine kurulmuş ve Liu Shao-chi tarafından müstemleke altında bulunan memleketler ve yarı müstemleke altında bulunan memleketlerdeki ihtilâller için hazırlanmıştır.

Çin halkını zafere götürmüş olan yol aşağıda gösterilen formül ile izah edilebilir:

1. Çalışanlar sınıfı bütün diğer sınıflarla, siyasî partilerle ve emperyalizme ve onun uşaklarının baskısına karşı koyan teşekküllerle birleşmeli, geniş ve memleket çapında bir birleşik cephe meydana getirmeli ve emperyalizm ve uşaklarına karşı azimkâr bir savaşa girişmelidirler.

2. Memleket çapındaki birleşik cephe, çalışanlar sınıfı tarafından idare edilmeli ve meydana getirilmelidir, çünkü çalışan sınıf emperyalizme karşı en azimkâr, en cesaretli, bencil olmayan bir şekilde karşı koymakta ve onun partisi olan Komünist Partisi de çalışanlar sınıfının merkezidir. Birleşik cephe kararsız ve millî burjuvalardan müteşekkil veya küçük burjuvalar ve onların partileri tarafından idare edilmemelidir.

3. Çalışan sınıfın (işçi sınıfının) ve partisinin, komünist partisi, emperyalizme karşı birleşecek olan kuvvetlerin merkezi haline gelmesi ve millî birleşik cepheyi zafere ulaştırabilmesi için, halk kütlelerini birbirlerine bağlayan sert disiplin ve kendi kendini tenkide yer veren taktik ve stratejisine sahip Marxizm ve Leninzm teorileriyle mücehhez Komünist Partisi uzun mücadelelerle geliştirilmelidir.

4. Mümkün olan heryerde ve herzaman, düşmanla çarpışmakta kuvvetli ve maharetli olan **Komünist Partisinin sevk ve idare edeceği millî ordular kurulmalıdır.** Düşman kontrolu altında bulunan mıntıkalarda kurtuluş ordusunun faaliyetlerine güvenebileceği ve halk kütlelerinin mücadelelerini koordine edebilecek üsler kurulmalıdır. Müstemleke ve yarı müstemleke halinde bulunan memleketlerde millî kurtuluş mücadelesinin esas şekli silâhlı mücadeledir. Bu Çin'li halkın Çin'de zaferi kazanmalarında takip etmiş oldukları ve kullandıkları esas yoldur. Bu yol Mao Tse-tung'un yoludur ve bu yol aynı şartların hüküm sürdüğü müstemleke ve yarı müstemleke halinde bulunan memleketlerde halkın hürriyete kavuşmalarında takip edecekleri tek yoldur [*].

İlk örneğin değişik bir şekli olan diğer örnekte muhtelif millî ayaklanmalar takip edilip kullanılmıştır.

Diğer örnek biraz sonra izah edilecektir, fakat bu örnekler bir umumileştirme yapabilmek için verilmiştir. Bu örnekler geniş mânasında bazı hakiki hâdiselere uyabilir fakat bazı ayaklanma hâdiseleriyle ufak tefek değişiklikler arzedebilir.

Kitaplığı

ORTODOX ÖRNEĞİ (KOMÜNİST)

Komünistlere göre, bir ihtilâl yalnız halihazır nizamı devirmek değil fakat sonra da bütün memleketi komünist yapmaktır.

İlk adım : Partinin meydana getirilmesi:

Bütün ameliyenin esas aleti bir partidir ve âsi için de ilk adım böyle bir partinin yaratılmasıdır.

Tariflere göre bu parti bir proleterya partisi olmalıdır. Fakat müstemleke veya yarı müstemleke halindeki memleketlerde proleterya sınıfı olmadığına göre köylünün en alt sınıfı bu parti içine dahil edilmelidir, netice olarak, silâhlı mücadele şehirler dışında olacağı için, liderler münevverler ve **bilhassa mücadeleye şevk verecek ve kafalı olan talebeler arasından temin edilmelidir.**

---

[*] Bu hususlar 1949 senesi Kasım'ında Pekin'de yapılan Asya ve Avustralya memleketleri Ticaret Birliği Konferansında söylenmiştir. Müstemleke ve yarı müstemleke halindeki memleketler (Komünist memleketler hariç), bütün Asya, Afrika ve Lâtin Amerika Kıt'alarını kapsamaktadır (Şekil: 4 ve 5).

İlerideki uzun mücadelelerin şiddeti, değişikliği partinin kuvvetli, disiplinli ve denenmiş olmasını elzem kılar. Parti politikasında âni bir değişiklik yapıldığında parçalanacak, veya ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafın reaksiyonu karşısında dağılacak zayıf bir teşkilât olmamalıdır. Bütün bunlara ilâveten de zafer sonrası komünist reformlarının yapılmaya başlanacağı ve dünkü dostun bugün düşman haline geleceği zamanlarda bile parti dağılmamalıdır. Elit bir parti olmalı ve elit bir parti olarak kalmalıdır.

Parti içerisinde birlik, âzâlara iki esas kaide demokratik merkeziyetçilik ve kritisizm ve kendi kendini tenkit; zorla kabul ettirilerek devam ettirilir, bu da partiye âzâ olmak için müracaat edenleri kendi mensup oldukları sınıflarda tutarak ve müracaatları halihazır ve istikbaldeki tutumlarından mes'ul tutarak yapılır.

Partinin saflığı da sistematik olarak yapılan ve Liu-Shao-Chi'ye yöre yapılması elzem olan, parti içinde temizlik hareketleriyle temin edilir. Partinin prensiplerinden inhiraf edenler hatalarını düzelttikten sonra tekrar partiye alınırlar veya eğer hatalarını itiraf etmezlerse partiden atılırlar.

Parti istikbaldeki hareketi için açık ve gizli olarak iki şekilde teşkilâtlanmalıdır, gizli olarak teşkilâtlanmasının iki sebebi vardır. Birinci sebebi, eğer ayaklanmaları bastıracak olan taraf açık olarak kurulmuş olan partiyi kapatacak olursa, tedafüi mahiyette olmak; ikinci sebeb de tecavüzî mahiyette olup, düşman topraklarında parti aleni olarak bir isyan hareketine giriştiğinde halk kütlelerinin mücadelesini idare etmek ve etrafı karıştırmaktır.

Böyle bir partinin kurulmasının gayet yavaş ve uzun zamana ihtiyaç ihtiyaç gösteren bir ameliye olmadığı iddia edilemez. Çin Komünist Partisinin kurulması hâdisesinde 12 kurucunun 1 Temmuz 1921'de Şanghay'da toplanmalarından parti âzâ adedinin 1000'e yükselmesine kadar 5 sene geçmiştir. Kuvvetli ve güvenilebilir ihtilâlci bir partinin tesis edilmesi ayaklanma hareketlerinin en güç bir kısmıdır. Eğer böyle bir partinin kurulması gayet kolay olsaydı, komünist enternasyonalin bu maksat ile kullandığı makenizma, tecrübe, gayretler ve para ile bütün dünyanın şimdiye kadar komünist olması lâzım gelirdi. Liderlerin hataları, insanların yavaşlığı, âsilerin kontrolu altında bulunmayan bazı hâdiseler ve şanssızlıklar bir partinin kurulması için karşılaşılan güçlüklerdir.

Diğer taraftan, siyasî muhalefetin müsamaha ile karşılandığı bazı memleketlerde, bu ilk adım (yani bir partinin kurulması) kanunî ve sulhcu maksatlarla başarılabilir.

İkinci adım : Birleşik Cephe:

Elit bir parti olmak bir azınlık partisi olmanın zaruretidir. Böyle bir parti kendi vasıtaları ile ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafı kendi başına yenemez. Bu sebeble, birinci adıma çok benzeyen ikinci adım, partiden uzaklaşanları ve kaçanları tekrardan partiye alma -nekadar fazla alınırsa o kadar iyidir- bu da muhtelif problemleri meydana çıkarır.

Geniş bir birleşik cephede âsinin esas programını tehlikeye sokabilecek bazı şüpheli müttefiklerin bulunabileceği mümkün olacağından bunların kullanışları kısa maksatlarla olmalıdır. Burada hal çaresi "salam taktiğidir" bir defa parti iyice iktidara geçtikten sonra müttefiklere ihtiyaç yoktur ve müttefikler teker teker partiden uzaklaştırılır.

Parti, birleşik cephede kendi esas hüviyetini kaybedebilir. Bu tehlikeyi azaltmak için parti herhangi bir koalisyonda diğer bir partilerle birleşmemelidir. Parti herhangi bir partiye ittifak yapabilir fakat hiçbir partiyle birleşmemelidir. Parti diğer partileri absorbe edemez ve keza sempatik fakat güvenilmez unsurlar partinin ön teşkilâtında bulundurulmamalıdır.

Mücadele sırasında partinin siyasî programı her müttefik tarafından hoş karşılanacak ve onların şüphelerini cezbetmeyecek hususları ihtiva etmelidir. Böylece partinin hakikî harb tasavvurları gizli tutulmalıdır, bu tasavvurlar ancak yüksek kademelerdeki liderler arasında kalmalıdır.

Eğer parti kademeleri arasında bir disiplin varsa bu resmî programı bir taktik olarak kabul edecektir. Çin komünistlerine kendilerinin istikbâlde alâkalı programları sorulduğunda; Çin'in komünist reformlarına daha hazır olmadığı, uzun bir geçiş devresinin lüzumlu olduğunu, Çin'in ilk olarak millî bir kapitalist inkişafını geçirmesi lâzım geldiği hususları gayet ikna edici bir şeklide cevap olarak vermişlerdir. "Geçiş devresi" haddızatında iki seneden daha az sürmüştür (1949 - 51),

İkinci adım esnasında partinin gizli organları aşağıda gösterilen üç ana unsurun yıkılması faaliyetlerinde çalışacaktır.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın zamanla göstereceği reaksiyona mâni olma ve sabote etmek,

Müttefiklerin faaliyetlerini parti tarafından tesbit edilmiş bir istikamete yöneltmek ve birleşik cephenin dağılmasına mâni olmak,

Halk kütlelerini, ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafa karşı politik bir mücadele için hazırlamak ve politik mücadeleyi geliştirmek;

Bunlar da **sızma, tahrik** ve **propaganda** ile yapılır. İyi bir haberalma bu işlerin önemli bir mahsulüdür.

Silâhlı mücadele zamanı yaklaştığında, şehir dışındaki yerlerin âsi tatarından askerî harekât için seçilmiş olması sebebiyle, âsinin kütleleri arasındaki faaliyeti büyük bir önem taşımaya başlar. Halk âsi tarafından bulunmuş olan sebeple âsi tarafına cezbedebilir ve âsi için gayet önemli olan geril la harblerinin muvaffak olması için parti teşkilâtının kuvvetli olduğu bölgeler seçilir.

Âsinin, ikinci adımdaki faaliyetleri umumîyetle kanun çerçevesinde olup şiddet hareketlerine tevessül etmez. Âsinin faaliyetleri, bu zamanda, açık bir isyan mahiyeti arzetmez ve isyanı bastırmakla görevli olan tarafa karşı açıkça bir meydan okuma şeklinde tecelli etmez. İnisiyatifi elinde bulunduran âsi karşı tarafın reaksiyonuna göre ya hareketlerini yavaşlatır veya faaliyetlerinden vazgeçer.

Üçüncü adım: Gerilla harbi

Âsi siyasî bir oyunla ve yıkıcı faaliyetlerde bulunarak iktidarı eline geçirebilir. Eğer âsi bu şekilde iktidarı eline geçiremez ise silâhlı mücadeleye başvurur. Çin komünistlerinin ifade etmiş olduklarına göre, zaferin zor ile kazanılmasında silâhlı mücadele elzemdir ve lâzımdır, "hürriyet" bahşedilmemeli veya uzlaşma yoluyla kazanılmamalıdır. **Çin komünistlerinin iddialarının sebepleri şunlardır:**

Mahallî ihtilâl harbleri kapitalizm ve emperyalizme karşı olan cihanşümul harbin bir parçasıdır. Bu sebeble, mahallî düşmana karşı kazanılan askerî bir zafer hakikatte cihanşümul düşmana karşı kazanılan bir zaferdir ve bu zafer onun nihai mağlûbiyetini kolaylaştıracaktır.

Âsi, iktidarı silâhlı bir mücadele sonunda ele geçirirse, âsi muvaffakiyeti tam ve selâhiyeti mutlaktır. Kimin dost kimin düşman olduğunu gösteren harb, halkı kutuplara ayırmıştır bu da komünistlerin harb sonrası programlarının tatbik edilmesini kolaylaştırır.

Silâhlı bir mücadelede parti daha kuvvetlenir. Partinin tecrübeye ihtiyacı vardır, parti silâhlı mücadeleyle çocukça hastalıklardan kurtulur, zayıf âzalarını tasfiye eder ve en iyi hakiki liderlerini seçebilecek bir duruma gelir. Bütün bunların yapılabilmesi için âsi, silâhlı mücadeleyi yalnız kendi gayretiyle kazanmalıdır; eğer âsi iktidara dış bir müdahele sonunda getirilirse, partinin zayıf bünyesi uzun seneler devam edecektir.

Parti politik değişme zamanı geldiğinde partinin garanti ettiği denenmiş güvenilir bir askerî kuvvetle iktidarı deruhte eder.

Âsi ya başka türlü muvaffak olamıyacağı için veya silâhlı mücadelenin lüzumuna inanmış olduğu için kuvvetlenmeye çalışacaktır. Karar kendisine ait olduğu için, [*] şartların olgun olduğu zamanda, dahilen, isyanı bastırmakla görevli olan tarafın tesadüfen veya tahrik edilmiş krizlerle zayıf bir durumda olduğunda, yıkıcı faaliyetler tesirler meydana getirdiğinde, efkârıumumiyede görüş ayrılığı olduğunda, parti teşkilâtı şehir dışındaki yerlerde kuvvetli bir duruma geldiğinde ve dışardan isyanı bastırmakla görevli olan tarafa herhangi bir yardım veya onlar lehinde müdahale imkânı bahis mevzuu olmadığında, âsi bu zamanda dışardan moral ve politik destek görebilecekse ve lüzum halinde sonradan da askerî bir yardım temin edebilecekse ayaklanma hareketlerine başlar.

Gaye âsi için askerî bir kuvvet yaratabilmektir, fakat bu adım adım tedricen yapılmalıdır. Gerillâ harbi başlangıçda takip edilecek tek yoldur. Bu adımda, ilk gaye, gerillânın yaşayabilmesidir; son gayede âsi hükümet ve teşkilâtın kurulabileceği, insanları ve diğer kaynakların istismar edileceği ve âsi ordusunun yaratılabileceği üslerin kazanılmasıdır. Mao Tse-tung'a göre üslere sahip olmadan yapılan gerillâ harbleri, avare dolaşarak yapılan haydutluktan başka birşey değildir. Herhangi bir üsse sahip olunmadan yapılan gerillâ harblerinde halk ile temaslar muhafaza edilemez, bu tip harbler gelişemez ve mağlûp olmaya mahkûmdur.

Afakî olarak her memlekette yapılan günlük haydutluk faaliyetleriyle gerillâ harbinin başlangıcı arasında pek fark yoktur. Gerillânın (çetecilerin) yaşamasını ve gelişmesini mümkün kılan nedir? Halkın suç ortaklığıdır. Halkın suç ortaklığı yapması gerillâ (çete) harblerinin ve ayaklanmaların esas anahtarı olup balığın suda yüzmesi formülüyle izah edilmiştir. Halkın suç ortaklığı yapması, halkın bu tip hareketlere sempati duymasiyle karıştırılmamalıdır, halkın suç ortaklığı yapması aktif bir hareket olup, sempati duyması aktif olmayan bir harekettir ve âsinin ayaklanmalara başlamak için bulduğu sebep halkın sempatisini suç ortaklığı haline getirmeye kâfi gelmez. Halkın mücadeleye iştiraki, halk içinde yaşayan (çeteciler) tarafından desteklenen, açık düşmanlarını ortadan kaldıran, muhtemel düşmanların gözünü korkutan ve âsileri aktif olarak desteklere itimat eden siyasî bir teşekkül (parti) tarafından temin edilir. İkna az miktarda yardımcıları -ki bunlar elzemdir- kuvvette geri kalanları toplar. Tabiî olarak da zor kullanmanın ahlâki olmasa bile tatbiki bir hudutu vardır; esas kaide başedemiyeceklerinden fazla insanın husumetini aynı zamanda kazanmamaktır.

---

[*] Kitabın baştarafında da belirtildiği gibi, Komünist ayaklanma hareketleri, Komünist Enternasyonalinin kararı ile çoğaltılıp azaltılabilir.

Âsinin siyasî teşkilâtı ile halk arasındaki irtibat ne kadar önemliyse teşkilâtın silâhlı kuvvetleriyle ve halk kütleleri arasındaki irtibatı da o derecede önemlidir. Bu irtibatın iyi bir şekilde muhafaza edildiği -ve silâhlı kuvvetlerin partiye asla bir rakip olmaması- vazifesi siyasî komiserin mes'uliyetidir.

Gerillâ faaliyetleri, isyan hareketlerini bastırmakla görevli olan tarafa karşı değil de halkı teşkilâtlandırmak gayesiyle plânlanır. İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın devriyesine karşı yapılacak olan bir tuzak askerî bir muvaffakiyet olabilir ama, eğer civar köy halkının destek ve yardımını temin etmez ve halkını karşı tarafa karşı suç ortaklığına sokmazsa bu hareket gelişmediği için bir muvaffakiyet değildir. Diğer bir değimle, düşmanı aşındırmak (zedelemek) gerillâ harbinin tabiî bir mahsulüdür, fakat esas gayesi değildir.

Nerede faaliyet göstermelidir? İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın kolayca kontrolü altında bulunduramadığı ve çetecilerin kurtulup inkişaf edebileceği yerlerde faaliyet göstermelidir. **Harekât için ilk bölgelerin seçilmesindeki faktörler şunlardır:**

Âsi teşkilâtının evvelce yapılmış olan işlere göre halk arasında kuvvetli olduğu yerler.

İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetinin bulunduğu bölgeden uzak olma;

Bulunulan yerin arazi itibariyle içine girilebilme imkânı zor olan ve kötü muhabere imkânlarına sahip olunan yerler;

Bulunulan mahallin idarî hudutları, bu faktör de düşmanın reaksiyonunun koordine edilmesini zorlaştırır.

Sonradan da, muvaffakiyet muvaffakiyeti doğurur ve ilk faktör önemini kaybeder ve kuvvetli bir parti bünyesine sahip olunmayan mıntıkalara gerillâ birliklerinin ve siyasî işçilerin sokulmasiyle gerillâ harbi coğrafik olarak büyür. Bu ilk muvaffakiyetlerin önemini gösterir.

Bu zamanda silâh ve teçhizat bir problem teşkil etmez. Âsinin ihtiyaç gösterdiği şeyler ufaktır. Silâhlar (tabanca, tüfek, av tüfeği, ya o mıntıkalarda kolayca bulunur veya satın alınabilir ve kaçak olarak sokulabilir. Diğer ham silâhlar (el bombası, mayın, hattâ havan topu) mahallen imal edilebilir ve mümasil malzeme düşmandan zorla alınabilir.

Düşman kuvvetlerinin moralini bozmak en önemli bir vazifedir. Bu da esirlere karşı mülâyim davranarak gayet tesirli bir şekilde başarılır. Esirlere gayet iyi muamele edilmeli ve esirlere ya kendi taraflarına iltihak etmeleri veya da tekrardan isyanı bastırmakla görevli olan tarafa dö-

necekleri mânasına gelse bile serbest bırakılma teklif edilmelidir. Başlangıçta bundan pek fayda temin edilemez ise de uzun bir zaman sonra bunun temin edeceği fayda çoktur. 1947 senesi Nisanında Batı Çin'de seyahat etmekte olan bir yazar Shansi Vilâyetinin Hsinkiang Kasabasında General Ch'en Keng kumandasındaki komünist birlikler tarafından yakalanmıştı. İlk sabah kendisine bir harb esiri muamelesi yapılmış ve bütün gün göz hapsinde tutulmuştu ve kendisinin rızası olmadan fakat çok ilgiç olan, Halk Kurtuluş Ordusu içinde kaldığı bir hafta süre içinde kendisine "şeref misafiri" muamelesi yapıldı. Orada kalmış olduğu bir hafta içinde muhtelif askerî ve siyasî makamlar yazara kendilerinin siyasî, stratejik ve taktiklerini izah ettiler. Siyasî bir komiser kendisine kuomintang harb esirlerine yapılan muameledeki komünist tekniğini izah etti. Kuomintang esirlerine şunlar teklif ediliyordu, (1) Komünist Ordusuna iltihak etmek, (2) kendilerine bir toprak verilerek komünist bölgede yerleşmeleri, (3) geri dönmeleri veya (4) Milliyetçi Orduya yeniden iltihak etmeleri. Bir kaç gün sonra yazar 200 Milliyetçi Çin Ordusunun genç subaylarının esir edildiği ve komünistler tarafından muhafaza edilen muvakkat bir esir kampını ziyaret etti. Siyasî komiser esirlerden bir grup ile konuşmakla meşgûl iken yazar, esir edilmiş başka bir grupa Çince komünistler tarafından evvelce esir edilip edilmediklerini sordu. Üç Milliyetçi Çin subayı ikinci defa esir edildiklerini itiraf ettiler.

Aynı ay içinde yazarın bir arkadaşı da milliyetçilerin 5000 komünist esiri muhafaza altında bulundurdukları Orta Çindeki Hsuchow kampını ziyaret etti. Yazarın arkadaşı kamp kumandanı olan Generale "bunlar nerede esir edildiler" diye sordu.

"Söyliyeceklerim seninle benim aramda kalsın, bu esirler arasında 10 taneden fazla hakikî komünist askeri yoktur".

"Öyleyse diğerleri kimler".

"Komünistler tarafından esir alınıp sonradan serbest bırakılan Milliyetçi Çin askerleri, bunların diğer askerlerimizin fikirlerini kirletmesini istemiyoruz".

Bu suretle, komünistler milliyetçilerin kendi askerlerini kontrol etmeleri oyununda muvaffak oldular. Çin komünistleri bu tekniği ilk defa Çin Japon harbinde esir edilmiş Japon askerlerine karşı büyük bir muvaffakiyetle kullandılar. Harbden az sonraki devirde, önemli Japon komünist liderlerinden bazıları Japon esirleri Çin okulu mezunu idiler. Çinlilerin Vietminh üzerindeki tesiri açık olarak 1950 senesinde Vietminhlerin Fransız esirlerine karşı tutumlarını değiştirmeleriyle görüldü. Fransız esirlerini öldürmek yerine onlara beyin yıkama usulü tatbik edilmeye başlandı.

İkmal ve harekâtın ön giden hususlarına ilâveten, âsi, bizlerin taktik kıymet olarak telâkki ettiğimiz; harekâtının dağınık bir mahiyet arz etmesinin yarattığı problemi halletmelidir. Harekâtın dağınık olması isyanın bastırılmasını hernekadar zorlaştırır ise de âsi de kendi kuvvetlerinde birliği temin etmek için kuvvetlerini telif etmelidir. Çözüm çaresi açık, geniş bir şekilde düşünülen ve kabul edilen umumî doktrindir.

Birleşik cephe fikrî mücadele müddetince muteberdir ve silâhlı mücadele esnasında da önemini muhafaza etmelidir. Ayaklanma hareketleri zayıflatılmadan müttefikler nasıl politik bünye içine ve gerillâ birlikleri içine sokulabilir? Müttefiklerle karşı karşıya gelmek yalnız, partinin teşkilât itibariyle daha muvaffak, disiplinli, doktrinli, siyasî, liderci olmasiyle mümkün olur. Parti idareyi elinde bulundurmalıdır, müttefiklerin kuvvetli liderleri âsi tarafına çekilmeli veya bitaraf hale getirilmelidir. Müttefik partilerin durumlarını muhafaza etmelerine belki müsaade edilebilir fakat, âsinin partisi tek başına gelişmelidir.

Gerillâ harblerinin askerî taktikleri gayet iyi bilindiğinden teferruatına bu kısımda geçilmiyecektir.

Dördüncü adım: Hareket harbi:

Gerillâ harbi, zalimkâr bir düşmana karşı bir hüküm kazanamaz. Sürüncemeye dökülen gerillâ faaliyetlerinin yürütülmesi çok ucuz ve bastırılması da çok pahalı olması isyanı bastırmakla görevli olan tarafta bir kriz yaratabilir fakat bu halkı bu faaliyetlerden soğutabilir ve birleşik cepheden ayırtabilir. Düşman kendi zemininde karşılanmalıdır; isyanı bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin mahvedilmesi için muntazam bir âsi ordusu yaratmalıdır.

Müsait zamanın seçilmesi de bir problemdir. Gerillâ çetecileri gibi seyyar olmayan muntazam ordunun zamanından evvel meydana getirilmiş olması bir felâkete yolaçabilir. Bu sebeble, muntazam bir ordunun meydana getirilmesi üsler serbest bir hale getirilmeden ve düşman bu üsleri sık sık işgal etmekten cesareti kırıldıktan ve silâh ve teçhizat problemi hemen halledildikten sonra düşünülmelidir.

Zaman yukarda gösterilen şartları tahakkuk ettirdiğinde en iyi gerillâ birlikleri muntazam birlikler haline tedricen geçerler, önce bölük, sonra tabur, ve sırasiyle tümen ve daha yüksek seviyelere çıkarlar.

Silâh ve teçhizat temini en güçtür. Elde bulunan silâh ve teçhizatın miktarı ve çeşitleri âsinin muntazam kuvvetler halinde teşkilâtlanmasında en büyük rolü oynar. Silâh ve teçhizatın üslerde imal edilmesine güvenilemez. Çünkü üslerdeki cepanelikler isyanı bastıracak olan taraf için sabit ve kolay bir hedef teşkil ederler. Bu sebeble silâh ve teçhizat temininde mümkün iki yol vardır; ya düşmandan zorla almak veya dışardan getirtmek.

Bu iki yoldan biri olan, düşmandan zorla almak, âsinin harekâtının mahiyetini gösterir. Bu, kaydedilecek şeylere nazaran daha fazla kâr sağlamak için düşünülüp ve icra edilen "ticarî bir harekâttır" [*].

Fakat bunun da yapılabilmesi için, âsi kuvvetlerinin âni olarak isyanı bastırmakla görevli olan tarafın birliklerini açıkta -müdafaasız- yakalaması şarttır. Bu sebeble, hareket harbinde, âsi kendi seyyaliyetini, daha iyi olan haberalmasını ve basit fakat tesirli olan teşkilâtlanmış halk tarafından sağlanan memleketlerarası lojistik imkânlarını istismar edebilir. İyi bir seyyaliyete sahip olabilmek için ağır cepane ve silâhların bulundurulması bertaraf edilmelidir; tahdit edilmiş lojistik imkânlar sebebiyle, gerçek şok kısa olmalı ve herhangi bir karşı taarruz ümidi bulunmamalıdır; iyi bir haberalma için de, haberalma faaliyetleri daha ziyade âsinin siyasî teşkilâtının kuvvetli ve aktif olduğu halk arasında yürütülmelidir.

Silâh ve teçhizatın dışardan temin edilmesi, eğer böyle bir ihtimal mevcut ise, âsi ikmal maddelerinin menbaına yakın olmak için memleketin beynelmilel hududu üzerinde veya yakınında üslere sahip olma zorundadır.

Gereken kuvvete sahip olmayan âsi birlikleri -zayıf lojistik imkânlara sahip olduklarından- sabit savunma harekâtına girişmemelidirler. Hakikatte, yeni kurulan muntazam birlikler çok kıymetli olduklarından, üslerin muhafazası diğer âsi birliklerine, halkın teşkil ettiği milis kuvvetlerine, gerillâ çetecilerine, esas korunmanın temelini teşkil edecek olan mahallî birliklere bırakılmalıdır. Taarruz harekâtında da, yine bu ikinci sınıf birlikler muntazam birliklerin yapacağı örtme ve keşif işlerini üzerlerine almalıdırlar.

Âsi stratejisinin arazi ile ilgili örnekleri âsinin arazide muhtelif şekilde yerleşmesinde görülebilir:

Muntazam üsler, muntazam birliklerin garnizonlarının (istirahat, eğitim, veya teşkilâtlanma ameliyesi sırasında) mahallî birliklerin bulunduğu yerlerdir, buralarda normal olarak faaliyet gösteren hükümet, ekonomi, vergi sistemi, adalet, tahsil, eğitim, âmme hizmetleri olup, isyanı bastıracak olan tarafın büyük bir kampanya ile seferber edilmiş kuvvetlerinin ancak sızabileceği aksi takdirde düşmanın küçük sızmalarına karşı emin bir bölgedir. Gerillâ üsleri, âsinin politik kontrolu altında teşkilâtlanmış diğer birliklere ilâveten aktif muntazam birliklerin bulunduğu yer-

[*] Kısa bir zaman içinde büyük bir kuvveti absorbe etme hatasını 1951'de Tonkin'de General Giop; General de Lattre de Tassiany kumandasındaki Fransız kuvvetlerine karşı bir kuvvet gösterisinde bulunmakla yaptı. Netice, âsiler için büyük bir mağlûbiyet oldu.

ler olup durumun icabına göre idarî organların aleni veya gizli olarak faaliyet gösterdiği yerlerdir. Bu üsler düşmanın sık sık sızma hareketlerine muhatap olup fakat düşmanın umumiyetle kalamıyacağı yerlerdir.

Gerillâ bölgeleri, isyanı bastırmakla görevli olan tarafın ve hükümetin âsilerle devamlı olarak çarpıştığı bölgelerdir.

İşgal edilmiş bölgeler, isyanı bastırmakla mükellef olan tarafın siyasî ve askerî kontrolu altında bulunup, âsinin yeraltı faaliyetlerine giriştiği yerlerdir.

Âsinin gayesi işgal edilmiş bölgeleri, gerillâ bölgelerine, gerillâ bölgelerini gerillâ üslerine ve bütün bunları muntazam âsi üsleri haline getirmektir.

Topyekûn bir harb gayreti için halkı seferber edebilmek üzere âsinin kontrolu altında bulunan herkesin asgarî iki teşkilâta birden âza olması gerekmektedir; bu teşkilâtlardan biri, köylerin, kasabaların veya bölgelerin meydana getirdiği coğrafî veya ufkî teşkilât, diğeri de, âsinin kontrolu altında bulunan mıntıkalarda yaşayan insanların yaş, sex ve mesleklerine göre meydana getirmiş oldukları dikey (şakulî) teşkilâttır. Bu suretle partinin hücre teşkilâtı partinin her tarafını kaplar ve insanları birbirlerine bağlar.

Âzaları mahallî kadrolarca bilinmeyen ve halk kütlelerinin kontrollerini yapanları kontrol eden yüksek kademelere karşı sorumlu olan parti gizli servisi de ilâve bir teşkilât olarak herkesi hizada tutar. 1947 senesinde yazar, Shansi Vilâyetinin Hsinkiang şehrinde Çinli komünistler tarafından yakalandığında komünist sivil memurların Hsien bölgesindeki bir şehrin idaresini derhal ellerine almış olduklarını gördü. Yazara söylenmiş olduğuna göre bu komünist memurlar bu iş için uzun bir müddet evvel vazifelendirilmişler ve bu mıntıkada aktif bir faaliyet gösteren gerillâ birlikleriyle bir bölge hükümeti gibi vazife görmekteymişler.

General Chien Keng'in Ordusunun siyasî komiserine "kuvvetleriniz Hsinkiang şehrini devamlı olarak işgal etmeyecekler. Ordunuz buradan ayrıldıktan sonra sizlerin sivil memurlarınıza ne olacak" diye sordum.

"Onlar da buradan ayrılacaklar fakat yeraltı faaliyetlerine devam edecekler" diye cevap verdi.

"Kendilerinin kim olduklarını ifşa etmiş olduklarından dolayı kendi kıymetlerini kaybetmiş olduklarından korkmuyor musunuz?"

"Burada gizli ajanlarımız vardı, bu şehri işgal ettiğimizde bile bu gizli ajanlarımız meydana çıkmadılar. Bizler bile onların kimler olduğunu bilmiyoruz. Bizler buradan gitsek bile onlar yine burada kalacaklar".

Ayaklanma hareketlerinin genişlemesi siyasî ve askerî kadrolarda bazı problemler meydana getirir. Bu insanlar sadakatlarından dolayı ve ikinci olarak da bu sahalardaki sağlam başarılarından dolayı seçilmişlerdir. Komünistlerin kendi personelinin, kadrolarının ve askerlerinin sadakatına ne kadar önem vermiş oldukları şu misalde görülür. 1952 senesinde Kızıl Nehir deltasında Fransız birlikleri tarafından iyice sıkıştırılmış olan Vietminh, alay kumandanı değiştirilmesi talebinde bulundu. "Şimdilik seni değiştirecek birisini göndermek imkânsızdır, çünkü seni değiştirebilecek olan kimseler daha siyasî indoktrinasyona tabi tutulmamışlardır".

Çin ve Vietminh kuvvetlerinin komünist subayları tabiî bir seçimin mahsulüdür. Bunlar yukarı kademelere seçilmeden evvel kendi kaabiliyetlerini ilk önce harb meydanında göstermelidirler. Bir yüksek kademedeki teorik etüdleri ve mezuniyetten sonraki çalışmaları kendilerinin tahsillerini tamamlar. Komünist mahsulü olan subaylarla bugünkü Güney Vietnam Ordusundaki subayların bir mukayesesini yapın -bugünkü Güney Vietnamdaki subaylar kendi akademik standardlarına göre alınmış ve umumiyetle küçük şehir burjuvalarının çocuklarıdır. Beyaz ırktan gelen bir subay pirinç tarlalarına ne kadar yabancı ve kendini nekadar çabuk kaybederse bunlar da öyledir ve bu şartlara kendilerini beyaz ırklı bir subaya nazaran daha geç alıştırabilir.

Beşinci adım: İmha kampanyası:

Karşı tarafın kuvveti azalırken âsinin umumî kuvveti artmaya başlar ve bir noktada kuvvetler arasında eşitlik vardır. Âsi kuvvetlerin kıymetlendirilmesi yapılırken âsinin yalnız askerî gücü değil, siyasî bünyesinin sağlamlığı, kendi bölgesindeki halkın seferber edilmiş olduğu, karşı tarafdaki âsi ajanlarının yıkıcı faaliyetleri ve son olarak da âsinin psikolojik üstünlüğü de hesaba alınmalıdır.

Bundan sonra âsinin hareketinin gaye ve miktarı çarçabuk artacaktır; düşmanın tamamen yokedilmesi için seri halindeki taarruzlar âsinin son ve nihai adımını teşkil edecektir.

Bu ameliye sırasında, âsi, müzakere etmekle, kazancın, çarpışmaya nazaran daha çok olacağı mealinde, sulh teklifleri yapabilir.

BURJUVA - MİLLİYETÇİ ÖRNEĞİ: KESTİRME YOL

Bu hâdisede âsinin esas gayesi umumiyetle yalnız iktidarın ele geçirilmesine inhasar eder; ayaklanma sonrası problemleri, tâli derecedeki diğer meseleler bir tarafa bırakılır. Başlangıçda âsi liderlerinin esas mak-

sat ve gayesi kendilerini vakfetmiş fakat geniş bir teşkilâtın kendilerini desteklemiyeceği ufak bir grup insanın hemen ihtilâlci bir parti kurmalarıdır.

İlk adım: Şuursuz terörizm:

Şuursuz terörizmden maksat ayaklanma hareketleri ve sebebleri için fazla alâka toplamak ve halkın dikkati bir defa çekildikten sonra gizli olarak bulunan taraftarları cezbetmektir. Bu da gelişi güzel yapılan terör hareketleriyle, bombaların patlatılmasiyle, yangın çıkartmakla, suikastler yapılmakla ve mümkün olduğu kadar fazla seyirci cezbedebilecek bir şekilde, toplu olarak, koordine edilerek ve ayarlı bir şekilde yapılır. Bu tip hareketler için gayet az bir insana ihtiyaç vardır. FLN (Millî Kurtuluş Cephesi)nin ilk liderlerinden Muhammed Boudiaf'a göre gününde yapılan terör hareketlerinde ancak 400 veya 500 Cezayir milliyetçisi vazife almıştı.

Bir Portekiz gemisinin Başbakan Salazar'a rakip olan biri tarafından ve dünyaca meşhur araba yarışı şampiyonunun Havana'da Castro'nun adamları tarafından kaçırılmasının gazetelere manşet teşkil etmekten başka bir sebebi yoktu.

İkinci adım: Seçilmiş terörizm:

Seçilmiş terörizm çarçabuk şuursuz terörizmi takip eder. Bundan maksat, isyanı bastırmakla görevli olan tarafı halktan uzak tutmak, halkı mücadeleye sokmak ve asgarî olarak halkın pasif suç ortaklığını temin etmektir.

Bu da, memleketin muhtelif yerlerinde bazı kimseleri, halkla en yakın teması olan küçük rütbeli hükümet memurlarını polis, postacı, belediye reisi, belediye meclisi âzası ve öğretmen gibi insanları öldürerek yapılır. Yüksek derecedeki hükümet memurlarının öldürülmesiyle bir gayeye hizmet edilmiş olmaz çünkü, yüksek derecedeki hükümet memurları halktan uzakta bulunduklarından bunların öldürülmeleri halk için bir misal teşkil etmez.

Ayaklanma hareketlerinin ilk taraftarlarına halktan para toplama vazifesi verilir. Paranın harbe kuvvet ve kudret veren bir şey olması sebebiyle para toplama işinin bazı önemli tesirleri vardır. Toplanan paranın miktarı ayaklanma hareketlerine taraftar olanların müesseriyetini gösterir ve liderler buna göre seçilir. Ve halkı ayaklanma hareketlerine dahil eder ve kendisinin ihtilâlci ruhunu göstermeye zorlar. "Sen para yardımında bulundun, sen bizdensin. Eğer para vermeyi reddedersen, sen bir hainsin". Para yardımında bulunmayı red edenlerden bir kaç kişi öldürülür. Halkı ayaklanma hareketlerine daha fazla sokmak için "sigaraya boy-

kot" gibi bazı basit tahditler vazedilir; ve sigara içerken yakalanan bazı kimseler idam edilir. Bu gibi suikastler bir misal teşkil ettiği müddetçe kıymetlidir; onun için bu gibi katliâm hareketleri gizli olarak yapılmamalıdır. Umumiyetle bu gibi hâdiselere kurban gidenlerin üzerinde büyük bir etiket bulunur ve etiketin üzerinde ihtilâl mahkemesince suçlu bulunduğu ve işlemiş olduğu şu veya bu suçtan dolayı ölüme mahkûm edilmiş olduğu yazılır.

Âsi, halkı isyanı bastırmakla görevli olan tarafa ve müttefiklerine bağlayan bütün köprüleri yıkmak mecburiyetindedir. Bunlar arasında (liberal fikirli olan) âsi ile anlaşmaya meyyal olan kimseler terörist taarruzlara hedef teşkil ederler.

Bütün bunlar başarıldıktan sonra, âsi çetecilerin harekâta başlamaları ve halkın tesirli bir şekilde seferber edilmesi için zaman müsaittir. Bu andan itibaren, bu yol örnek, doğru (ordodox) örnek ile eğer lüzumlu ise birleşir.

Başlangıçda gayri kanunî ve şiddetli olan terör hareketleri âsi için de geri tepebilme mülâhazasiyle tehlikelidir, fakat buna uzun seneler can sıkıcı bir şekilde yapılan teşkilât çalışmalariyle mâni olunabilir. Terörizm hareketleriyle ufak bir âsi grupu geniş bir ihtilâl hareketinin başına getirilmiştir, bunlardan bazıları daha başlangıçda bir zafer kazanmış olduklarından daha başkaca hareketlere ihtiyaç duymazlar. Fakat, terörizmin acı neticeleri ve zafer sonrası partinin alelâcele dağılmasiyle hesap sonradan ödenecektir.

ORTODOX ŞEKİLDE ÂSİNİN ZARAR GÖRME İHTİMALİ

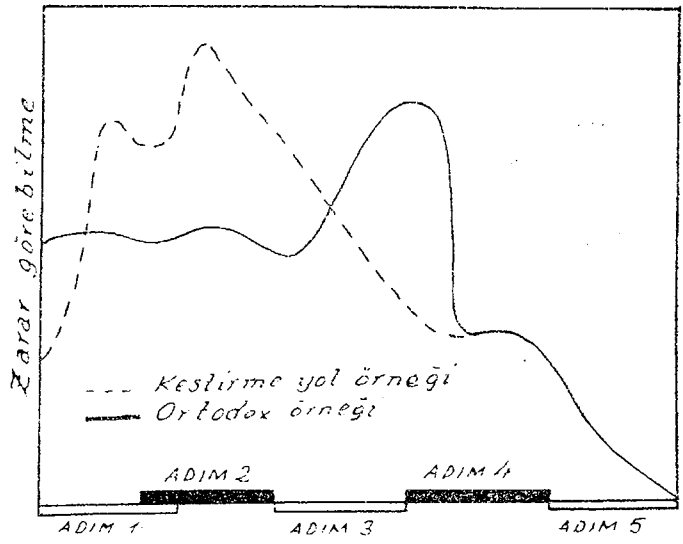
Kendine hareket yolu olarak ortodox şeklini seçen âsinin hareketlerini beraberce takip edelim; Her halükârda, âsi siyasî muhalefete müsamaha gösterilen bir memlekette faaliyet gösterecektir.

İlk iki devrede - partinin yaratılması ve birleşik cephenin kurulmasında- âsinin zarar görmesi ihtimali isyanı bastırmakla görevli olan tarafın müsamahasiyle yakinen alâkalı olduğu için bu husus ya az veya çok olabilir. Eninde sonunda isyanı bastırmakla görevli olan taraf tehlikeyi anlayacak ve bir reaksiyon göstermeye başlıyacaktır. Bu anda âsinin karşı taraftan zarar görmesi ihtimali gerekli bir askerî kuvvete sahip olmadığı ve kendini müdafaa edebilecek durumda olmadığı için daha çoktur. İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın reaksiyonu zayıfsa, âsi kendisini ilk imtihandan kurtarmış ve kendisinin ne dereceye kadar ileri gidebileceğini öğrenmiş olduğu için, âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali azalır.

Eğer bütün işler yolunda gitmiş ise âsi partisini kurmuş ve birleşik cepheyi teşkilâtlandırmıştır. Bundan sonra gerillâ (çete) harblerini başlatmaya (3 ncü devre) karar verir. Fakat bu devrede âsinin askerî gücü ya hiç veya gayet zayıf olduğundan, çete harblerine başlamakla rakibinin bütün kuvvetini üzerine çekmiştir. Bunun neticesi olarak, âsinin karşı taraftan zarar görmesi ihtimali en yüksek seviyesine yükselir ve âsi kuvvetleri tamamen yokedilebilir. Eğer âsi bu devrede de kendisini kurtarabilirse, karşı taraftan zarar görme ihtimali yine azalır ve muntazam ordular vücuda getirmeye başlar (4 ncü devre). Artık bu devrede hareket kabiliyeti çok ve ufak gerillâ (4 ncü devre). Artık bu devrede hareket bastırmakla görevli olan tarafın normal harb kuvvetleri için iyi bir hedef teşkil eder. Âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali yeniden fazlalaşır. Bu son mânia da aşıldıktan sonra, artık âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali kalmaz.

Eğer zarar görme ihtimali ölçülebilseydi, aşağıda şekil 3'deki grafikle gösterilebilirdi.

İhtilâl harbi sırasında âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali:

(Şekil: 3)

KESTİRME YOL ŞEKLİNDE ÂSİNİN ZARAR GÖRME İHTİMALİ

Eğer âsi kendisine hareket tarzı olarak burjuva-milliyetçi şekli seçmişse, başlangıçda âsinin faaliyetleri gizli olacağından âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali azdır. Fakat bu ihtimal terör hareketlerinin bün-

yesinde bulunan tehlike ile fazlalaşır, eğer terör hareketleri iyi bir şekilde plânlanmamış ve tesirli bir şekilde icra edilmemiş ise o yerin polis teşkilâtı bu hareketleri bastırabilir. Bu devrede âsinin sert ve sıkı sansürün merhameti olan aleniyete herşeyden daha fazla ihtiyacı vardır.

Mamafih, sürprizler âsinin lehinde olarak gelişir ve isyanı bastırmakla görevli olan tarafın reaksiyonunun derhal olmıyacağına itimat eder. Eğer âsi şuursuz terör hareketlerinin ilk bir kaç gününü kendisine bir şey olmadan atlatabilirse, bundan sonra âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali yine azalır.

Âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali, isyanı bastırmakla görevli olan tarafın âsiye karşı kuvvetlerini seferber bir hale getirmesiyle yeniden fazlalaşır; bilhassa silâhlı kuvvetler ortodox şekildekine nazaran çok daha çabuk harekâta girişirler. Bu devrede de âsinin karşı taraftan zarar görme ihtimali yeniden yükselir. Eğer âsi bu devrede de kendisini kurtarabilirse, zarar görme ihtimali tekrardan yavaş yavaş azalır.

Âsi 3 ncü devreye geldiğinde (çete gerillâ harbleri) ve ortodox şekil ile birleştiğinde karşı taraftan zarar görebilme ihtimali daha azdır. Eğer başlangıçda ortodox şekli seçmiş olsaydı zarar görme ihtimali daha çok olurdu, çünkü âsi artık isyanı bastırmakla görevli tarafın sert reaksiyonuna karşı muvaffak bir şekilde durabilmiştir.

——— o ———

4. Soğuk İhtilâl Harblerinde Ayaklanmaları Bastırma Harekâtı

İsyanı bastırmakla görevli olan taraf noktainazarında, bir ihtilâl harbi iki devreye ayrılır:

1. Birincisi, "soğuk ihtilâl harbi" olup âsinin faaliyetlerinin kanunî ve şiddetli olmadığı zamanlar; (ortodox şeklin birinci ve ikinci devresi gibi);

2. "Sıcak ihtilâl harbi" olup âsinin faaliyetlerinin fiilî olarak gayri kanunî ve şiddetli olduğu zamanlar (ortodox şeklin diğer devrelerindeki ve kestirme yol şeklinin bütün devrelerindeki gibi) dir.

"Sulh"tan "harb"e geçiş evvelce görmüş olduğumuz gibi gayet yavaş ve karışık bir ameliyedir. Hattâ âsi kestirme yol şeklini takip etse bile şiddet hareketlerini kısa karışıklıklar devresi takip eder. Meselâ, Cezayir'de, polis, idareciler ve hükümet 1954 senesi yazında bazı şeylerin gelişmekte olduğundan şüphelendiler. Herhangi bir tahlil yapabilmek maksadiyle isyanı bastırmakla görevli olan tarafın askerî birliklerine harekâta müdahale et emri verildiği andan itibaren, bu iki devreyi birbirinden ayıran hattı ve "soğuk ihtilâl harbinden" başlıyarak isyanı bastırma harekâtını (kronolojik sıraya göre) etüt edeceğiz.

Bu devrede âsi genel olarak kanun dahilinde ve kanun boşluklarından istifade ederek gizli hareketleriyle faaliyet gösterir. Bir âsi olarak tanınabilir veya tanınamaz; âsi olarak teşhis edildiğinde ancak polis ve hükümetteki bazı kimseler tehlikenin ne olduğunu sezebilirler.

İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın bu tip hareketlere mâni olmasındaki esas güçlük, tehlikenin halka nisbetsiz bir şekilde aksettirilmiş olması sebebiyle isyanı bastırmakla görevli olan tarafın tesirli bir tepki gösteremememesinden meydana gelir. Muhtemel tehlike büyüktür, fakat eldeki hâdiselerle tehlikenin büyüklüğü nasıl isbat edilebilir? Başlamakta olan ayaklanma hareketlerini bastırmak için lüzumlu gayretler ve fedakârlıklar nasıl mazur gösterilebilecektir? Eğer âsi ayaklanma hareketlerini iyi bir şekilde idare etmesini biliyorsa bu durumdan istifade edecektir. Sulhtan harbe geçişin ne kadar tedrici bir ameliye olduğunu ilerde göreceğiz. Âsi, ayaklanma hareketlerine büyük bir gürültü ile başlamak için gayret

sarfederken isyanı bastırmakla görevli olan tarafın ne kadar sıkışık bir vaziyette bulunduğunun en güzel misalini Cezayir hâdiseleri gösterir. Aleniyetçiliği ön plânda tutan Cezayirli âsiler ayaklanma hareketlerine başlama tarihi olarak 1 Kasım 1954 tarihini kararlaştırdılar. Büyük bir tesiri olmayan 70 muhtelif ayaklanma hareketi memleketin değişik kesimlerinde birden vukua geldi -suikastler, bomba atmak, sabotaj, tecrit edilmiş ufak çapdaki askerî kamplara yapılan ufak tâciz hareketleri gibi- ve ertesi gün herşey durdu. Ayaklanmanın esas plânlayıcılarından Muhammed Boudiaf'a göre tesirler "Cezayirin büyük bir kısmında feci idi. Oran mıtakasında dikkate değer, bu hareketlerin bastırılması son derece zalimâne ve tesirli idi... İlk iki ay benim (İspanyol Fas'ındaki) Rif ile Oran bölgesi arasında irtibat kurabilmem imkânsızdı". Yapılan bu hareketler Fransız kaynaklarını ve enerjisini seferber etmek ve ekonomiyi bozmak ve memlekette bir harb hali durumunu tesis etmek için kâfi miydi?

Bu şartlar altında isyanı bastıracak olan tarafın takip edebileceği 4 genel hareket yolu vardır. Fakat bu yollar her iki taraf için aynı değildir;

1. İsyanı bastırmakla görevli olan taraf yalnız âsi liderlerine karşı direkt bir harekete geçebilir;

2. Bir ayaklanma için müsait olan şartlara karşı indirekt olarak bir harekete geçebilir;

3. Ayaklanma hareketlerinin içine sızarak bu hareketi tesirsiz bir hale getirmeye çalışabilir.

4. Kendi siyasî makanizmasını kuvvetlendirebilir veya takviye edebilir.

Ayaklanmalara karşı direkt harekete girişme:

Direkt bir harekete girişmek âsiyi, kendisini kuvvetlendirecek fizikî imkânlardan mahrum etmek demektir. Bu devrede, ayaklanma hareketlerinin umumiyetle bir canlılığı yoktur; herşey ana unsur olan liderlerin elindedir. Liderleri (elebaşlarını) tevkif ederek, veya onların halkla olan temaslarını tahdit ederek, onları mahkemelerde mahkûm ederek onların teşkilâtlarını ve yayın vasıtalarını kapatarak isyanı bastırmakla görevli olan taraf ayaklanma hareketlerinin kötülüğünü daha başlangıçda önleyebilir.

Böyle bir metodun tatbik edilmesi totaliter memleketlerde kolaydır, fakat demokrasi ile idare olunan memleketlerde yapılması gayet güçtür. Bu halde de iki durumdan biri çıkabilir; isyanı bastırmakla görevli olan hükûmet (herhangi bir tazyik olmaksızın) zuhuru muhtemel ayaklanma hâdiselerini bastırmak gayesiyle tedbirli olmak için özel bir selâhiyet ve

kanunlarla mücehhez olabilir. Bu hâdise de, âsinin hareketleri ırat derecede aleniyet bulmadan harekete geçilmesi önemli bir meseledir, ve bilhassa ayaklanma hareketlerine başlamak için bulunan sebebin halk tarafından geniş bir şekilde benimsenmiş olması meselenin ciddiyetini daha da arttırır.

Diğer şık da, isyanı bastırmakla görevli olan tarafın önceden lüzumlu selâhiyetlerle mücehhez olmamasıdır. Bu durumda bulunan isyanı bastırmakla görevli olan taraf âsiye karşı direkt bir harekete girişmekle Pandora kutusunu (kötülüklerin veya iyiliklerin etrafa saçılması) açar. Bütün tevkifler iyi bir sebebe müstenit olmalıdır. Hangi sebebe? Normal siyasî muhalefet ile en iyi şartlar altında bile tarifinde güçlük çekilen yıkıcı faaliyetlerarası nasıl tefrik edilir? Tevkif edilmiş olan âsi, kanunî muhalefet parti ve gruplarının otomatik olarak yardımlarını göreceğini hesaba katabilir. Mahkemelerde de her kanunda bulunan avantajları istismar ederek hile ve oyunla yine kendini kurtarabilir. İşin en kötü tarafı da, mahkeme safahatının kendi sebebi için bir aleniyet kazandıracağıdır. Faaliyetten menedilen teşkilâtlar başka bir etiket altında tekrardan meydana çıkacaklar ve isyanı bastırmakla görevli olan taraf yeni zuhur eden teşkilâtların eskisiyle alâkalı olduğunu isbat etmek zorunda kalacaktır.

Bu zamanda da isyanı bastırmakla görevli olan taraf normal usul ve kaidelerini tâdil etmek mecburiyetinde kalacaktır. Halk tarafından bile fazlaca benimsenmiş olmayan komünist partisinin kapatılmasının Amerika'da 10 yıldan fazla bir zaman sürmüş olmasının hatırlanması bu işin ne kadar zor bir keyfiyet olduğunu gösterir. (Bazı çarpışmaların ve belli bir maksatları olup, parti bilfiil bir tehlike arzetmiş olsaydı partinin kapatılması çok daha az bir zamana ihtiyaç gösterirdi).

Kanunî değişikliklerin yavaş yapılması sebebiyle, isyanı bastırmakla görevli olan taraf kanunî hudutların ötesinde hareket etmeye tevessül edebilir. Böylece keyfî, tahdit edici tedbirlerin alınması tevali etmeye başlar ve kısa bir müddet sonra millet kendini tazyik ve sıkıntı altında bulur, muhalefet artar ve rakibi, durumu kendi lehinde geliştirdiği için âsi karşı tarafa müteşekkir olur.

Netice olarak, aşağıda gösterilen şartların varit olması halinde isyanı bastırmakla görevli olan tarafın direkt hareketleri bir dereceye kadar tehlikesiz olacaktır.

1. Âsinin ayaklanmalara başlamak için bulmuş olduğu sebep halk tarafından az revaç bulmaktadır (fakat hiçbir zeki âsinin iyi bir sebep için lüzumlu olan şeyleri tamamlayıncaya kadar ayaklanma hareketlerine tevessül etmiyeceğini unutmamak lâzımdır).

2. İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın karşı harekâta başlaması için kanunî selâhiyete sahiptir.

3. İsyanı bastırmakla görevli olan taraf âsinin aleniyet kazanmasına mâni olabilir.

Ayaklananlara karşı indirekt harekete girişme:

2 nci kısımda görmüş olduğumuz gibi biri âsinin bir sebebe sahip olması ve diğeri de rakibinin başlangıçda zayıf olması olan 2 esas unsur temin edilmedikçe ayaklanma hareketleri normal olarak inkişaf edemez. Mutlak elzem olmamakla beraber iki diğer şart; coğrafik faktörler ve dış yardımlar, âsi için gayet faydalıdır. Bu şartlar dahilinde hareket eden isyanı bastırmakla görevli olan taraf, ayaklanma hareketlerinin büyümesine mâni olmayı ümit edebilir. Coğrafî faktör olan şeylerde -halk kütlelerinin bir taraftan diğer bir tarafa nakledilmelerinden- sulh zamanında yapılan komikçe şeyler veya sulh zamanında bile çok pahalı olan sun'i mâniaların inşasından başka göze çarpacak büyük değişiklikler yapılamaz ve tesir edilemez. Dış yardımlar meselesi âsi için bazı rahatlıklar temin ederse de bu da isyanı bastırmakla görevli olan tarafın bu dış yardıma uzanıp uzanamıyacağına dayanır.

Ayaklanma hâdiselerini başlatacak olan sebebin ortadan kaldırılması memleket dahilindeki ana meseleleri halletmek demektir. Eğer bu yapılabilirse, iyi ve güzeldir, fakat âsi için iyi olan bir sebebin rakibi tarafından iktidarı kaybetmeden benimsemiyeceği bir sebep olduğunu artık biliyoruz. Âsinin sahip olduğu sebep bir hal çaresinin bulunmuş olmasiyle dahi müteessir olmaz. Güney Afrika'daki ırk dâvasına iyi bir hâl çaresi var mıdır? Bu dâva, iki değişik ırkın aynı bölgede yaşadığı müddetçe devam edecektir.

İsyanı bastırmakla görevli olan tarafın nizamındaki zayıflığın giderilmesi ümit verici görülmektedir. Eğer isyanı bastırmakla mükellef olan tarafın liderleri azimkâr ve uyanık iseler tehlikeye karşı yeni adlî sistemlerin kabul edilmesi, idare makanizmasının kuvvetlendirilmesi, polis ve silâhlı kuvvetlerin takviye edilmesiyle herhangi bir ayaklanma hareketi teşebbüsünün cesaretini kırar.

Ayaklanma hareketlerinin içine sızma:

Ayaklanma hareketleri ilk önceleri gayet küçük olduğu için, bu ayaklanma faaliyetlerine karışanların başlangıçdaki görüş ve vaziyetleri diğer zamanlara nazaran çok daha önemlidir. İlk başlangıçda herkes kumanda edecek askeri olmayan birer generale benzer. Tarih, müşkülât içinde çabalayan muğlak siyasî hareketlerin kurulduğundan hemen sonra liderlerin anlaşamaması yüzünden ve harekâtın parçalara ayrılması sebebiyle dağılması hâdiseleriyle doludur.

Genç ve yeni bir ayaklanma hareketi umumiyetle tecrübeden mahrumdur ve böyle bir harekâta ajanlarla sızarak, bu faaliyeti içten yıkmak ve devirmek nisbeten kolaydır. Eğer ajanlar bu işi başaramazlarsa hiç olmazsa onların faaliyetlerini bildirirler.

Meşhur iki sızma hâdisesinden burada bahsedilebilir. Çarlık Rusya'sında Okhrana, Bolşevik Partisi içine sızmaya muvaffak oldu; ama kendisi buraya öyle bir girdi ki ajanların bir Bolşevik gibi mi yoksa bir ajan gibi mi hareket ettiklerini söylemek bazan zordu. Grand Duk, Okhrana'nın tertiplediği bir kışkırtmada katledildi. Muzaffer Bolşevikler Okhrana'nın kayıtlarını ellerine geçirdiklerinde, Lenin en fazla itimat etmiş olduğu kimselerden birinin Çar Polisinin adamı olduğunu öğrendi. Bu teşebbüs sonunda muvaffakiyetsizlikle neticelendi, fakat başka bir hâdise çok daha iyi sonuçlar vermiştir. Bilindiği gibi Amerikan Komünist Partisine FBI (Federal Tahkikak Bürosu) tarafından o kadar sızılmıştır ki parti zararsız bir hale getirilmiş gibidir.

Bu fikrin değeri büyüktür, fakat şu husus daima hatırlanmalıdır ki, ayaklanma faaliyetleri ne kadar uzun sürerse ,bu faaliyetlerin başlangıçtaki çocuksu hastalıklardan kurtulma ümidi o kadar fazlalaşır ve köklenmeye başlar. Bir dış müdahale olmaksızın bu tip faaliyetler kendi kendilerine de zeval bulabilirler. Mamafih şahsa güvenmek bir tedbir sayılmaz.

Siyasî makanizmanın kuvvetlendirilmesi:

Daha ileride göreceğimiz gibi, ekseri isyanı bastırmakla görevli olan tarafın "sıcak" ihtilâl harblerindeki gayretleri âsiyi halktan daimi surette uzak tutabilecek siyasî bir makanizma kurma temayülündedir.

Şimdilik üzerinde teferruatiyle durmıyacağız bu strateji, sıcak harb için olduğu kadar soğuk harb için de mümkündür ve âsi halkın kontrolunu ele geçirdiğinde bu stratejinin emniyetli bir şekilde tatbiki daha kolay olmalıdır. Bize göre böyle bir strateji, isyanı bastırmakla görevli olan taraf hareket rotasını tâyin eder, çünkü işi şahsa bırakmaz ve isyanı bastırmakla görevli olan taraf sahip olduğu bütün imkânlardan iyi bir şekilde faydalanır.

Sulh zamanındaki siyasî makanizmanın esasen himaye üzerine kurulmuş olduğunun hatırlanması faydalıdır.

——— o ———

5. Sıcak İhtilâl Harbinde Ayaklanmaları Bastırma

İhtilâl harblerinde kuvvet kullanılmaya başlandıktan sonra, bu kuvvet, ayaklanmayı bastıracak olan tarafın dâva ile ilgili güçlüklerini ortadan kaldıracak kabiliyettedir. Sis eninde sonunda dağılacak ve düşman açıkça görülecek ve tahdit edici tedbirlerin alınması daha kolayca mazur gösterilecektir. Fakat kuvvetin kullanılmasının da meydana getireceği güçlükler vardır.

Sıcak ihtilâl harblerinin etüdündeki başlangıç noktamız - silâhlı kuvvetlerin bu hareketlere bilfiil müdahale etmesi emrinin verildiği andır. Durum umumiyetle aşağıda gösterilmiş olduğu gibidir.

Âsi kendi siyasî teşkilâtını kurmakta muvaffak olmuştur. Ya birleşik cepheyi yürüten elit liderleri veya bir dâvaya (sebebe) müstenit geniş bir ihtilâl hareketini idare etmektedir. Yıkıcı faaliyetlerinden gayrisi aleni olduğu halde, gizli olarak faaliyet göstermektedir.

Memleket haritası üzerinde 3 türlü bölge görülür:

"Kırmızı" bölgeler, buraları âsinin halkı tesirli bir şekilde kontrolu altında bulundurduğu yerler olup, gerilla harblerinin vukubulduğu yerlerdir.

"Pembe" bölgeler, âsinin genişlemeye teşebbüs ettiği bölgeler olup halkı teşkilâtlandırma ve bazı gerilla faaliyetlerinin vukua geldiği yerlerdir.

"Beyaz" bölgeler, ayaklanma hâdiselerinde henüz herhangi bir tesir görmemiş fakat tehlike altında bulunan yerler olup, âsinin yıkıcı faaliyetlerine hedef olabilecek sâkin görünen yerlerdir.

Ayaklanmayı bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin ordugâhında karışıklık hüküm sürmektedir. Tehlikeli bir durumun varlığı takdir edilmektedir. Fakat, bir buhranın mevcudiyeti hissi, beyaz hattâ pembe mıntıkada yaşayan insanlar arasından ziyade hükûmet daireleri arasında yaygın bir vaziyettedir. Her vatandaşın hakikî sadakati meçhuldür. Liderlik ve tâkip edilen siyaset şüphelidir. Siyasî, adlî ve askerî bünye normal zamanlara göre ayarlanmış olup durumun icab ettirdiği hususlar adapte edilmemiştir. Hükûmet masrafları her gün artarken gelir azalmakta ve bu sebeple memleket ekonomisi gün geçtikçe kötüleşmektedir. Psikolojik sahada, âsi bulmuş olduğu dâvayı (sebebi) istismar ederek iler-

lemektedir. Eğer âsi, bu sebebe (davaya) müstenit olarak hareket etmemiş olsa gerilla (çete) harblerine ve terör hareketlerine tevessül edebilecek kadar gelişemez. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetleri de hayatî ehemmiyeti haiz bölgeleri ve sabit tesisleri korumak, halkın can ve mal emniyetini temin etmek zarureti ve âsi kuvvetlerini tâkip etmek mecburiyeti arasında çırpınmaktadır.

Yukarıda izah edilen durumu aklımızda tutarak, şimdi de ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için açık olan yolların münakaşasını yapacağız.

AYAKLANMA HAREKETLERİNİ BASTIRMA HAREKETİNİN KANUN VE PRENSİPLERİ

Normal bir harbin hudutları:

Siyasî ve ekonomik güçlüklerin sihirli bir şekilde halledilmiş veya idare edilebilir şekilde ıslah edilmiş olduğunu farzedelim, [*] yalnız -âsi kuvvetlerin nasıl sindirileceği- askerî problemi meydandadır.

Âsi kuvvetleri etrafta dağınık bir şekilde bulunsa bile, ayaklanmaları baştırmakla görevli olan tarafın kuvvetleri âsi kuvvetlerine nazaran büyük bir üstünlüğe sahip olduğundan bu işin nasıl yapılacağı bir problem değildir. Bu daha ziyade strateji ve taktikler, metodlar ve teşkilât problemidir.

Normal bir harb stratejisi düşman arazisinin işgalini ve düşman kuvvetlerinin imhasını âmirdir. Burada esas mesele, düşmanın sahip olduğu bir arazinin bulunmadığı ve bu arazi için çarpışılmadığıdır. Düşman heryerde ve hiç bir taraftadır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerini toplayarak her zaman için kırmızı bir bölge içine sızabilir ve orayı işgal edebilir.

Bu tip bir harekât, eğer iyi bir şekilde yapılmışsa, gerilla (çete) faaliyetlerini azaltabilir, fakat, eğer o mıntıkadaki durum gerillacılar (çeteciler) için katlanılmaz bir hale gelirse, bu sefer çeteciler kendi faaliyetlerini başka mıntıkalara aktaracaklardır ve bu suretle mesele de halledilemiyecektir. Eğer ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetlerini toplaması diğer mıntıkaları tehlikeye sokacak bir şekilde yapılmış ise durum daha da vahimleşir.

---

[*] Psikolojik handikap, harbin sürüncemeye dökülmesiyle bir dereceye kadar azaltılabilir. Psikolojik handikapın tamamen ortadan kalkması için, ayaklanmayı bastırmakla görevli tarafın bağlı olduğu gayenin ve âsinin sahip olduğu sebebin aynı anda kuvvetini kaybetmesi lâzımdır. Eğer, bu söylenen şeylerin yapılması mümkünse, âsinin başlangıçta sahibi olup, savunduğu sebep iyi bir sebep değildir demektir.

Âsi kuvvetlerinin imha edilebilmesi için âsi kuvvetlerinin tecrit edilmesi ve hemen çembere alınması lâzımdır. Fakat âsi kuvvetler isyanı bastırmakla görevli tarafın direkt bir müşahade ile göremiyeceği kadar küçüktür. Gerillacılar (çeteciler) hakkında malûmat almak haber almanın esasıdır ve haberler halktan gelmelidir, fakat halk kendini emin hissetmedikçe konuşmaz ve âsi kuvvetleri imha edilmedikçe de halk kendini emin hissetmez.

Âsi kuvvetleri, sarılıp ve kolayca imha edilemiyecek kadar çok hareketlidir. İsyanı bastırmakla görevli olan taraf çetecilerin (gerillacıların) bir yerde toplanmış olduğu hakkında bir haber alarak elindeki kuvvetleri oraya gönderirse, isyanı bastıracak olan kuvvetlerin bu vazife için yetersiz olacakları ihtimâl dahilindedir. Daha fazla kuvvet toplayıp sonra çeteciler üzerine yürümeye kalkarsa, bu sefer de zaman kaybedecek ve bir baskın yapma ihtimalini kaybedecektir.

Hakikî ve modern manâdaki vasıtalar -bilhassa helikopterler bulunabildiğinde- isyanı bastırmakla görevli olan tarafın kudret ve hareket kabiliyetini birleştirir. Sistematik büyük çaptaki harekât, muhtelif büyüklükte bulunan isyanı bastırmakla görevli birliklerin haberalma ve hareket hususundaki aksaklıkların bazılarını hafifletir. Onların girişeceği normal harb hareketlerindeki kanaçları en fazlasından bir sinek raketiyle temin edilenden daha fazla olmayacaktır. Bazı gerillacıların (çetecilerin) yakalanacakları muhakkaktır fakat, yenileri eskilerin yakalanmasıyla hemen meydana çıkacaktır. Eğer ayaklanmaları bastırmakla görevle olan tarafın girişmiş olduğu temizleme harekâtı aylarca devam ederse, çetecilerin kayıpları kolayca yenilenemiyecektir. Fakat sual şudur, ayaklanmaları bastırma harekâtı bu kadar uzun devam edebilir mi?..

Ayaklanmaları bastıracak olan taraf bütün memleketi askerî kışlalarla askerî harekâtla meşbu bir hale getirecek kadar kuvvetliyse ayaklanmalar bastırılabilecektir. Muayyen bir seviyeden başka gelişme gösteremeyen ayaklanma hareketleri yavaş yavaş kuruyup bitecektir. Fakat memleketi meşbu bir hale getirebilme gayet nâdirdir.

Ayaklanma harbi neden ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için kaabili takbik değildir:

Ayaklanma harbi (mücadelesi) yaratılıştan zayıf olması hasebiyle müteessir olan tarafın ancak çarpışarak tedricen kuvvetlenebileceği esası üzerine kurulmuştur. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf zaten yaratılıştan kuvvetlidir, bu tarafın ayaklanma harbini benimsemek istemesi bir dev'in cüce elbisesini giymeye çalışmasına benzer. Nasıl, kime karşı, meselâ, kendi düşmanının taktiklerini kullanabilir mi?.. Zaten

kendisi gerilla (çete) hareketleri için bir hedef teşkil eder. Bir gerilla (çeteci) olarak faaliyet göstereceğinde halk arasında bulunan siyasî teşkilâtının garantisi altındaki halkın tesirli yardımını görmesi lâzımdır, eğer bunu yapabilirse, ayaklananlar halkı kendi kontrolleri altında bulunduramıyacaklar ve netice olarak memlekette isyan edecek âsi bulunmayacak; ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın gerilla hareketlerine ihtiyaç kalmayacaktır. Bu, ayaklanmaları bastırma hareketlerinde küçük komando tipi harekâta yer yoktur manâsına gelmemelidir. Komando tipi harekât ayaklanmaları bastıracak olan tarafın harekâtının esas şeklidir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın âsiyi kendi tabiriyle yenebilmek için gizli bir teşkilât kurması mümkün müdür?.. Gizli olarak çalışmak ta diğer mecburiyetler gibi âsiye verilmiş olan özelliklerden biridir. Kuvvetini açık fizikî kıymetlerden alan ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf küçük veya tâli derecede olmaktan başka nasıl gizli bir kuvvet vücuda getirebilir?.. Bunlardan başka da, gizli teşkilâtların ihtilâl harblerindeki yeri çok azdır. İki rakip gizli teşkilâtın uzun bir müddet bir arada yaşamıyacağını düşmanın ki hariç -birinin diğeri tarafından absorbe edileceğini tecrübeler göstermiştir. Çin komünist çeteleri, Kuzey ve Orta Çin'de Japonlar tarafından işgâl edilmiş olan bölgelerdeki Milliyetçi Çin çetecilerinin faaliyetlerine mani olmaya muvaffak olmuşlardır. Daha sonraları, Çin'deki İhtilâl harbinin sonlarına doğru o mıntıkada bulunan haydutlar (Çin'in bazı bölgelerinde bir sanat haline gelmiş olan) komünist gerillacıların (çetecilerin) gelmesiyle ortadan kayboldular. Tito, Mikhailovitch'i ortadan kaldırdı. Yunan komünistleri ELAS'ın milliyetçi mukavemeti gruplarını ortadan kaldırmasına sebep, batı müttefiklerinin yardımlarına ihtiyaçları olduğunu göstermek mecburiyetinde bulunmalarıydı. Daha yakın bir zamanlarda vukua gelen diğer bir hadise de Cezayir'de FLN (Millî Kurtuluş Cephesi)'nin bütün maksatlarla kendisine rakip ve kendisinden daha eski olan MNA teşkilâtını ortadan kaldırmasıdır. Çünkü âsiler ilk başta mümkün olan yerleri işgal ettiler fakat diğer yeraltı ve yıkıcı hareketlerinin teşebbüsünde, tatbikatında pek muvaffak olamadılar.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf terörizm kullanılabilir mi?.. Terörizm kargaşalıkların kaynağı olduğu için ve isyanı bastırmakla görevli olan tarafın gayesi bu tip hareketleri durdurmak olduğuna göre, terör hareketleri bu tarafca kullanılamaz.

Eğer normal bir harb taktiği tatbik edilemez ve ayaklanma hareketleri taktik ve tekniği kullanılamazsa, ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf, ihtilâl harblerinin mahiyet ve özelliklerini yalnız itibare alarak değil

de, ayaklanmaları bastırma hareketlerine mahsus (has) kanunlar ve bunlardan çıkan prensiplerin meydana getireceği bir tekniği ve taktiği tatbik etmek mecburiyetindedir.

Birinci kanun: Desteği (yardımı) ayaklanan taraf için ne kadar lüzumluysa ayaklanmayı bastırmakla görevli olan taraf için de o kadar lüzumludur.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için problemlerin en mühim noktası nedir?.. Bu bir bölgenin âsilerden temizlenmesi değildir. Gerekli kuvveti toplamak için bazı tehlikeleri göze alsa bile bir bölgeyi âsilerden temizlemek için kâfi kuvveti bir araya toplayabileceğini daha evvelki kısımlarda görmüştük. Esas mesele, âsilerden temizlenmiş olan bir bölgenin ayaklanmayı bastırmakla mükellef olan tarafın başka yerlerde de faaliyet gösterebilmesi için nasıl temiz tutulabilmesidir.

Bu iş ancak o mıntıkada yaşayan halkın yardımiyle başarılabilir. Eğer bir mıntıkada bulunan âsileri dağıtmak ve bunları o mıntıkadan tamamen askerî bir harekât ile çıkarmak kolaysa, eğer âsinin siyasî teşkilâtını kuvvetli bir polis hareketiyle yıkmak mümkünse, halkın yardımı ile gerilla birliklerinin o mıntıkaya dönmesine ve âsinin siyasî hücre teşkilâtını yeniden kurmasına mâni olmak mümkündür.

Bu sebeple halkın kazanılması keyfiyeti, âsinin olduğu gibi ayaklanmaları bastıracak olan tarafın da bir gayesi haline gelir. Halkın zımni yardımı, kanun ve nizamlara itaati, onun muvafakati -normal zamanlarda umumiyetle beklenilen bir hususturayaklanma faaliyetleriyle baltalanmıştır.

Hakikatte, en üstün yerlere kadar teşkilâtlanmış olan âsi, taktik olarak halk seviyesinde ayaklanmaları bastıracak olan kuvvete karşı duran en kuvvetli bir rakiptir.

Ayaklanmayı bastıracak olan taraf bazı ideolojik güçlüklere sahip olduğu halde ve işin başlangıcında âsi tarafının kazancı olsa dahi esas mücadele halkın teşkilâtlandırılması olmalıdır.

İkinci Kanun: Aktif olan bir azınlığın yardımının temin edilmiş olması,

Buradaki mesele de: Halkın tam destek ve yardımının nasıl kazanılacağıdır, halkın yardımı bir sempati veya tasvip şeklinde olmamalı ayaklananlara karşı aktif bir mücadeleye girişmek şeklinde olmalıdır.

Bunun cevabı siyasî iktidar tatbikatının ana akidelerini izah eden aşağıda gösterilmiş olan kaziyelerden çıkarılır.

Sebep ne olursa olsun her durumda, sebebi (dâvayı) dektekliyecek olan aktif bir azınlık, tarafsız bir çoğunluk ve sebebin (dâvanın) aleyhinde olan bir azınlık vardır.

İktidar tekniği de, dâvanın aleyhinde olan azınlığın tarafsız olan çoğunluğu kendi tarafına çekmek ve dâvanın lehine olan azınlığı da ya tarafsız bir hale getirmek veya ortadan kaldırmaktır.

Sahip olunan sebebin veya dâvanın ve şartların çok iyi veya çok kötü olduğu birbirlerine tam bir tezat teşkil eden hâdiselerde, bir azınlık ya ortadan kaybolur veya ihmâl edilebilir veya halk arasında bir sebebin ya lehinde veya aleyhinde tam bir mutabakat vardır. Fakat bu gibi hâdiseler nek nadirdir.

Bu hâl, en sert diktatörlükten en yumuşak demokrasiye kadar bütün siyasî rejimler için böyledir. Değişen şey, tatbik edilen derece ve maksattır. Bunların fazlalığı ve anayasada bazı tahditler bulunabilir, maksat iyi veya kötü olabilir, fakat değişiklikler ne olursa olsun kanunların tatbikatta kalması şarttır, bu değişiklikler çok büyük olabilir fakat umumiyetle kanunlar bir çok memkelette farkedilmeden tatbik edilir.

Aktif azınlık yıkıcı faaliyetlere girişerek ve kuvvet kullanarak ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın sahip olduğu iktidarı ele geçirmek esas gaye ve dâva olduğunda, memleket bir ihtilâl harbiyle karşı karşıya geldiği zaman kanunların tatbiki ihmâl veya şuursuzca tatbik edilmez. Sulh zamanındaki tahditlere bağlı bulunan ve maksatları için kanunlar kullanmayı reddeden ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan taraf zafere yaklaşmaksızın harbi uzatmak temayülündedir.

Tahditleri uzatmak insanî ve ciddî bir mesele olsa da normal bir harb zamanında sivil halkın bombalanmasından daha az vahimdir. Bütün harbler zalimdir, fakat ihtilâl harbleri belki diğerlerinden daha fazla zalimdir; çünkü, ihtilâl harblerinde bütün vatandaşlar isteği ne olursa olsun âsi tarafından bu tip bir harbe sürüklenecektir çünkü âsinin kendisine ihtiyacı vardır ve halkın tarafsız kalması kendi işine gelmez. İhtilâl harblerinin zalimliği büyük veya meçhul bir zalimlik olmayıp daha ziyade şahsî, ferdidir. Ayaklanmayı bastırmakla mükellef olan taraf ihtilâl harbi gibi sürüncemeye dökülmüş bir harbi kabul etmekte veya böyle bir harbe kendini sürüklemekle bundan daha büyük bir cinayet işleyemez. Daha başlangıçta teslim olması en hayırlısıdır.

Ayaklanmaları bastıracak olan tarafın stratejik problemi şu şekilde tarif edilebilir; "Halkı âsi azınlığa karşı seferber etmek için teşkilâtlandıracak müsait bir azınlığı bulmaktır". İster askerî sahada ister siyasî, sosyal ekonomik ve psikolojik sahada olsun her harekât bu sonuca göre yöneltilmelidir.

Dâva (sebep) ve şartlar ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın lehinde olarak ne kadar iyi olursa aktif azınlık bu tarafın lehinde olmak üzere o kadar fazla olacak ve ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan tarafın işi o kadar kolay olacaktır. Bu hakikat propagandanın esas maksadını ortaya koyar. Ayaklanmaları bastıracak olan tarafın sahip olduğu dâva (sebep) ve şartların âsinin savunduğu dâva (sebep) ve şartlara nazaran daha iyi olduğunu göstermektir. En önemlisi de propaganda, ayaklanmaları bastıracak olan tarafın halk tarafından hüsnü kabul görecek olan mukabil bir dâva ile hareket etmesi lüzumunu ortaya koyar.

Ayaklanmaları bastırmakta zafer:

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için zaferin ne olduğunu müsbet ve menfi bir şekilde şimdi tarif edebiliriz.

Zafer, belli bir mıntıkada bulunan âsi kuvvetlerinin ve siyasî teşkilâtının yıkılması değildir. Eğer bir mıntıkada bulunan âsi kuvvet ve siyasî teşkilâtı yok edilirse, başkaları tarafından mahallî olarak yeniden kurulabilirler; eğer her ikisi de yok edilirse, dışta bulunan birleşmiş âsiler tarafından yeniden meydana getirilebilir. Bir menfi misâl: Bütün Hindi Çini harbi sırasında Fransızların Cochin Çin'deki Reeds Ovasında yapmış oldukları sayısız temizlik hareketleri....

Zafer âsinin halktan daimi surette uzak tutulması, halkın tecrid edilmesi değil, âsinin tecrid edilmesinin halk ile ve halk tarafından muhafaza ettirilmesidir. Müsbet bir misâl; FLN'nin (Millî Kurtuluş Cephesinin) Cezayir'in Oran bölgesinde 1959-60 senesindeki mağlubiyeti. Bütün Cezayir topraklarının üçte biri olan bu bölgede, FLN'nin (Millî Kurtuluş Cephesinin) bütün hareketleri - bir kahvehaneye el bombası atılmasından telefon direklerinin devrilmesine kadar olan bütün faaliyetleri- ortalama iki gün içinde sonra erdirildi.

Böyle bir zafer endirenkt bir zafer olabilir; fakat kat'i bir zaferdir (Cezayir'deki gibi, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan hükûmetin siyasî maksadı değişirse).

Üçüncü kanun (Halkın yardımı şarta bağlıdır):

Âsi bir defa halkın kontrolunu eline geçirdikten sonra, kendisine düşman olan azınlık ortadan kalkar. Bu azınlığı meydana getiren kimseler fizikî olarak kaybolurlar, buna bir misâl verebilmek için; bazıları dış memleketlere kaçarlar, ekserisi hakikî hislerini saklayarak âsiye boyun eğerler ve halkın ekseriyeti içinde erirler; ve hattâ bazıları ayaklanma hareketlerini destekler görünürler. Ayaklanma hareketlerinin aktif taraflarınca kontrol edilen halk siyasî hücrelerin ithamı ve gerilla (çetecilerin) birliklerinin ani cezalandırmalarının tehdidi altında yaşar.

Âsilerin aleyhinde olan azınlık, âsi tarafından yaratılmış olan bu durum bir dereceye kadar kaldırılmadan meydana çıkamaz. Bundan başka, tehlike kaldırılmış olsa bile ayaklanmayı bastıracak olan tarafın yavaş yavaş meydana çıkan tarfları ayaklanmayı bastırmakla görevli olanların gayretleri, maksatları ve kazanma kabiliyeti hususunda ikna edilmedikçe, halkı bir intizama sokamıyacaklardır. Eğer bir insanın hayatı mevzuhabis ise, o kimsenin fikrini değiştirmek için propagandadan daha fazla şeylere ihtiyaç vardır.

Bu kanundan 4 husus meydana çıkar. Halka tevcih edilen tesirli bir siyasî hareket, gerilla (çete) birliklerine ve âsinin siyasî teşkilâtına karşı yapılacak olan askerî ve polis harekâtını tâkip etmelidir.

Siyasî, sosyal, ekonomik ve diğer reformlar halk tarafından ne kadar istenirse istensin ve arzulansın, bu teklifin, halkın âsinin kontrolu altında bulunduğu zaman yapılmış olması bir netice vermiyecektir. 1957 yılında Cezayir'de toprak reformu yapma teşebbüsü kendilerine toprak verilen bazı Müslüman köylülerin FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) tarafından öldürülmesiyle akâmete uğradı.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf başlangıçta mümkün olduğu kadar çabuk ikna edici bir başarı sağlayarak halka kendi maksat, gayret ve kanzanma kabiliyetine sahip olduğunu göstermek ihtiyacındadır.

Ayaklanmayı bastırmakla görevli olan taraf kuvvetli bir durumda olmadan âsi ile müzakerelere girişemez yoksa muhtemel tarafları âsi tarafına iltihak ederler.

Normal harblerde bir tarafın kuvvet ve kudreti, sahip olduğu askerî tümen adedi, tutmakta olduğu mevkiler sahip oldukları endüstriyel kaynaklar gibi hakikî kıymetlerle ölçülür. İhtilâl harblerinde ise bir tarafın kuvvet ve kudreti halkın arasında bulundurduğu siyasî teşkilât ile halktan göreceği yardım ile ölçülür. Ayaklanmaları bastıracak olan taraf iktidarını siyasî teşkilâtiyle birleştirerek halkın tam yardımını temin etmekle en kuvvetli ve kudretli bir duruma yükselir.

Dördüncü Kanun (Gayretlerin kesafeti ve vasıtaların vüs'ati Esastır):

Halkı âsinin tehdidinden kurtarma ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın mücadeleyi kazanacağına ikna etmek çok gayret ve uzun zaman isteyen bir ameliyedir. Bunun yapılması gayretlerin toplanmasına, kaynaklara ve personele ihtiyaç gösterir.

Bu gayretlerin bütün memlekete şâmil olarak aynı zamanda tatbik edilemiyeceği fakat bunun sırayla bölge bölge tatbik edilmesi demektir.

AYAKLANMALARI BASTIRMA STRATEJİSİ

Bu genel stratejiden çıkan prensipler aşağıda gösterilmiştir:

Seçilmiş bir bölgede:

1. Silâhlı âsilerin esas kuvvetini yoketmek veya o mıntıkadan defetmek için kâfi miktarda silâhlı kuvvetlerin toplanması.

2. Âsi, bir mıntıkadan çıkarıldıktan sonra o mıntıkada kâfi miktar kuvvet bırakılarak âsinin yeniden oraya gelmesine mâni olmak, o mıntıka içinde bırakılacak olan kuvvet köy, nahiye ve kasaba gibi halkın yaşadığı yerlerde bulundurulmalıdır.

3. Halk ile temas kurulmalı, halkın gerillacılarla (çetecilerle) irtibatını kesmek için halkın hareketlerini kontrol altında bulundurulmalıdır.

4. Âsinin mahallî siyasî teşkilâtı yokedilmelidir.

5. Yeni bir secimle, yeni mahallî idareler kurulmalıdır.

6. Mahallî idarelere bazı işler vererek, onları kontrol etmelidir. Yumuşak ve ehliyetsiz olanları değiştirmeli ve aktif liderlere tam olarak yardım edilmelidir. Kendi kendini koruma birlikleri tesis edilmelidir.

7. Liderleri gruplaştırmalı ve bunlar millî siyaset gidişatı hakkında eğitime tâbi tutulmalıdır.

8. Âsinin en son kalıntıları kendi tarafımıza cezbedilmeli veya baskı altında bulundurulmalıdır.

Bir mıntıkada sulh ve sükûn temin edildikten sonra aynı ameliye başka bir mıntıkada tekrarlanır. Bu ameliyenin yapılması için bütün memleketin âsilerden kurtarılmasını beklemek lâzım değildir.

Yukarıda gösterilen hususlar biraz ileride teferruatiyle gözden geçirilecektir şimdi de bu statejinin ne olduğunu görelim. Benzer diğer nazariyeler gibi bu da teorik olarak gayet doğru olabilir fakat bazı hâdiselere doğrudan doğruya tatbik edildiğinde de gayet tehlikeli olabilir. Bunun mantığını inkâr etmek zordur çünkü bunun üzerine kurulmuş olan kanunlar -veya buna hakikatler diyebiliriz- günlük siyasî hayatta ve son her ihtilâl harbinde kolayca görülebilir.

Bu strateji ayaklanmaları bastıracak olan tarafın karşılaşacağı en kötü hâdiseleri bile halleder, meselâ; halkın tam olarak âsinin kontrolu altında bulunduğu "kırmızı" olarak tavsir edilen bir bölgedeki ayaklanmayı bastırma. "Pembe" bölgelerdeki tavsiye edilen harekâtlardan bazıları ve "beyaz" bölgelerde de ekserisi tatbik edilmese de olur. Fakat, umumî bir nizam içinde tatbik edilecek olan bu hususlarda, ayaklanmaları bastırma harekâtı ve aklı selim prensiplerini ihlâl etmeden bazı değişiklikler yapılamaz. Meselâ; âsinin yeniden toplanarak büyük bir kuvvete sahip olacağı ve oradaki karşı taraf birliklerini bir baskın ile yokedebileceği bir köyde küçük bir askerî birlik bulundurulmamalıdır. 2 nci adım gayet tabii olarak 1 nci adımdan sonra gelmelidir. Âsi hücre teşkilâtının bulunmuş olduğu yerlerde seçimler de yapılamaz çünkü seçimler sonucunda âsinin gizli tarafları yeniden meydana çıkabilir.

Kuvvetler ekonomisi:

Bu harekât muhtelif zamanlara ayrıldığından muhtelif yerlere de yapılabilir. Böylece bu strateji kuvvetler ekonomisi prensipleriyle mutabıktır, kuvvetler ekonomisi, âsinin büyük işler başarabilmesi için çok az şeye ihtiyacı olduğunda ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın küçük işleri başarabilmesi için çok şeylere ihtiyacı olduğu harblerde hayatî bir ehemmiyeti haizdir.

Bazı bölgeleri tehlikeyle karşı karşıya bırakarak seçilmiş bölgeler içinde sarfedilen gayretlerle, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf bu bölgelerdeki harekâtından meşru olarak ne neticeler bekleyebilir? Beklediği şey, âsinin büyük bir kuvvet haline gelmesine yani âsinin bir ordu vücuda getirmesine mâni olmaktır. Bu gaye de âsinin teşkilâtlanabileceği emin üslerin ele geçirilmesiyle tahakkuk ettirilir ve bu üslerin ele geçirilmesi de büyük mikyastaki ayaklanmaları bastırarak kuvvetleri bu işe bağlamadan yalnız bir baskınla başarabilir.

Bu strateji de, kuvvet, kudret ve tenkil hareketlerinin artmasiyle ayaklanma hareketleri zeval bulur, temizlenen mıntıkalar tamamen emin bir hale getirildikten sonra buradaki önemli birlikler sadık ve denenmiş mahallî personelle takviye edilip büyütüldükten sonra buradan alınarak komşu bir bölgeye gönderilirler. Birliklerin bir yerden diğer bir yere nakledilmeleri birinci adım nihayetlendirildikten hemen sonra başlayabilir.

Değişmemezlik:

Sisyphus (Eski Yunan Mitolojisine göre Kronet Kralı) efsanesi ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için tekrarlanan bir kâbustur. İzah edilmiş olan stratejiyi tâkip edersek, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın bu harekâtı bazı değişmez ölçüleri ortaya koyar.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli birlikler bir mıntıkada halk ile beraber yaşarlar ve oranın halkı az bir dış yardım ile kendilerini muhafaza edebilecek bir duruma gelinceye kadar orada kalırlar böylece âsi kuvvetler yeniden teşekkül edemezler ama esas manâda bir muvaffakiyet değildir. Fakat esas dönüş noktası, halk arasından liderlerin çıkmasiyle ve bunların kendilerini ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafa vermeleriyle, ortaya çıkar. Halk arasından çıkan bu liderlere itimat edilebilir çünkü bunlar hükûmet kuvvetlerine karşı olan sadakatlarını sözle değil fiilî olarak isbat etmişlerdir ve âsinin tekrar oraya gelmesiyle sahip oldukları herşeyi kaybedeceklerdir.

İnisiyatif:

Bu tecavüzî bir statejidir ve gayesi âsinin sahip olduğu insiyatifi geri almaktır. Millî seviyede ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan taraf kendi esas gayretlerini teksif edeceği mıntıkayı seçmekte serbesttir; bunu yaptıktan sonra, kendisi artık âsinin emrine âmade değildir. Mahallî seviyede ise şartlarda eşitlik vardır, âsi bir takım müşküllere sahiptir. Müdafaa durumunda olan âsinin meydan okuması ya kabul edilecek veya âsi, ayaklanmaları bastıracak olan tarafın halkı kendi tarafına çekme hareketlerine karşı koyamıyacak kadar kuvvetsiz olarak bulunduğu bölgeyi terkedecektir.

Normal harblerde, Mavi kuvvetler Kırmızı kuvvetlere A noktasında hücum ettikleri zaman, kırmızı kuvvetler bu tazyiki ancak Mavi kuvvetlere B noktasında hücum etmekle azaltabilirler ve mavi kuvvetler bu karşı taarruzdan yakalarını kurtaramazlar. Fakat ihtilâl harblerinde ise, âsi eğer A noktasında bir tazyik kullanırsa, ayaklanmları bastıracak kuvvet âsiye B noktasına karşı bir hücuma geçerek bu tazyikten kendini kurtaramaz. Çünkü âsi karşı tarafla bir çarpışmaya girmeyi reddeder ve âsinin seyyaliyeti fazla olduğu için böyle bir çarpışmayı reddedebilir. Çin Millîyetçilerinin 1947 senesindeki Yenan'a tecavüz etmeleri buna bir misaldir; Vietminh Kuzey Doğu Hindi Çini'de Dien Bien Phu'ya karşı tecavüzî hareketlere başlandığında, Fransız Kumandanlığı da merkezi Vietnamda Vietminh kuvvetlerine karşı Atlante harekâtına giriştiler, Atlante harekâtı diğer savaşlara tesir etmedi.

Mamafih, ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan taraf âsiye karşı direkt olarak değil de âsinin esas kuvvet ve kudret kaynağını teşkil eden halka karşı bir tazyik etmeye başladığında, âsi halkın desteğini kaybetmemek için mücadeleyi kabul edip etmemekte o kadar serbest değildir.

Ayaklanmaları bastıracak olan tarafın sahip olduğu kıymetlerin tam olarak kullanılması:

Eğer âsi seyyal ise (hareket kabiliyetine sahip ise) halk seyyal değildir. Ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan taraf gayretlerini halk üzerine teksif etmekle kendi ağırlığını (hantallığını) asgarî bir dereceye indirir ve sahip olduğu kıymetlerden tam manası ile faydalanır. Ayaklanmaları bastıracak olan tarafın idarî kabiliyetleri, ekonomik kaynakları, haber ve propaganda vasıtaları ağır silâh ve büyük birliklere sahip olmakla askerî üstünlüğü herne kadar hareket kabiliyeti fazla olan âsi karşısında hantal ve faydasız ise sakin halkın yardımının temin edilmesi vazifesine bu hususlar takbik edildiğinde bunların ne kadar kıymetli oldukları anlaşılır. Eğer bütün harekâtta ayaklanmaları bastıracak olan taraf âsi kadar çabuk hareket edemezse ne olur?. Hakikat olan şudur ki, âsi kendisine nazaran biraz daha iyi silâhlanmış olan karşı tarafın bir birliğini bir köyden bile dışarıya çıkaramaz veya ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kendi enerjisini halka vakfetmesine mâni olmak için onu kâfi derecede taviz bile edemez.

Sadelik:

Normal harblerde geçmişte olan ayaklanmaları bastırma hareketlerine nazaran neden daha az münevver şaşkınlığı vardır?.. Bunun için iki izah şekli gösterilebilir: Normal bir harb başladığında sulhtan harbe geçiş çok ânidir ve harbin kendisi çarpışan tarafların bilhassa müdafiinin bütün problemlerini aydınlatır. Harbi başlatmak için bulunmuş olan sebep ne olursa olsun düşmanı mağlup etmek gayesi halini alır. Umumiyetle askerî olan gayeler, düşman kuvvetlerinin yokedilmesi ve düşman arazisinin işgal altına alınmasıdır; böyle bir gaye kazanma, durgunluk ve kayıplar için miyar teşkil eder. Bunu temin etmenin yolu diplomasi ve ekonomik abluka ile desteklenen askerî bir harekettir. Bir harbin millî teşkilâtı gayet basittir; Hükûmet emir verir, askeriye emri icra eder ve halk da onlar için bir alettir.

Evvelce görmüş olduğumuz gibi ayaklanmaların bastırılmasında durum böyle değildir. Sulhtan harbe geçiş gayet tedricidir, ayaklanma hareketlerini başlatan sebep hiçbir zaman açık değildir, maksat halktır, askerî ve siyasî hareketler birbirlerinden ayrılamaz, askerî harekât her ne kadar esas ise bu harekâtın esas şekli değildir.

Normal harbler asırlar boyunca tamamen tahlil edilmiştir -bütün tarih boyunca- ve harb ameliyesi birbirinden farklı surette ayrılan devrelere ayrılır; düşmana yaklaşma, düşmanla temas, düşmanın kuvvetini deneme, taarruz, muvaffakiyetlerin istismar edilmesi, nihayette geri çekilme v.s. Talebeler en yeni doktrinlere göre her devrede ne yapılacağını askerî okullarda öğrenir. İdare edeceği manevralar için lüzumlu pratik eğitimi yapılan harb oyunlarından alır. Kendisi arazide bilfiil harb için-

de olduğu zaman, inteliektüel problemi kendisinin harbin hangi devresinde olduğunu tâyin etmektir; bundan sonra kendi durumunu o devreyi idare eden umumî şartlara tatbik eder. Kendi kabiliyeti ve takdirini ancak burada kullanır.

Bu da henüz ihtilâl harblerinde yapılamamıştır. Aylarca devamlı gayret isteyen ve neticeye nasıl tesir edeceği bilinmeyen halkın yardımını temin etmek için bir takım harb oyunlarına girişildiğini kim duymuştur?. Ve burada halk rolünü kim oynayacaktır?..

Nazariyede ve icrada sadelik, ayaklanmaları bastırma doktrini için önemli hususlardır. Burada gösterilen strateji bu huususlara cevap vermektedir. Gayenin geniş bir tarifini vermek için (Halkın desteğini kazanmak) kâfi değildir. Stratejiyi tatbik eden -geniş mikyastaki karışık siyaset adamları, memurlar, ekonomistler, işçiler, askerler gibi- bütün gayretleri yalnız bir istikamete yöneltilmiş ayaklanmaları bastırmakla görevli personele insiyatifi temin etmesi ve halka nasıl yaklaşılacağını (ayaklanmaların bastırılması lehinde olanların bulunması ve bunların teşkilâtlandırılması) göstermesi bakımından önemlidir. Bütün harekâtın birbirini tâkip eden adımlar halinde bir nizam dahilinde bulunması ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafın taktik vazifesini kolaylaştırır, bu suretle ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf, her devre veya adımdaki tâli gayelerin neler olduğunu ve bu gayelere nasıl vasıl olunacağını bilirler.

Kumanda kontroldür:

Adım adım yaklaşmayla, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf durumu her zaman için kıymetlendirir ve gelişir. Bu suretle de emrinde olup muvaffakiyetini isbat etmiş olanlara daha fazla bir mes'uliyet vererek ve muvaffak olamıyanları uzaklaştırarak halkı kontrol altında bulundurur ve gaye ve vasıtaları değiştirerek harbi ileri mıntıkalardan diğer mıntıkalara yöneltebilir. Diğer bir değimle, tahkik edebildiği için kumanda edebilir.

Kontrol ihmâl edilirse ne olur?.. Bu zaman genel olarak ayaklanmaları bastırma gayretleri, bir tanesi gayet iyi yapıştırılmış fakat yanındaki iyi yapışmamış veya hattâ tamamen âsinin tesirli bir kontrolu altında bulunan tesadüfî bir mozayık işçiliğine döner: Bu da hâdiseler arasında istediği gibi manevra yapabilen, bazıları üzerinde fazla duran bazılarında kaybolup giden âsi için ideal bir durumdur. Kasdî mozayık, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kendi gayretlerini esas meselelerinin kaynağı olan seçilmiş mıntıkalara teksif etmek lüzumundan doğar.

—— o ——

6. Stratejiden Taktiklere

KOMUTA PROBLEMLERİ

Tek (Bir) Emir:

Gerilla (çete) kuvvetlerinin büyük bir kısmını yoketmek veya bir mıntıkadan uzaklaştırmak, bunların dönüşlerine mâni olmak, halkı korumak için askerî garnizonlar kurmak gerilla (çete) kuvvetlerinden arta kalmış olan unsurları takip etmek esas itibariyle askerî harekâtlardır.

Ayaklananların politik ajanlarının teşhis edilmesi, tevkif edilmesi ve sorgulanması, mahkeme edilmesi, bunlar arasından bazılarının ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa cezbedilmesi -bunlar da polis ve adlî vazifelerdir.

Halk ile temas tesisi etmek, kontrol tedbirlerini tâyin ve tatbik etmek, mahallî seçimler yapmak, yeni liderleri denemek, bunları bir parti içinde teşkilâtlandırmak, halkın tam bir yardımını kazanmak için bütün yapıcı işleri yapmak- bunlar da siyasî harekâtdır.

Beklenilen netice -âsilerin tamamen mağlup edilmesi- yukarıda gösterilen bu muhtelif harekâta ilâve bir husus olmayıp bunların bir toplamıdır; bunların hepsi esastır, bunlardan birinin bulunmaması halinde netice sıfırdır. Ayaklanmaları bastırma harekâtı diğer harblerden daha çok, tek bir emir prensibine riayet etmelidir. Bir harekâtı başlangıcından sonuna kadar tek bir âmir idare etmelidir.

Problem maalesef basit değildir. Harekât icabı hem asker ve hem sivilleri alâkalandıran hususlarda vazife ve mes'uliyet birbirlerinden kesin bir surette ayrılamaz. Büyük bir harekât neticelendirildikten sonra asker garnizonda boşu boşuna durmaz; devamlı surette devriye gezer, âsi tuzaklar kurar ve onları yoketmeye çalışır; ve bu ameliye içinde bazan da kendi kendini müdafaa edecek olan birlikleri teşkilâtlandırır, teçhiz eder ve yetiştirir. Polis de daha başlangıçtan itibaren haberalma faaliyetine başlar; ve onun vazifesi âsinin siyasî hücre teşkilâtının yokedilmesiyle bitmez çünkü âsi yenilerini kurmak için gayret sarf edecektir. Memurlar da işlerine başlamak için ordunun gerillacıları (çetecileri) tamamen temizlemelerini beklemez.

Bunlardan da başka, hiçbir harekât tamamen siyasî veya tamamen askerî olamaz çünkü bu her iki harekâtın da genel durumu ya daha iyi veya daha kötüye çevrilebilecek psikolojik tesirleri vardır. Meselâ; bir hâkimin tövbekâr olmamış bir âsiyi zamanından evvel serbest bırakmasının tesirleri kısa bir zaman içinde polis, memur ve askerler tarafından hissedilecektir.

Başka bir hakikat de durumu daha da karışık bir hale sokar. Mamafih sulh zamanında sivil idarenin gelişmiş olması bir ayaklanmayı bastırma harekâtındaki personel taleplerine tâbi değildir. Esas gaye olan halkın desteğini kazanmak bir vazife haline getirildikten sonra her köy, kasaba ve şehir için lüzumlu olan itimat edilebilir insan sayısının toplamı şaşılacak kadar çoktur. Umumiyetle, silâhlı kuvvetler ihtiyaç duyulan insanı temin eder. Bunun neticesi olarak da, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan hükûmet iki şık ile karşı karşıyadır; biri siyasî, polis ve diğer vazifelerin orduya verilmesi ve diğeri de bütün ameliyenin ordu tarafından idare edilmesi - memleketin bütününün olmasa bile bir kısmının ordu tarafından idaresi.

Birincisine, yani, polis görevi ve bazı diğer görevlerin orduya verilmesine mâni olunamaz. Acele ve hayatî bir ehemmiyeti haiz vazifelerin yapılması sırasında kendilerini tamamen askerî işlere hasretmiş olan askerlerin, bu mes'uliyeti deruhte edecek başka bir kimse bulunmadığı için, bunları üzerine alması mânasız bir şeydir. Bundan başka askerin bir propagandist, işçi, memur, mühendis, hasta bakıcı, öğretmen ve işçi olabilmesi için hazırlanması lâzımdır.

Fakat askerin yerini kimse alamıyacağı için sivillerin göreceği vazifelerin itimat edilebilecek sivillere verilmesi daha iyi olacaktır. Bunu da Çin komünistleri umumiyetle yapmağa çalışmışlardır. Çin komünistleri güney Çin'deki harekâta başlamadan evvel 1949 senesi ilk baharında ve yazında "orduya hizmet, neşriyat, eğitim ve halk kütlelerini seferber etmek" gayesiyle 50.000'den fazla insanı teşkilâta alarak özel okullarda eğitime tâbi tutmuşlardır. Çinli komünistlerin vermiş olduğu bu misâlin ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf için yapılması pek de kolay değildir Herkesin sadakatinden tam emin olunmadıktan sonra bu kadar fazla sivil bir halk grupu nereden bulunur?.. Fakat, bu eninde sonunda yapılmalıdır. İkinci şık da, -bütün ameliyenin ordu tarafından idare edilmesi- bu da çok tehlikeli bir iş olup her ne pahasına olursa olsun buna karşı konulmalıdır.

Siyasetin askerî kuvvetten daha önce gelmesi:

Siyasî kuvvet prensip ve tatbikat itibariyle münakaşa götürmez bir patrondur. Dava ne olursa olsun memleketin politika rejimi ve onun muhafazası hep siyasî bir iştir. Eğer bu askerî bir harekâtı icabettirirse bile, askerî harekât devamlı olarak siyasî gayelere doğru tevcih edilecektir. Siyasî gayretler yanında askerî harekât ikinci durumda kalır, askerî bir harekâtın da esas gayesi siyasî iktidarı devam ettirmek olduğuna göre halk ile meşgûl olabilmek için kâfi bir serbestiyete sahiptir.

Silâhlı kuvvetler ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın sahip olduğu aletlerden birini teşkil etmekle beraber gayri askerî aletleri işe hazırlayacak, siyasî ve sosyal reformların yapılabilmesi için askerî işlerin tevhidini müsait bir zamanda yapacak olan siyasi iktidardan başka nedir?.. "Bir ihtilâl harbi yüzde 20 askerî ve yüzde 60 siyasî bir harekâttır" formülü tamamen hakikati gösterir. Askeri, sivil halkı idare etmek vazifesiyle görevlendirmek bu tip bir harbin esas özelliklerine bir tezat teşkil eder. Halbuki tatbikatta, askerî bir harekâtın öneminin siyasî harekâtın önemine yaklaşık olması ve ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan tarafın hareketlerinin normal bir harbe yakın bir mahiyet göstermesi kaçınılmaz bir haldir. Silâhlı kuvvetlerin liderleri partinin ileri gelenleri olduğuna ve partinin siyasî komserinin kontrolu altında bulunup yardım gördüklerine ve partinin genel merkezi ile direkt temasları bulunduğuna göre, bütün selâhiyetin askerî makamlara verilmesi iyi bir şekilde neticelenebilir fakat, bu usul ayaklanan tarafın umumî durumunu izah eder yoksa ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın değil.

Bu aynı zamanda kendi kendine mağlûbiyeti kabul etmek demektir ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın mağlubiyet işaretini vermiş olduğu mânasına gelir. Normal bir hükümet kuruluşu ile ayaklanmaları bastıramamak ve ordu lehinde olmak üzere iktidardan çekilmek âsi propagandasının ilk hedefini teşkil eder. Bu şartlar altında ayaklanan tarafın askerî kuvvetleri hükûmetten ayırmaya muvaffak olmaması hakikaten bir mucize olur.

Kaçınılmaz sonuç şudur ki, mümkün olan her seviyede mes'uliyet sivillerin elinde bulundurulmalıdır. Eğer itimata şayan sivil kimselerin mevcudu gayet az ise, bu takdirde bu boşlukların sivil gibi hareket edecek olan askerî şahıslarla doldurulmasına kimse mâni olamaz. Eğer, işi kötü yönünden düşünürsek, yukarıda gösterilen hususlardan hiç biri yapılamaz ise bu takdirde durum olduğu gibi muhafaza edilmelidir.

Gayretlerin Birleştirilmesi:

Sivil kimse olduğunu kabul ettiğimiz, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın lideri herhangi bir karara varmadan, bilhassa muğlak bir harekete girişmeden ve siviller ile askerler arasında karışıklık çıkartabilecek bir talepte bulunmadan evvel bünyesindeki sivil ve askerî kuvvetlerin muhtelif problemleri olduğu hususunu hesaba katmalıdır.

Bu lider, aynı zamanda askerlerin ve sivillerin gayret ve çalışmalarını koordine etmeli ve tek bir istikamete yöneltmelidir. Lider, bunu nasıl yapabilir?.. Organizasyon mevzuundaki teorik çarelerden bilhassa iki tanesi en tabiî olanlarıdır: (1) Komite, Malaya'da olduğu gibi, meselâ, mıntıka seviyesindeki bir yerin kontrolu mıntıka âmirinin başkanlığı altında bulunan bir komiteye verilmiştir, komite azaları da polis, mahallî halk (Avrupalı arazi sahipleri, Çin ve Malaya temsilcileri) ve askerlerdir; (2) veya, sivillerle askerlerin tamamen birleştirilmesi ki, askerlerin mahallî sivil makamların emri altında bulunması (fakat kitabın yazarı bu çareye hiç bir misâl gösterememiştir, bunun aksi olan yani sivillerin asker kontrolu altında bulunmalarına bir misal göstermek gayet kolaydır, sivil bir idarenin bulunmadığı yerlerde askerî subayların kumandayı ellerine almaları Filipinlerde olduğu gibi veya Cezayir'de 1958-1959 yılları arasında bütün iktidarın askerî kuvvetler elinde bulunması gibi).

Yukarıda gösterilmiş olan her iki formülün de iyi ve kötü tarafları vardır. Bir komite elastikidir, âzalarına daha fazla bir serbestiyet verir, küçük tutulabilir fakat yavaş bir ameliyedir. Sivillerle askerî şahısların tamamen birleştirilmesinde ise emir, kumanda kolaylaşır ve işler daha çabuk yürür, fakat sert ve bürokrasiye mütemayil bir şekil arzeder. Ayaklanmaları bastırma hareketlerinde bu her iki şeklin de bir dereceye kadar tatbikatı vardır. Uzun ve orta menzilli işlerle alâkadar olan yukarki kademeler için bir komitenin kurulması daha iyi ve sür'atin lüzumlu olduğu aşağı yukarı kademeler içinde asker ve sivillerin birleştirilmesi şekli daha faydalı neticeler tevlit eder. Ayaklanmaları bastırma hareketinde aşağı seviyelerde hemen yakalanmaları lâzım gelen ufak çapta ve kaçma fırsatlarının bulunduğu ufak çapta bir mücadele vardır.

Sivil ve askerî kimselerin bünyeleri itibariyle ayrı ayrı bulundukları yukarı kademelerde ise sivil ve askerî şahıslar aralarındaki işbirliğini daha da geliştirmek maksadiyle teşkilâtlanmalıdırlar. Normal harblerde büyük bir askerî birliğin karargâhı iki esas kısımdan teşekkül etmiştir "istihbarat harekâtı" ve "lojistik"tir. Fakat ayaklanmaları bastırma harekâtında üçüncü bir kısma şiddetle ihtiyaç vardır -siyasî kısım- Bu kısmın şefi politik ve sivil işlerle alâkalı bütün gelişmeleri takip edecek kendi şeflerine tavsiyelerde bulunacak ve tatbik mevkiine konulacak olan

harekât daha plânlama safhasındayken kendi sesini duyuracak ve bunların değiştirilemiyecek kadar ileri bir safhaya ulaşmasını beklemiyecektir. Buna benzer olarak, normal harblerde gayet ufak bir rolü olan sivil kimselerin karargâhı, sivil şef vazifesiyle alâkalı olarak askerî bir kısım meydana getirmelidir. Bu iki kısmın müştereken çalışmasıyla sivil ve askerlerin muhalif gayretleri tehlikesi bir dereceye kadar azaltılmış olur.

Hangi sistem seçilirse seçilsin, bir teşkilât; bünyesinde bulunan âzaların iyiliği nisbetinde iyidir. En iyi bir teşkilâtta bile zuhur edecek personel anlaşamamazlıkları o teşkilâtın yıkılmasını kolaylaştıracaktır. Her ne kadar işe yaramayan personel teşkilâttan uzaklaştırılıp değiştirilebilse de bu komitenin ve birleşik karargâhın bütün problemlerini halletmiyecektir.

Esas mesele, şahsî faktörleri bir tarafa bırakarak, ayaklanmayı bastırma harekâtında karışık personelin işleri en tesirli bir şekle nasıl getirebileceğidir. Her iki teşkilâtın aşağı yukarı tamamen kendi şahsiyetiyle çalıştığını farzedersek, mozayik misâlinde olduğu gibi birbirleriyle irtibatı olmayan mozayiklerin onların teşkilâtlarına olacak olan tesirine nasıl mani olunabilir?.. Eğer bütün teşkilâta mensup olanlar aynı fikre sahip olmuş olsalar ve bütün teşkilâtlar standart bir şekilde faaliyet göstermiş olsalar bu mesele kendiliğinden halledilmiş olurdu. Bu mütecanis, gayet iyi anlaşılmış ve kabul edilmiş doktrinlerin başarmaya çalıştığı şeyin ta kendisi değil midir?.. Doktrinler bir meselede bütün gayretlerin tek bir istikamete nasıl tevcih edileceğini gösteren pratik çarelerdir.

Bölge komutanlığının üstünlüğü:

Ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kuvvetleri iki vazifeyi başarmak mecburiyetindedir; âsinin askerî kuvvetini yoketmek ve işgâl edilen her mıntıkada emniyet ve asayişi temin etmektir. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin iki şekilde teşkilâtlanması tabiî olarak görülür; biri daha ziyade normal bir harb şeklinde savaşacak olan bindirilmiş birlikler ve diğeri de halkı koruyacak ve onunla kalacak olan ve siyasî gayretlere yardım edecek olan statik birlikler.

Statik birlikler daha ziyade mahalli durumu, halkı ve mahallî problemleri iyi bilen birlikler olacaktır; herhangi bir hâta yapıldığında neticeden sorumlu bu statik birlikler olacaktır. Böylece, bindirilmiş birlikler muvakkaten bir mıntıkaya gönderildiklerinde, o mıntıkadaki bölge komutanının rütbesi küçük bile olsa onun komutası altına girmelidirler. Amerikan sefiri, bulunduğu bir memlekette nasıl bütün Amerikan teşkilâtlarının âmiri ise, bölge askerî komutanı da o bölgede faaliyet gösteren bütün askerî birliklerin âmiri olmalıdır.

Silâhlı kuvvetlerin ayaklandırmaları bastırma hareketlerine katılması:

Ayaklanan taraf kuvvetli bir ordu kurmakta başarısızlığa uğramış olduğu müddetçe, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın normal büyük harbler için kullanacağı ağır ve çok kuvvetli kuvvete ihtiyacı azdır. Kara Kuvvetleri için, piyadeye ve bilhassa hareket kabiliyeti fazla, hafif silâhlarla teçhiz edilmiş piyadeye, arasıra kendisini desteklliyecek olan sahra topçusuna, zırhlı süvariye ve eğer arazi müsaitse yolları gözetlemekle ve devriye işlerinde kullanmak üzere atlı süvariye ihtiyacı vardır. Hava kuvvetleri için, kara harekâtını destekliyecek ve yavaş seyir eden, takati yüksek ateş kuvveti büyük, yerden yapılacak atışlara karşı kendini kolaylıkla koruyabilecek gözetleme uçaklarına ve ayaklanma hareketlerinin bastırılmasında hayatî bir ehemmiyeti haiz olan kısa mesafe içinde havalanıp ve yere inebilen nakliye uçaklariyle helikopterlere ihtiyacı vardır. Donanmanın vazifesi; lüzum halinde, bir mıntıkayı abluka altına almak bir normal harb tipi harekât olduğu için teferruatına burada inmeye lüzum yoktur. Bunlara ilâveten de, ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetli bir muhabere şebekesine şiddetle ihtiyacı vardır.

Bu suretle, ayaklanmayı bastırmakla görevli olan taraf yukarıda gösterilmiş olduğu gibi sahip olduğu kuvvet ve birlikleri tâdil etmeli ve ihtiyaç olmayan özel birlikleri kısa bir zaman içinde piyade birlikleri haline getirmelidir.

Adaptasyon çok daha derinlere gitmelidir. Ayaklanmayı bastırma harekâtı ameliyesinde bazan, kendi mıntıkalarında büyük çaptaki askerî harekâtda vazife almış olan statik kuvvetler o mıntıka halkının desteğini kazabilmek için itimata şayan sivil siyaset adamlarının ve idarî personelin azlığı dolayısiyle, yalnız askerî personel tarafından ifa edilebilecek askerî olmayan gayet büyük mes'uliyetler karşısında bulunabilirler. Etraflı bir sayımın yapılması, şahısların ve malların bir yerden diğer bir tarafa nakilleri hakkında yeni talimatların tatbik edilmesi, halkın ikazedilmesi, şahıs ve şahıs propagandasının yürütülmesi, âsinin siyasî ajanlarından haber toplama, muhtelif ekonomik ve sosyal reformların tatbik edilmesi v.s. gibi işler bunların esas vazifeleri olacaktır. Bu sebeple buna göre teşkilâtlanmalı techiz edilmeli ve yardım görmelidirler. Böylece, bir teksir makinasının çalışması, bir makinalı tüfekten faydalı olabilir, bir askerin bir çocuk doktoru olarak yetiştirilmesi, bir havan silâhı uzmanı olmasından daha önemlidir, çimento, dikenli telden daha fazla istenir, kâtiplere (memurlara) bir nişancıdan daha fazla istek ve talep vardır.

Fikirlerin adaptasyonu:

Silâhlı kuvvetler yeni vazifelerine kendilerini uydurabilecekse, -bu askerî şahısları olduğu kadar sivil şahısları da içine alır- ayaklanmayı bastırma harekâtının özel icablarına göre liderlerin ve şahısların fikirlerinde adaptasyon yapmaları o derece de önemlidir.

Bir askerin refleksleri ve kararları normal harblerde ve bir sivil memurun refleks ve kararları normal zamanlada uygun telakki edilse bile ayaklanmaları bastırma durumunda bu tip refleks ve kararlar doğru olmayabilir. Normal bir harbte kendisine karşı ateş edildiği zaman bir asker elindeki silâhlarla ona mukabele etmezse vazifesini ihmalden suçlu olur; fakat bunun aksi olan kaide asgarî miktarda ateş kullanılması ayaklanmaları bastırma harekâtında tatbik edilmelidir. "Politika yok" vazifesi yalnız düşmanı mağlup etmek olan bir askerin normal bir harbteki tabiî bir reaksiyondur fakat ayaklanmaları bastırma hareketlerinde askerin vazifesi halkın yardımını kazanmak olduğu için, asker pratik siyasetle meşgul olmalıdır. Normal harblerde bir askerin daha fazla düşman öldürmesi veya daha fazla düşman esir etmesi için askerî mükâfat ve terfi sistemi vardır ve böylece askerî ikna ederek askerî harekâtın gaye ve maksadını arttırır ve sıklaştırır. Fakat bu ayaklanmaları bastırma hareketlerinde bir felâket olur.

İdareciler sulh zamanında politik bitaraf bir tavır takınmalıdırlar ve "yüzlerce çiçeğin açılmasına, ve yüzlerce değişik fikre" müsaade etmelidirler, fakat, ayaklanmaları bastırma hareketleri sırasında değil, bu zamanda onun vazifesi ancak o şartlar normale avdet edinceye kadar otların büyümesine değil doğru olan çiçeğin açılmasına müsaade etmektir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın bu mücadelenin gaye ve maksadını anlayan liderlere şiddetle ihtiyacı vardır. Böyle liderleri temin etmekte iki yol vardır; Biri lider olabilecekleri ayaklanmaları bastırma tekniği mevzuunda yetiştirerek ve indoktrine ederek, diğeri de tabiî seçimledir.

Ayaklanmaları bastırma hareketi teorisi diğer başka harbler gibi düşünülebilir ve gayet tabiî olarak ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf da bünyesinde bulunan bütün askerî ve sivil personeli düşünmüş olduğundan emin olmalıdır. Esas güçlük talebelere verilecek olan tatbiki eğitimden meydana çıkar. Ayaklanmaları bastırma hareketinin askerî harekâtıyla ilgili olan kısımların da tatbikat ve harb oyunlarının temsil edilmesi kolaydır, fakat askerî olmayan kısımlarını hakikate yakın bir şekilde temsil etmek ise hemen hemen mümkün değildir. Bu gibi harekâtda halkın tutumu ve içinde bulunduğu haleti ruhiye esas faktördür.

İşte bu harb oyunlarında veya tatbikatta nasıl temsil edilebilir?.. Diğer taraftan da gayri askerî harekâtta alınan kararlar nadirattan hemen tesirlerini gösterir, fakat askerî sahada alınan kararlarda netice hemen vukua gelir Eğitimin büyük bir kısmı iş başında yapılmalıdır. Bu hususta daha fazla malûmat ilerde verilecektir.

Diğer taraftan da lider olabilecek kimselerin yetiştirilmesi ve indoktrine edilmeleri gayet yavaş bir ameliye olup liderlere olan ihtiyaç âcildir. Ayrıca da herhangi bir ayaklanmayı bastırma harekâtına iştirâk etmemiş bir insanın iyi bir lider olup olmayacağını gösteren bir miyar da elde mevcut değildir. Ayaklanma hâdiselerinin bastırılması sırasında bu tip harekâtın yeni nazariyelerini kabul etmiş olan kimseleri teşhis etmek ve bunlara mes'uliyet vermek lâzımdır. İyi bir kimse olduklarını harekât boyunca isbat etmiş olanlar da yükseltilmelidir.

Normal bir harb düşüncesiyle hareket edenlerin silâhlı kuvvetler içinde yeri vardır, fakat ayaklanmayı bastırmakla görevli tarafın sivil unsurları içinde yeri yoktur. Bu tip kimseler hareket kabiliyeti yüksek bindirilmiş birliklerde istihdam edilebilir.

Personeln siyasî bakımdan itimata şayan olduğu bir problem teşkil ediyorsa ki, bu ayaklanmaları bastırma harekâtında olabilir, halk ile birlikte çalışacak olanların en fazla itimata şayan kimseler arasından seçilmesi lâzımdır.

GAYRETLERİN SARFEDİLECEĞİ MINTIKANIN SEÇİLMESİ

Stratejik problem:

Ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın tâkip edeceği birbirine zıt iki yol (çare) vardır ve üçüncü yol da ilk ikisinin birleşiminden meydana gelmiştir. Birinci çareye göre, zordan kolaya doğru gidilir. Gayretler kırmızı bölge içine teksif edilir ve kırmızı bölgeden başlayarak pembe ve beyaz mıntıkalara doğru genişletilir. Eğer muvaffak olunursa bu en çabuk bir yoldur. Diğer çare de, önce kolaydan başlanır ve zora doğru gidilir, fakat bu başlangıçta bazı vasıtalara ihtiyaç gösterir ve daha yavaş bir ameliyedir. ayaklanan tarafın kırmızı bölge içinde daha fazla inkişaf etmesine ve kuvvetli bir hale gelmesine fırsat verir. Bu iki yolun veya çarenin seçilmesi karşı tarafın kuvvetine bağlıdır.

Yunan harbi esnasında, Millîyetçi Kuvvetler daha ziyade birinci çareye önem vermişlerdi. İşe orta Yunanistan'daki Teselya'dan başladılar ve bundan hemen sonra da Doğu'daki ve Kuzey'deki hudutlar boyunca kurulmuş olan komünist müstahkem mevkilerine karşı taarruza geçtiler.

Komünistler de Demirperde gerisi memleketlere emniyetli bir şekilde geri çekildiler ve başka taraflarda yeniden hazırlandılar. Milliyetçilerin ilk taarruzu akamete uğradı. 1949-1950 senelerindeki teşebbüslerinde Milliyetçiler ikinci çareye başvurdular: Bu suretle Peloponnesusteki komünistleri ortadan kaldırdılar ve Teselya'da daha büyük bir kuvvetle harekâta giriştiler ve nihayette hudut kesimini de temizlediler. Bu sefer muvaffak oldular, ama Yunanlı Milliyetçiler Tito'nun Sovyet blokundan ayrılmasına müteşekkir olmalıdırlar. Çünkü, Tito'nun Sovyet blokundan ayrılmasıyla Yunan komünistlerinin bu bölgede saklambaç oynamalarına mâni olundu.

Japon işgalinden sonra Çin'de ihtilâl harbi başlayınca, Milliyetçiler üç çareden birini seçmek mecburiyetinde kaldılar:

1. Çin Milliyetçilerinin esas kuvvetlerinden çok uzakta bulunan ve komünistlerin Japon silâh ve teçhizatıyla mücehhez olup en kuvvetli olarak bulundukları Mançurya'ya gayretleri teksif etmek.

2. İlk önce Orta Çin'i sonra Kuzey Çin'i ve en son olarak ta Mançurya'yı temizlemek,

3. Her tarafta birden faaliyet göstermek.

Teorik olarak seçme hakkı gayet geniş görünürse de tatbikatta gayet dardı, çünkü milliyetçiler rakiplerinin sanayi itibariyle Çin'in en zengin yeri olan ve komünistlerin Sovyetler Birliği ile direkt temaslarının bulunduğu Mançurya'da emin bir şekilde gelişmelerine müsaade edemezdi. Ve ayrıca II nci Dünya Harbinin son günlerinde Mançurya'nın Sovyetler Birliği askerlerince işgâl edilmiş olması dolayısiyle Milliyetçi Çin Hükûmeti oradaki kendi hâkimiyetini yeniden teyit etmek mecburiyetinde idi. Bu suretle Milliyetçiler en iyi birliklerini Mançurya'ya göndermek mecburyetini hissettiler.

Eğer Milliyetçiler 1945'den itibaren kendilerine karşı kuvvetli bir rakip olan komünistlere karşı başka bir şekilde hareket etmiş olsalardı kazanmış olacakları şüpheliydi. Milliyetçiler ikinci çareye veya yolu kabul etmiş olsalardı kazanma şansları daha çok olurdu.

Cezayir'de 1956 senesine kadar FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) ne karşı kuvvetçe çok üstün olan Fransızlar, kuvvetlerini daha ziyade Tunus ve Fas hudutları boyunca, dağlık ve nüfus itibariyle epey kalabalık olan Kabylia mıntıkasında teksif etmiş ve bütün mıntıkalarda faaliyet gösteriyorlardı. Fakat kısa bir zaman sonra FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) kuvvetleri Fransızlara karşı isyan etti, fakat FLN kuvvetlerinin diğer şeyler yanında doktrin, tecrübe eksikliği ve askerî harekâttan sonra ne yapacaklarını bilmemeleri neticesi Fransızları muvaffakiyete ulaştır-

dı. 1959-1960 senelerinde, Fransız stratejisi Batı'dan Doğu'ya doğru ilk önce Oran mıntıkasından başlayarak sonra Ouarsenis dağları ve sonra Kabylia ve son olarak da Constantine mıntıkasına doğru inkişaf etti. Fakat bu zamanda FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) kâfi bir tecrübe sahibi olmuş ve uyuşukluk devresi bitmişti. 1960 senesi sonunda Fransız Hükûmeti siyasetini "ayaklanmaların bastırılması"ndan "Fransa'nın Cezayir'den ayrılması" şeklinde değiştirdiğinde, Cezayir'deki bütün FLN kuvvetleri halktan tamamen uzak tutulmuş ve kuvveti 8.000 ilâ 9.000 arası olup, ufak ve tesirsiz çeteler halinde ve ellerinde cepanesizlikten kumlara gömülmüş 6.500 kadar silâh bulunuyordu; Cezayir'deki FLN âmirleri FLN'nin dış teşkilâtıyla telsizle bile temas edemiyordu; FLN'nin kadrolarına geniş bir temizlik harekâtı hüküm sürüyor ve bazı yüksek rütbeli FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) liderleri Cezayir'de teslim olmaya bile başlıyorlardı. Hudutlar bütün sızmalara karşı kapatılmıştı, ancak bir veya iki kişi nadiren sızabiliyordu. 150.000 müslümanın da dahil oldukları Fransız kuvvetleri, kendi kendini müdafaa grupları hariç hemen hemen her köyde bulunuyordu. Eğer Fransız Hükûmeti siyasetini değiştirmemiş olsaydı buradaki bütün kuvvetler Cezayir'deki âsi kalıntılarını Cezayir'in büyüklüğü ve arazisi de hesaba katılarak temizleyebileceklerdi. Malaya'da ayaklanmaları bastırma harekâtının bu son kısmı asgarî beş sene sürmüştür.

Gayretlerin teksif edileceği bölgenin seçilmesine gayet tabiî olarak tatbik edilecek olan stratejik yol tesir edecektir. Şu husus unutulmamalıdır ki, hangi hâdisede olursa olsun, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın mümkün olan en kısa zamanda bir muvaffakiyet temin etmesine şiddetle ihtiyacı vardır. İhtilâl harblerinin psikolojik tesiri ve kazancı itibariyle, hâtta âsinin başka bir mıntıkada daha da gelişebileceği tehlikesi göze alınarak küçük te olsa bir muvaffakiyet temin edilmelidir.

Ayaklanmaları bastırma hareketlerinin ihtiyaç gösterdiği gayri askerî harekât tecrübesine sahip olmayan ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf bu tecrübeyi çarçabuk temin etmelidir.

Yukarıda gösterilen bu iki husus, seçilecek ilk mıntıkanın stratejik bir risk pahasına da olsa kolay bir taktik muvaffakiyet vaad eden bir mıntıka olmasını gösterir. Diğer bir deyimle, harekâta ilk önce kolaydan başlayıp zora doğru gitmek daha mantıkî olarak görülür fakat eğer ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf çok kuvvetli ise diğer stratejiyi yani işe zordan başlayarak kolaya doğru gitmeyi tercih edebilir.

Taktik faktörler:

Ayaklanmaları bastırma harekâtında gayretlerin ilk olarak teksif edileceği mıntıkanın seçilmesinde normal harplerde olduğu gibi meselâ arazî, nakliye hizmetleri, iklim şartları ilk önce nazarı itibare alınmalıdır. Bu sebeple, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın deniz, nehir ve ovalar gibi tabiî mânilerle arazinin kolayca tecrit edilip edilemiyeceğine ve bölgelere ayrılıp ayrılamıyacağına dikkat etmesi lâzımdır. Ovaların tabiî bir mâni olarak telâkki edilmesi belki tuhaf görülebilir fakat hakikatte dağlar ormanlar ve bataklıklar âsi için birer mâni olmaktan ziyade onların tercih ettiği sahalardır. Diğer taraftan da beynelmilel hudutlar âsi için bir mâni teşkil etmeyip ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için bir mâni teşkil eder. Eğer o mıntıkada tabiî manialar bulunmuyorsa Fransızların Tunus ve Fas hudutlarında yapmış olduğu sun'î manialarin yapılması düşünülmelidir. Bu çare herne kadar çok pahalı olursa da neticede emniyet temin edilir ve insan gücünden tasarruf edilmiş olur.

Mamafih halk esas gaye olduğu müddetçe, halk ile alâkalı faktörlerin özel bir önemi mevcuttur, objektif faktörleri vardır. Halk ne büyüklüktedir?.. Halk ne kadar büyükse dâva da o kadar büyüktür. Halk şehirlerde ve kasabalarda mı toplanmıştır, yoksa bütün memlekete mi dağılmıştır?.. Halkın şehir ve kasabalarda toplu bir şekilde bulunması onun korunmasını ve kontrolunu kolaylaştırır, bir piyade bölüğü nüfusu 10.000 veya 20.000 olan bir kasabayı veya şehri kısa bir isyan -kolaylıkla kontrol edebilir, fakat aynı miktardaki halk çok daha geniş bir mıntıkaya dağılmış olsaydı bunun kontrolu çok daha fazla bir kuvvete ihtiyaç gösterirdi. Halkın dış yardımlara ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf idarecilerinin göndereceği ekonomik yardımlara ne dereceye kadar ihtiyacı vardır?.. Yiyecek ve diğer maddeleri ithal etmek mecburiyetinde midir?.. Ticaret o mıntıka veya memleket için önemli midir?.. Yoksa kendi ekonomisi ile yaşayabilir mi?..

Yukarıdakilere ilâveten subjektif sebepler de vardır. Halk ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın rakibini nasıl görmektedir?.. Halk arasındaki muhtemel taraftarların, bitarafların ve düşmanların yüzdesi ne kadardır?.. Bu katagorilerde bulunanlar daha evvelce bilinebilirler mi?.. Meselâ, orta sınıf halkın, zengin çiftçilerin, küçük çiftçilerin şu veya bu tavrı takınacakları belli midir?.. Halk gruplarının fikirlerini değiştirecek olan bir kuvvet var mıdır?.. Halkı bağlı oldukları gruplardan ayırabilecek başka faktörler var mıdır?..

Ayaklanmaları bastırma hareketlerinde bu gibi siyasî analizler normal harblerde bir haritanın etüdü gibi önemlidir, ancak bu suretle o mıntıkadaki çalışmaların kolay mı veya zor mu olacağı bir dereceye kadar öğrenilebilir. Cezayir'de meselâ, Fransız hükûmetinde tekaüdiye almakta olan Müslüman emeklilerin FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) ne karşı düşman olacakları ve islâm adetlerine göre bir esir hayatı yaşayan Müslüman kadınların da bu kurtuluş harekâtı lehinde olacakları otomatikman tahmin edilmişti. Bazı hâdiseler hariç bu tahminler umumiyetle doğru çıktı.

Arazi ve halkın her ikisinin de en elverişli bir görünüşü vardır. Bunun yukarısında bir mıntıkanın tecridini devam ettirmek zor olur ve o mıntıkadaki gayretlerden pek bir netice çıkmaz. Bunun aşağısında da, âsinin tesiri dışardan gayet kolaylıkla içeriye hulûl eder, kendi küçüklüğünü müdrik ufak bir halk topluluğu, halkın ekserisinin âsi lehinde olması hasebiyle ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafa yanaşmaya tereddüt edebilir.

Halkın ve arazinin tam olarak büyüklüğü toplama veya çıkarmayla hesap edilemez; bu her hâdiseden hâdiseye değişir. Âsinin umumiyetle yürümesi kendisi için bir miyar teşkil eder. Gayretlerin teksif edileceği bölgenin eb'adının üç günlük yürüyüşe yakın bir çapta olması lâzımdır ve bu suretle bölgenin ortalarına sızmaya çalışan gerillâcıların (çetecilerin) en azından bir geceden fazla yürümeleri temin edilmiş olur. Bu da ayaklanmaları bastıracak olan tarafın çetecileri yakalama şansını fazlalaştırır.

SİYASİ HAZIRLANMA

Esas gayretlerin sarfedileceği günün arifesinde ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf belki de harbin en zor problemiyle karşılaşır. Ayaklananların savunduğu dâva veya sebebe karşı bir sebep ve dâva ile mücehhez olmalıdır.

Aşağıda kısaca gösterilmiş olan kolay hâdiseleri -tahlili problemler gibi kolay olanları- şimdilik elimine edelim:

1. Âsi esaslı bir dâva veya sebebe sahip değildir; yalnız ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan tarafın zayıflığını ve hatalarını istismar etmektedir. Bu da halihazırda Güney Vietnam'daki durum gibidir. Vietcong toprak için herhangi bir gürültü çıkaramaz çünkü **Güney Vietnam'da arazi gayet boldur ve Güney Vietnam bir müstemleke olmadığı için de, müstemlekeciliğe karşı olarak bir bayrak açamaz, Kuzey Vietnam halkı arasında komünizm pek de popüler olmadığı için komünizmi de teklif**

edemez. Âsinin programı gayet basittir: "Baştakileri defedin". Eğer "baştakiler" (Saygonda iktidarda bulunanlar) gidişatlarını düzeltseler âsi savunduğu dâvayı (sebebi) kaybedecektir.

2. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kendi iktidarını lüzumundan fazla tehlikeye düşürmeden âsinin sahip olduğu dâvayı veya sebebi ele alabilir. Bu da, evvelce görmüş olduğumuz gibi, Filipinlerdeki Huks'ların ayaklanmaları halidir. Burada ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın yaptığı şey lüzumlu reformların yapılacağını vadetmek ve vadettiği şeyi yapmaktı.

Âsinin dinamik sebebi inhisarında bulundurduğu umumi hâdiseleri bir kenara bıraktık. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf ne yapabilir? Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın ideolojik handikabı harbin esas bir dâva haline gelmesiyle azalır ve bu zamana kadar herhangi bir teselliei yoktur ve karşı bir taarruza geçme zamanı gelir.

Siyasî reformlar yapmadıkça ayaklanmaları bastıracak olan tarafın halk desteğini temin edemiyeceği fikrine inanmak yanlıştır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf ne kadar halk tarafından sevilmez ise sevilmesin, kendisi kuvvetli bir ordu sahibi, [illegible] ve halk arasındaki aktif taraftarlarına [illegible] ve bu aktif taraftarları ki âsinin kazanmasıyle herseylerini hatta hayatlarını bile kaybedeceklerdir, bu zaman ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kendi iktidarını muhafaza edebilir. Aksi takdirde halkın ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın rejiminin varlığı ile faydalandığı -nizam ve asayiş, şöyle böyle işleyen bir ekonomi, çalışan amme hizmetleri ve diğer hizmetler v.s. -den feragat etmelidir ve halkın yardımlarına karşılık mükâfat olarak bu işleri ve hizmetleri tedricen restore etmelidir. Meselâ, yiyeceği karneye tâbi tutar ve ancak yiyecek karnesini kendisiyle işbirliği yapana verir. Ayni zamanda da kendisini aktif olarak desteklemek isteyenler hernekadar halk tarafından sevilmeyen kimseler olsalar da onlara daha fazla hak ve kuvvet tanıyarak onlar vasıtasiyle işini yürüterek, faydalanmaya başlar. Macaristan'daki kader rejimi ve diğerleri şüphesiz ki iktidarda ancak bu şekilde kalabilmişlerdir. Fakat yalnız kuvvete istinat eden bir politikanın getireceği şey tehlikeli bir durum olup memleket için de daimi bir gerginlik yaratır fakat devamlı bir sulh ve sükûn temin etmez.

Âsinin liberal temayülden ve adalet nosyonundan mahrum bulunuşu -âsinin isteklerinde herhangi bir adalet varsa- ve ayaklanmaları bastıracak olan tarafın zeki, mütenasip ve politik bir programla mücehhez oluşuyla ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf âsinin yelkenine esen rüzgârı mümkün olduğu kadar durdurur. Bu da madde ve zaman meselelerini meydana getirir.

Âsinin ayaklanma için bulmuş olduğu sebebe karşı bir sebep bulmakla ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa, halkın âsinin bulmuş olduğu sebebe ihtirasla bağlanmasına nazaran tâli derecedeki bir sebebi veya dâvayı ele almak kalır. Bu suretle ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf -haklı veya haksız olarak- muhafaza etmek için çarpıştığı reformlar yolunda iktidarını tehlikeye düşürmeden ne kadar ileri gidebilir? Ekseri müstemlekeciliğe karşı olan memleketlerde veya komünistler tarafından idare edilen ayaklanmalarda olduğu gibi âsinin sahibi olduğu sebep ya herşeyi elde etmek veya hiçbirşey temin edememek şeklinde tezahür ederse bu takdirde ayaklanmaları bastırmakla mükellef tarafın siyasî manevrası gayet kısıntılıdır. Ayaklanan taraf hürriyete kavuşmayı hemen aynı gün ister, ihtilâlden bahseder, halk sınıfları arasında bir mücadele ve orta sınıf halkın diktatörlüğünü yaratmak ister; rakibi olan ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf ise, yalnız dahilen kendi kendini idare veya bunun değişik şekillerini teklif edebilir, dahilen gelişmede ısrar edebilir ve bütün halk sınıfları arasında kardeşlik üzerinde ehemmiyetle durabilir.

Başlangıçda ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın sahip olduğu programın halk arasındaki tesiri ya hiç veya çok az olacağını bildiğimizden, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf küçük veya tâli derecede de olsa bazı reformlar bulmak zorundadır. Bu sebeble ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf bir kumar oynamak mecburiyetindedir, fakat zamanla bu halk tarafından benimsenen âsinin sahip olduğu sebebe galebe çalacaktır.

Diğer taraftan da ayaklanmaları bastırmakla mükellef olan taraf halka teklif etmekte olduğu şeylerin halk tarafından hakikaten istenen şeyler olup olmadığından emin olmalıdır. Reformlar kâğıt üzerinde çok şeyler vadedip, herzaman için halkın esas istediğine cevap vermeyebilir. Bunun için, yapılacak en pratik şey, halkın esas isteklerini araştırmak ve tesbit etmek ve bir liste meydana getirmek ve emniyetli bir şekilde yapılamıyacak olanları listeden çıkarıp diğerlerini yapmaktır.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf, aynı zamanda kendi programını ne zaman neşredeceğine karar vermelidir. Eğer programı erken ilân ederse, bu bir zayıflık alâmeti olarak telâkki edilebilir ve âsinin taleplerinin çoğalmasına sebep olabilir ve hattâ âsiye daha fazla hak tanınması için âsinin halk tarafından desteklenmesine yol açabilir; eğer programın ilân edilmesi çok geç olursa bu sefer de halkın desteğinin kazanılması vazifesi çok güçleşir. Programın ne zaman ilân edilmesinin lüzumlu olduğu tamamen hâdiselerin gidişatına dayanan bir keyfiyet olup hiçbir zaman için önceden bilinemez. Mamafih, siyasî program ile yapıl-

ması kararlaştırılan reformların birbirlerinden ayrılması mümkün ve mâkûldür. Program genel mânada, daha erken ilân edilir. Tatbik edilmediği müddetçe bir mâna ifade etmeyen reformlar da bir mıntakadaki askerî harekât sona erdiğinde mahallî olarak ilân ve neşredilir; ve mahallî olarak ilân ve neşredilen reformlar mahallen bir defa tecrübe edilip muvaffakiyet temin edildikten sonra bütün memleket çapında ilân edilir.

Fakat hangi hâdisede olursa olsun, arzu edilmeden vadedilen veya tatbiki mümkün olmayan reformları vadetmekten kötü bir şey yoktur.

İLK BÖLGE DENEME BÖLGESİDİR

Yetiştirilmiş, hazırlanmış ve indoktrine edilmiş olan ayaklanmayı bastırmakla görevli taraf kuvvetleri hakikatte teoriye nazaran bazı değişiklikler arzeder. Hataların yapılacağı hemen hemen tabiîdir, fakat yapılan hatalardan gereken dersi alınamak hiç bir zaman için bir mazeret teşkil etmez. İşte bu sebebledir ki ilk bölge bir deneme bölgesi olarak telâkki edilmelidir. Bu bölgedeki harekâtın değeri bu bölgede elde edilecek neticelerden öğrenilen hususlarla ölçülür.

Denemeden maksat, tecrübe etmek, ne olup bittiğine dikkat etmek ve yanlış olan şeyleri zamanında değiştirmek demektir. Ve öğrenmekle de hâdiselerden alınan dersler iyi bir şekilde plânlanır ve bu tecrübe diğerlerine de intikal ettirilir. Bütün bu hususlar tamamen şansa ve şahsi insiyatife terkedilmez, bütün bunlar dikkatli ve temkinli bir şekilde hazırlanmalıdır.

Öğrenmenin önemini ve teori ile tatbikatı birleştirmesini gayet iyi bilen Çin Komünistleri Marxisme gayet az borçlu olan fakat tamamen tecrübe ilmi ve mantığa uygun bir metodu 1950 senesi başlarında tatbik etmişlerdir. Çin komünistleri kendi metodlarının ne olduğunu hiçbir zaman için açık olarak izah etmemişlerdir, böylece yapılacak şey, hâdiselerin müşahedesi üzerine kurulmuş ve tamamen mantıkî bir tahmin olacaktır.

Çin komünistlerinin liderleri-meselâ; merkez komitesinden 10 ile 12 kişi- yarı sosyalist ziraat kooperatifleri tesis etmek gibi bir esaslı reforma karar vermeden, ilk önce bu fikri grupda etraflı bir şekilde müzakere ederler. Grupda münakaşası yapılan reform reddedilmez ise 1 proje numaralı tasarı 70 kadar normal âzası bulunan merkez komitesine gider ve orada da yeniden etraflı bir şekilde münakaşa edilir, neticede ya tâdil edilir veya belki de reddedilir.

1 numaralı projenin münakaşasından 2 numaralı proje meydana çıkabilir ve bu da Çin'in her bölgesinden ve her seviyedeki insan tarafından seçilmiş olan âzaların teşkil etmiş olduğu partiye sevkedilir. Tipik Çin komünist âdetlerine göre, her hususun açık ve samimi bir şekilde müzakere edilmesi mecburiyeti vardır; ve hiç bir kimse kendi şahsi görüşünü ve ikna edici sebeblerini bildirmeden bir hususu kabul edemez. Bu şekilde bir husus üzerinde teati edilen muhtelif görüşler neticesi, tabiî olarak ya teklif edilen proje tâdil edilecek veya projenin tatbikatının olmadığı meydana çıkacaktır. Bundan da 3 numaralı proje meydana gelecektir.

Çin komünistleri işgal ettikleri bölgelerin bazı kısımlarını deneme bölgesi olarak tâyin etmişlerdir. Böylece, Çin sanayiinin öncülüğünü yapan bütün Mançurya bir deneme bölgesi olarak kabul edilmiştir, her vilâyetinde bir veya bir kaç bölge bulunan ve her bölgesinde bir veya bir kaç köy bulunan Mançurya'nın bir deneme bölgesi olarak seçilmesinin muhtelif sebebleri vardır; çünkü burada oturan insanlar büyük şehirlere veya etnik azınlıkların toplu olarak bulunduğu yerlere yakın oldukları için, buradakiler ideolojik olarak ya ileri veya normal yahut da geri idiler. 3 numaralı proje asgarî bir mahallî aleniyetle gizli olarak deneme bölgelerinde tatbik mevkiine konur. Bütün ameliye deneme bölgesi dışından gelen her kadrodaki parti âzaları tarafından dikkatle müşahede edilir.

Tecrübenin sonunda yapılan ameliyenin bir kritiği yapılır ve proje ya tamamen reddedilir veya tecrübeden elde edilen derslerle tâdil edilir. Olduğu gibi kabul edilirse, resmî bir karar olarak her tarafta ilân ve neşredilir ve bütün memleketin her tarafında birden tatbik edilmeye başlanır. Müşahitler nihayette kendi bölgelerine beraberlerinde reformları getirmiyerek geri dönerler fakat halk arasındaki kendi mevkilerine göre bu reformların tatbik edilmesinde bir öğretmen veya bir müfettiş olarak vazife görürler.

Çin'de birkaç hafta içinde müfassal bir nüfus sayımı [*] yapılmasında Pekin bu suretle muvaffak olmuştu veya halk bir ay müddetle sıkı bir yiyecek istihkakı ile karşı karşıya kalacaktı. Haddizatında komünist rejimin "ileriye doğru sıçrayış" hareketinin sonlarında bir deliye dönmüş olması, prensiplerin muteberliğine halel getirmez. Diğer taraftan da yukarda gösterilen hâdise ayaklanmaları bastırma hareketlerinden alınmış bir misal olmamasına rağmen prensiplerden herhangi bir ayaklanmayı bastırma hareketinin de faydalanabileceği mülâhazasiyle gösterilmiştir.

---

[*] Çin'de yapılan nüfus sayımının nekadar mufassal olduğu hususu şüpheli, neşredilmiş olan neticelerin doğruluğu da başka bir meseledir. Yalnız Kızıl Çinliler hakikatı bilmektedir.

7. Harekât (Operasyonlar)

Şimdi de burada, 4 ncü kısımda gösterilen stratejinin tatbik edilmesinden meydana çıkan taktik problemleri göreceğiz. Ve daha ziyade alınması icabeden tedbirlerden ziyade prensipler üzerinde duracağız.

İlk adım (âsi kuvvetlerinin yokedilmesi veya defedilmesi):

Seçilmiş bölgedeki âsi kuvvetlerin (çetecilerin) yokedilmesi şüphesiz ki, en arzu edilen bir husustur ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf da bunun için gayret göstermelidir. Bir hususun unutulmaması icabeder; bu operasyon (harekât) efsanevî çok başlı canavar gibi olan ve tamamen imha edilmedikçe yeniden gelişebilme kabiliyetine sahip olan gerillâlar (çeteciler) için devamlı bir harekâttır. İlk harekâtın hakiki gayesi ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafı daha sonraki gelişme safahatı için hazırlamaktır.

Statik birliklerin seçilmiş bir bölgede garnizon kurarak bölgenin emniyeti bir dereceye kadar temin edilmekle maksada erişilir. Binnetice, eğer çetecilerin çoğu o bölgeden defedilmişlerse, netice yine iyidir. Eğer ayaklanan taraf gayet küçük gruplar halinde dağıtılmışlarsa ve ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf bu ufak grupların yeniden büyük gruplar haline gelmesine mâni olabiliyorsa yine durum tatminkârdır. Bu sebeble, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın bazı seyyal (bindirilmiş) birliklerinin bu bölgede, statik birliklerin o bölgede halkının kontrollarını iyi bir şekilde ele alıncaya kadar kalması lâzımdır ve bu zaman zarfında dağıtılmış olan çetecilerin yeniden bir araya gelerek büyük ve tehlikeli gruplar haline gelmesine mâni olabilirler.

Ayaklandırmaları bastırmakla görevli olan tarafın operasyonun ilk safhası daha iyi askerî başarılara sahip olmak için uzatılmamalıdır.

Bu operasyondaki taktikler esas itibariyle basittir.

1. Bindirilmiş birlikler (seyyal birlikler) ve esas itibariyle o bölgede bulunan statik birlikleri desteklemek için gönderilmiş olan diğer birlikler o bölgede toplanmış vaziyettedir. Bütün bu birlikler çetecilerin (gerillâları) şebekesini yakalamak gayesiyle dıştan içe doğru harekete geçerler. Aynı zamanda da bu bölgenin yanındaki mıntakalarda garnizon kurmuş olan birliklerin de faaliyetlerinin arttırılması emredilir.

2. Temizleme harekâtı da hiç olmazsa çetecileri bu bölgeden uzaklaştırma gayesiyle yukarda gösterilen operasyonlardan sonra yapılır.

3. Topyekûn yapılan bu operasyon neticede küçük seviyedeki operasyonlar haline getirilir. Bütün statik birlikler ister eski ister yeni olsun kendi daimi sektörlerini de görevlendirilirler. Seyyal ve hareketli birliklerden bir kısmı merkezden kontrol edilen esas bir birlik halinde bulunur ve diğerleri sektörlere gönderilir. Bütün kuvvetler ilk önce yapılan iki temizlik harekât ndan arta kalan çetecileri ortadan kaldırmak için çalışırlar.

Operasyonlar bu devre içerisinde -diğer devrelerde olduğu gibi- taktik malûmat ve ayaklananlara, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetlerine ve halka karşı tevcih edilmiş psikolojik bir harble takviye edilir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetlerine tevcih edilmiş olan propaganda:

Bu devre zarfındaki operasyonlar umumiyetle askerî bir mahiyet arzettiklerinden neticede bazı zarar ve ziyana sebep olması kaçınılmaz bir haldir.

Bu sebeble de ayaklanan taraf kendi cephesinden halk arasında ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetleri arasında çarpışmalar çıkarmak gayesiyle bazı tahriklerde bulunacaktır.

Halkın ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kuvvetlerince güçendirilmesi bir fayda temin etmiyeceğinden bu taraf kuvvetlerinin halka karşı olacak olan kötü muameleleri asgarî bir seviyede bulundurulmalıdır. Ayaklanmaları bastırma harekâtına iştirak eden bütün birliklerin bu mevzuda iyice indoktrine edilmeleri lâzımdır, asker tarafından yapılacak olan yanlış hareket efkârıumumiye nazarında iyi bir tesir bırakacaksa ağır bir şekilde ve hattâ halkın önünde cezalandırılmalıdır. Yapılan hatalı bir hareket herhangi bir zarar tevlit etmiş ise hiç bir formaliteyi beklemeden bunun tamiri cihetine gidilmelidir.

Halka tevcih edilen propaganda:

Bu devre içinde halktan işbirliği talebinde bulunmak hem faydasız ve hem de mağlûbiyeti kabul etmiş olmak demektir. Âsinin kontrolu altında bulundukları müddetçe işbirliğinde bulunamazlar. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın halkın yardımını temin etmek maksadiyle aleni bir şekilde faaliyete geçmesi kendisini halk nazarında muvaffakiyetsizliğe uğratır. Bundan da başka, başlangıçda ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafa yardım eden bazı mahallî siviller mevcut olsa da bu kimseler bu hareketlerinden dolayı ayaklanan tarafından cezalandırılırlar ve bunun da yaratacağı psikolojik tesir çok büyüktür.

Eğer ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf halkın bitaraf olması gibi daha tahditli bir gaye takip ederse çok daha akıllıca hareket etmiş olur, meselâ; halkın her iki tarafa karşı da pasif olması gibi. Takip edilecek umumî yol, "bitaraf kalın, sulh bu bölgeye yakın bir zamanda getirilecektir. Âsiye yardım ederseniz, bizler de askerî harekâta devam etmek mecburiyetinde kalacağız, bunun da sizler için zararı büyük olacaktır".

Ayaklanan tarafa tevcih edilen propaganda:

Bu devrede ayaklanan tarafın yapacağı en büyük hata bir savaşı kabul etmesi ve ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın kuvvetli olduğu bu anda aktif bir faaliyet göstermesidir. Psikolojik gayeler âsiyi bu mecraya sürükler.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf bir mıntakada birliklerini teksif ettikten ve ilk harekâtından sonraki kârını kaybettikten sonra -eğer varsa- o mıntakada halk ile birlikte çalışmak ve halkın desteğini temin etmek niyetinde olduğunu açıklarsa o mıntakadaki ayaklananlar başlangıçdaki kuvvetlerini ve itimatlarını kaybederler ve bu suretle de ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa meydan okumaya kalkışabilirler.

İkinci adım (statik birliklerin kullanılması):

Bu devre zarfında tamamen askerî bir harekât ile çetecileri ortadan kaldırmak hemen hemen imkânsızdır, çünkü çetelerden arta kalanlar yine aynı mıntaka içinde bulunacak ve siyasî hücre teşkilâtı ortadan kaldırılmamış olduğu için yeni yeni kimseler ayaklanan tarafa iltihak edeceklerdir. Ayaklananlar, yalnız halkın işbirliği ile tamamen ortadan kaldırılabilirler, halkın işbirliği ki, ayaklananları bastırmakla görevli olan taraf için daha sonraki devrelerde mümkün olacaktır, tabiî herşey yolunda giderse. Onun içindir ki, bu devre zarfında ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf, çetecileri ortadan kaldırmak yerine nazarlarını halka çevirmelidir.

Bu askerî harekâtın duracağı mânasına gelmez. Tamamen aksi olarak bu devrede statik birlikler gerillâları (çetecileri) takip etmeye devam edecektir, fakat bunu da ufak çapdaki harekâtlarla, tuzaklarla ve bu faaliyetlerin hiçbir zaman için kendilerini halkın yardımını kazanmak olan esas gayesinden uzaklaşmamak fikrine sahip olarak yapacaklardır.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf gerillâ kuvvetlerinin (çetecilerin) dış bir yardım görerek geri gelmemelerine de dikkat etmelidir. Gerillalara yardım edecek olan birliklerin bu gibi mıntıkalara sokulmasına mâni olmak bu mıntıkada bulunan seyyal birliklerin esas vazifesidir.

Statik birliklerin kullanılmasından maksat halkın ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın siyasî kimselerinin iyice korunabilmesini temin edebilmek ve böylece politik personelin az bulunduğu yerlerde askerin sivil işlerde aşağı seviyedeki işlere iştirâkini temin etmektir. Böylece statik birliklerin bulundurulduğu mıntıka bölgelere ve bölgelerde tâli bölgelere ayrılır.

Böylece tâli bölgelere ayrılma "ayaklanmaları bastırma harekâtının en küçük esas birliklerine" kadar götürülmelidir: en büyük birliğin lideri de halk ile direkt ve devamlı teması olan kimse olacaktır. Bu ayaklanmaları bastırma harekâtında en önemli olan birlik olup, tatbiki problemlerin en fazla zuhur ettiği ve harbin kazanılmasını veya kaybedilmesini tevlit eden yine bu birliktir. Bu birliğin kuvvetinin ne olacağı hâdiseden hâdiseye göre ve her hâdisedeki duruma göre değişir, başlangıçta bu esas birlik bir tabur veya bir bölük olabilir ve ameliyeninin sonuna doğru da bir manga veya bir kır bekçisi haline gelebilir.

Statik birliklerin kullanılmasında bazı belli hususlara sarahaten dikkat edilmesi lâzımdır.

İdarî ve askerî tahditler her seviyede birbirlerine tetabuk etmelidir hattâ netice askerî noktaî nazardan saçma görülse bile. Bu prensibin tatbik edilmemesi âsinin faydalanacağı karışıklıklarla neticelenir.

Başlangıçta harekâtın bölgenin kenar kısımlarına nazaran, ayaklanmaları bastırmakla görevli kuvvetlerin daha ziyade kendilerini askerî bir harekâta vakfedecekleri bölgenin orta kısmında daha sıkı olması mantıkî görünmektedir.

Birlikler askerî bir kıymet taşıdığı zannedilen bölgeler yerine halkın bizatihi yaşamakta oldukları yerlerde kullanılmalıdır. Askerî bir birlik yalnız stratejik önemi fazla mevkileri elde bulundurarak bütün harb müddetince orada kalarak ayaklanan tarafın mağlûbiyeti için hiçbir şey yapamayabilir. Bu köprüler, muhabere merkezleri ve çabuk zarar görebilen diğer tesislerin korunmaması demek değildir. Bu gibi tesisler gayet tabiî olarak müdafaa edilmelidir, fakat ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın kuvvetleri ihtilâl harblerinde âdet haline gelmiş kumanda mevkilerini müdafaa etmekle boşu boşuna harcanmamalıdırlar. Bu gibi mevkiler ihtilâl harblerinde hiçbir yere kumanda etmez.

Şehir dışında yaşayan insanlar askerî bir müfrezenin yalnız bir bölgede kullanılmasına müsaade etmeyecek bir şekilde çok dağınık olarak bulunuyorlarsa, bu takdirde ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf halkı Malaya, Kamboçya ve Cezayir ve bugün de Güney Vietnam'da yapılmış olduğu gibi, yeniden yerleştirme kararı ile karşı karşıya kalırlar.

Böyle bir radikâl tedbir karışık ve tehlikelidir. Karışıktır çünkü, halk bir taraftan diğer bir tarafa intikal edecektir, bunların yeni bir mıntıkada yaşayabilmeleri için ev problemi ve halkın sahip olduğu eski imkânların da yeni bir yere intikal ettirilmesi veya yeni imkânların bulunması ve halkın bağımsız bir şekilde yaşamasını temin etmek hakikaten güç ve karışık olacaktır. Tehlikelidir çünkü, hiç kimse almış olduğu bir yerden zorla uzaklaştırılıp başka bir bölgeye gönderilmeyi istemez ve bu ameliye en kritik bir zamanda halkı ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa düşman edebilir. İyi plânlanmış ve iyi bir şekilde idare edilen halkı yeniden yerleştirme belki netice itibariyle o muhitin halkı için bazı ekonomik ve sosyal avantajlar sağlayabilir, fakat bu avantajlar derhal meydana gelemiyecektir. Bundan da başka, halkı yeniden bir bölgeye yerleştirme esas itibariyle müdafaa zihniyetiyle yapılan bir ameliyedir. Bu da ayaklanan tarafa şehir dışında daha fazla hareket serbestisi verir, bilhassa geceleri, aynı zamanda çetecilere karşı halkı bir istihbarat membaı olarak ve geniş ölçüde milis kuvveti olarak kullanmak gayesi ile pek kabili telif değildir. Cezayir harbleri sırasında halkın yeniden bir bölgeye yerleştirilmesinin doğurduğu acaip neticeleri meydandadır. Fransızlar Tunus hududunu bir duvar kurarak kapadılar. Hudut ile duvar arasında yaşayan halkı başka sektörlere naklederek burada kimsenin oturmadığı bir bölge meydana getirdiler. 1959 senesinde durum hissedilir bir şekilde düzeldiğinde evvelce nakledilmiş olan halkı eski yerlerine yani duvarla hudut arasına yeniden yerleştirdiler. Buna karşılık olmak üzere de FLN (Millî Kurtuluş Cephesi) de buradaki halkı zorla Tunus'a sürdü. Çünkü buradaki halktan Fransızlar FLN'nin (Millî Kurtuluş Cephesinin) hertürlü harekâtı hakkında istihbaratı alıyordu.

Halkın bir bölgeye yeniden yerleştirilmesi ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın zayıflığından doğmuş en son çare olarak alınan bir tedbirdir. Halkın yeni bir bölgeye yeniden yerleştirilmesi ancak, ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kuvvetlerinin istenilen bir seviyede emniyetle kullanılabilmeleri için başka bir çare yok ise yapılmalıdır. Eğer durum bu ise, halkın yeni bir bölgeye yerleştirilmesi meydana çıkabilecek güçlükleri teşhis edebilmek ve bu mevzuda daha fazla bir tecrübe kazanabilmek maksadiyle ilk önce gayet küçük bir seviyede yapılmalıdır. Ve bu ameliyeyi de kesif psikolojik ve lojistik hazırlıklar takip etmelidir. Netice olarak da, yeniden yerleştirilecek olan halkın adedi o bölgede vazife görecek olan ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kullanacağı birlik mevcudu ile hem ayar olmalıdır; meselâ, bir mıntakada bir tabur kendi bölüklerini emniyetli bir şekilde kullanabilecekse, 2.000 kişilik 4 grupun 8.000 kişilik bir grup yerine o mıntakaya yerleştirilmesi daha uygun olacaktır.

Halkın gayet seyrek olarak bulunduğu mıntakalarda ulaşılması arazi itibariyle gayet zor olan mıntakalarda bu bölgelere geçecek olanların tevkif edilip veya yer veya havadan atışlarla vurulabileceği bir yasak bölge haline getirilebilir.

Her seviyede, bölge kumandanlığı mobil (seyyal) ihtiyatlara sahip olmalıdır. Statik birlikler nekadar dağınık iseler seyyal ihtiyatlar o derecede önemlidir. Fakat, seyyal birlikler iki askerî harekât arasında boş oturtulmamalıdır; seyyal (mobil) birlikler sivil yani halk ile alâkalı programlara iştirak edebilirler ve etmelidirler. Başka bir deyimle, bu mahallî seyyal ihtiyatlar mahallî kumandanlıklar üzerinde bir iki veya daha fazla bir zaman içinde hazır duruma geçebilecek olan statik birliklerdir.

Birliklerin bir bölgeye yerleştirilmesi hiç bir zaman için kalıplaşmış bir örnek halinde yapılmamalıdır meselâ her köye bir bölük veya takım gibi. Statik birlikler elâstikî olmalıdır; çünkü, ayaklanmaları bastırma işi inkişaf ettikçe ve bölgede emniyet teessüs ettikçe, statik birlikler çok daha ilerlere kadar, kendi kendini müdafaa edecek olan birliklerin esasını teşkil edecek olan bir kaç kişiye kadar inerek dağılabilmelidir. Netice olarak askerî birliklerin yerleşeceği ağır ve masraflı tesislerin yapılmasına mâni olunmalıdır bu gibi tesislerin yapılmasına mâni olmak masraflı olmasından dolayı değil de pisikolojik sebeblerden dolayıdır. Askerlerin de insan olduğu nazarıitibare alınarak iyi bir kışlaya çok bağlanacak ve konforu daha az olan bir kışlaya intikal etmek istemiyecektir. Diğer taraftan da kışlalarda yaşayan askerler o mıntakada yaşayan halk için bir yabancı gibi telâkki edilir. Herhangi bir tesisin yapılmasına müsaade edilmezse ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın askerleri o mıntakada yaşayan halk gibi yaşamaya hattâ gecekondu tipi evlerde yaşamaya mecbur kalacaklar ve bu halde askerler ile halk arasında müşterek bir rabıtanın teessüs etmesine yarayacaktır.

Bir test bölgesinin kurulması prensibi her seviyeye tatbik edilebilir. Tatbiki bir tecrübe kazanılıncaya kadar esas birliklerin bulundukları mıntakada etrafa dağınık bir şekilde yayılmamaları en iyisidir, hattâ bunu yapmak emniyetli olsa bile, fakat etrafa dağılmak yerine askerler bütün gayretlerini bir köye teksif etmeliler bu suretle askerler diğer bir köyü ele geçirdiklerinde ne yapmaları ve ne yapmamaları lâzım geldiğini bilmiş olurlar.

Bu devre de, aşağıda gösterilen gayeler haber toplama ve psikolojik harb programlarına dahil edilebilir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa tevcih edilmiş olan propaganda:

Bu andan itibaren gayretlerin askerî maksatlardan diğer faaliyetlere çevrilmesiyle birlikte, bunun sebeblerinin ne olduğu ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerine anlatılmalıdır ve ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın bundan sonraki vazifelerinin neler oldukları umumî mânada kendilerine izah edilmelidir. Ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kuvvetlerini olan değişiklikten haberdar kılma programı serbest münakaşalar havası içinde yapılabildiğinde bu pratik maksatlar için kullanılabilinir ve kullanılmalıdır. Bu tip serbest münakaşalara iştirak edenlerin reaksiyonuna göre lider veya komutan halk ile en iyi şekilde çalışabilecek subay ve kimseleri seçebilir. Bunun dışında kalan kimseler de ayaklanmaların bastırılmasındaki askerî harekâtta kullanılırlar.

Halka tevcih edilmiş olan propaganda:

Statik birliklerin kullanılmaya başlanması halkı bitaraf, eğer düşman durumunda değilse onu bitaraflığından vazgeçirterek kendi, yani ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf saflarına çekme kampanyasının bir başlangıcıdır. Statik birliklerin bir bölgeye yerleştirilmesi ayaklanmaları bastırmakla görevli kuvvetlerin o bölgede kalacağının ve harekâtı hemen bitirip gitmeyi düşünmeyeceklerinin en iyi bir delilidir. Bu da halkın işitmekte olduğu yalanlar veya rivayetlere karşı temkinli bulunmalarını temin edecek en iyi bir indirekt çaredir. Meselâ; bir binanın veya bir arazinin iki veya üç sene müddetle kiralanması için bir köylü veya orada yaşayan bir kimseyle temas etmek istenilen neticeyi meydana getirecektir.

Ayaklananlara tevcih edilen propaganda:

Birliklerin bütün seçilmiş bölgelere yerleştirilmesi sektörler arasında farklar olduğu müddetçe âni veya bir anda yapılamaz. Bu devre içinde, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kuvvetlerini teksif etmesi, seyyal birliklerin de o bölgede faaliyet göstermeleri ve statik birliklerin daha henüz ufak müfrezeler haline gelememiş olması sebebiyle en ağır bir durumdadır.

Bu durumda da ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın en fazla alâkalandığı husus diğer devredeki siyaseti takip etmek ve en kötü bir zamanda çetecileri bir reaksiyon göstermeye teşvik etmektir. Bu hususun üzerinde ehemmiyetle durulmalıdır çünkü, çeteciler mücadeleyi bir sefer kaybetmişlerdir ve halk ile temas etmekten mahrumdurlar. Onları (çetecileri) sık sık ziyaret ederek, bulundukları mıntakadan uzaklaştırmaya çalışmalı veya onların etrafını çevirerek liderlerini en zıt olan şeye yani savaşmaya zorlamalıdırlar.

Üçüncü adım (halk ile temas etmek ve halkı kontrol altında bulundurmak):

Bu devre zarfında üç ana gaye takip edilir:

1. Halkın üzerinde ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın otoritesini yeniden tesis etmek;

2. Halkı fizikî mânada mümkün olduğu kadar çetecilerden uzak tutmak;

3. Diğer adım için -ayaklanan tarafın siyasî hücre teşkilâtını ortadan kaldırma- gerekli istihbaratı (haber) toplama.

Önemin askerî bir harekâttan siyasî bir veçheye bürünmesi ve bu devrenin bir intikal devresi mahiyeti arzetmesi sebebiyle bu devre bütün ameliye içinde en kritik ve her iki taraf için de en sıkıntılı olanıdır.

Alâkanın merkezi şikleti de esas çarpışmaların yer alacağı ana birlikler seviyesine döner.

1. Halk ile temas etmek: Bu harekât, halk ile temas etmek, halk üzerinde bir kontrol tesis etmek için her iki kampın bizzat ilk olarak karşılaştığı harekâttır. Halkın istikbaldeki tutumu, bundan dolayı bir harbin patlak vermesi bahis mevzudur. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın bu mücadeleyi kaybetmek hiç işine gelmez.

Mücadele veya çarpışma yakın bir zamana kadar ayaklanan tarafın açık kontrolunda bulunan ve halen de ayaklanan tarafın siyasî hücre teşkilâtı vasıtasiyle onun gizli olarak kontrolu altında bulunan halk sebebiyle patlak verir, halk ekseriyeti ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafa sempati besleyinceye kadar açıktan açığa ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafla herhangi bir işbirliği yapamaz. O mıntakada yaşayan kimseler ayaklanmaları bastırmakla görevli olanlarla temas etmekten umumiyetle çekineceklerdir. Onlarla yani halk ile ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf arasında bir mânia vardır, bu yıkılmalıdır, bu da ancak kuvvet zoru ile yıkılabilir. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf halka ne yaptırmak istiyorsa bunu zorla yaptırmalıdır. Fakat halka düşmanmış gibi muamele edilmemelidir.

İlkönce yapılması istenen şey halktan rica edilmeli, eğer olmazsa halka emredilmelidir ve halk müştereken ve ferden yapmış olduğu işler karşılığında mükâfatlandırılmalıdır. Emir vererek, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf, halkın ayaklanan taraf ile yüz yüze gelmesi için sebebi veya mazereti bulmalıdır. **Pek tabii'dir ki en kötü şey de emir ver-**

mek fakat tatbik ettirememektir; ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf herhangi bir emir verirken gayet dikkatli olmalı ve verilecek olan emri halkın, insanî bir şekilde kabul edeceğinden emin olduktan sonra vermelidir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf ilk önce işe halkın direkt olarak faydalanabileceği işlerden başlamalıdır, meselâ bulunulan köyü temizleme, veya yolları tamir gibi bu suretle ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf o mıntakada yaşayan insanları, pasif bir usul olsa bile askerî maksatlar için kullanılmak üzere yeni yollar inşa ettirmek, bulunulan köyün müdafaa tesislerini inşa ettirmek, askerî müfrezelere ikmal malzemesi taşıtmak, halktan klavuz ve nöbetçi temin etmek gibi işlerle tedricen istediği istikamete sevkedebilir.

2. Halkın kontrol edilmesi: Halkın kontrol edilmesi açık olarak etraflı bir sayımla başlar. O mıntakada yaşayan herkes kayıt edilmeli ve kendilerine birer hüviyet kartı verilmelidir. Her evi iyi bir şekilde kontrol edebilmek için her aileye bir aile cüzdanı verilmeli ve vukua gelecek her değişikliğin bildirilmesinden de aile reisleri mes'ul tutulmalıdır. Bu son tedbir yapılan nüfus sayımını günü gününe tetabük edebilecek bir şekilde muhafaza etmek için değil de aile reisine böyle bir mes'uliyet vererek onu bu mücadeleye ister istemez sokmak noktainazarından gayet faydalıdır.

Ayaklanan taraf yapılan bu nüfus sayımını nazarıitibare almamazlık edemez ve bunun neticelerinin ne olacağını da gayet iyi tahmin edebilirler. Bunun için de ayaklanan taraf neticeleri sabote etmeye çalışacaktır. Sabot etme yollarından biri de; ihtilâl harblerinde bir sivil şahsın elinde hüviyet kartının olmayışı başını derde sokacağı için, köylüyü kendisine verilen yeni hüviyet kartını yırtmaya zorlayacaktır. Fakat bu takdirde kısa bir zaman içinde halk arasında öyle büyük bir vaveylaya sebep olacaktır ki bunun neticesi olarak da ayaklanan taraf bu taktikden vazgeçmeye zorlanacaktır. Ayaklanan taraf (âsi) mahallî ayaklanmaları bastırmakla görevli kuvvetlerin cehaletine güvenerek ve o mıntaka halkının tesanüt veya sessizliğine dayanarak kendi personelini kaydetmeye çalışabilir. Bu sinsi taktiğe mâni olabilmek için de, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf sayıma tâbi her kimsenin vermiş olduğu ifadenin doğruluğuna şahadet edecek aile efradından olmayan iki kefil isteyebilir. Bu tedbirde yine halkı ayaklananlara karşı çevirmekte faydalı olacaktır.

Sayım doğru olarak yapılmışsa esaslı bir haber alma kaynağıdır. Meselâ; kimin kiminle akraba olduğunu gösterecek, bu da ayaklanmaları bastırma harekâtında gayet önemli bir malûmattır, çünkü âsilerin umu-

miyetle ufak bir köy seviyesindeki harekâtında kendi teşkilâtlarına alacakları kimseleri; umumiyetle kendi aile efradından olanları teşkil eder; veya kimin köy dahilinde bir toprağa sahip olduğu veya kimin köy dışında çalıştığı bu sayımın neticesinde belli olacağından, köy dışına seyahat edenlerin kontrolunu kolaylaştırır, sayım aynı zamanda o bölgede yaşayan insanların kazançlarını da göstereceğinden kimin anormal hareketlere müsamaha göstereceği kimin gösteremiyeceğini bir dereceye kadar ortaya koyar. Yapılacak sayımlar gayet iyi plânlanmalı ve soruların ve neticelerin bir sektörden diğer bir sektöre nazaran herhangi bir değişiklik göstermemesi için sistematik bir şekilde yapılmalıdır.

Halkı kontroldan gaye, halk ile çeteciler arasındaki teması tamamen veya hiç olmazsa hissedilir bir şekilde kesebilmektir. Bu da ancak halk faaliyetlerini devamlı şekilde takip etmekle mümkündür; kısa bir müddet sonra, ayaklanmaları bastırmakla görevli personel o muhitte yaşayan insanlarla aşina olduktan sonra, halkın gayri tabiî hareketleri kolaylıkla teşhis edilebilir. Halk ile tanışmak veya aşina olma ameliyesi de işgal altında bulundurulan bir köyü kısımlara ayırmak ve her kısımda da orada devamlı çalışacak askerî personeli bulundurmak suretiyle çabuklaştırılabilinir.

Kontrol aynı zamanda sokağa çıkma yasağı ve şahısların hareketleriyle ilgili basit iki kaidenin tatbik edilmesiyle de yapılabilir: Meselâ hiç kimse alâkalı makamdan özel bir müsaade almadan köyü 24 saatten fazla bir müddet için terk edemez, ve hiç bir kimse alâkalı makamlardan izin almadıkça köye hiçbir yabancı getiremez. Bunları yapmaktan maksat halkın hareketlerine mâni olmak değil -başka şekilde hareket etmek için bir sebep varsa- onların hareketlerini kontrol etmektir. Kontrolsuz seyahatler daha zorlaşır, yine bu durumda da ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf halkın âsiye yardım etmemesi için muhtelif misaller gösterir.

Bu kaideler tamamen ve sistematik bir şekilde tatbik edilmedikçe hiçbir önemi yoktur. Pek tabiidir ki bu kaideleri ihlâl edenler çıkacaktır. Bu kaideler ihlâl edildiğinde hemen kaideleri ihlâl edenler cezalandırılmalı ve halk da durumdan haberdar edilmelidir.

Halkı cezalandırma işi ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kademelerini en fazla düşündüren bir husustur, çünkü bu ciddi bir meseledir; ve bu hususta hal çaresi mahallî liderlerin insiyatifine bırakılamaz, mahallî liderler cezaları bir kargaşalık hâdisesinde ya en ağırından veya en hafifinden verebilirler.

İlk adımın (ilk devrenin) sonunda seçilmiş bölgelerdeki çeteciler az miktarda olup sağa sola dağılmış vaziyettedirler. Bunların kendilerini yeniden toplayabilmek için bazı ikmal maddelerine ihtiyaçları vardır. Çetecileri kendi ikmal kaynaklarından uzakta tutmak büyük ve zor bir iş olup tevlit edeceği netice ise gayet küçüktür. Eğer yiyecek vesair maddelerin

kontrolu gerekiyorsa elde az bulunan ve çeteciler için gayet önemli olan meselâ, konserve, yiyecek, telsiz bataryaları (pilleri) ayakkabı gibi bazı eşya sıkı kontrol altına alınmalıdır. Meselâ, çeteciler daha ziyade coğrafik olarak halktan uzak tutulabiliyorsa yiyecek kontrolu az bir masraf dahilinde tesirli bir şekilde yapılabilir. Meselâ Malaya'da olduğu gibi, Malaya'da çeteciler girift ormanlar içinde iken sivil halk da ormanın dışında bulunuyordu.

3. **Halkın korunması:** Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kendi isteğini halka zorla yaptırırken diğer taraftan da halka âsi ile işbirliği yapmaması için sebepler gösterirken bunun aksi de varittir. Âsi de halkı tehdit ederek ve halka mazeret veya sebep göstererek ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf ile işbirliği yapmamaya teşvik eder ve zorlar.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf, eğer halk âsiye karşı korunmuyorsa veya korunmakta olduğunu hissetmiyorsa pek fazla birşey başaramaz. Bu sebeple ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf, kendi askerî faaliyetini arttırmak, devriyelerini çoğaltmak gündüzleri ufak çaplarda harekâta girişmek ve geceleri de tuzaklar kurmak ihtiyacındadır. Bütün bunların dışında, ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kendisinin gündüzleri fakat âsilerin de geceleri duruma hâkim olacağı klâsik bir duruma hiçbir zaman için sahip olmamalıdır.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf âsinin herhangi bir harekâtına karşı derhal reaksiyon gösterme plânlarını hazırlamalı ve kendi kuvvetlerini kısa bir zaman içinde savaşa hazır bir durumda bulundurmalıdır.

4. **Haber toplama:** Haber toplama için herhangi bir teşkilât kurulduğunda; ya muhbirlerin teşkilâta devamlı surette gelmeleri sebebiyle veyahutta teşkilâtın devamlı surette muhbirler peşinde gitmesiyle böyle bir teşkilâta haberlerin (istihbaratın) gelmesi hemen hemen muhakkaktır. Esas mesele bu işin nasıl hızlandırılıp çabuklaştırılacağıdır.

Bu devre zarfında muhbirlerden devamlı haber almak daha ziyade güçtür çünkü halk âsiden (ayaklananlardan) çekinmekte ve ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafa karşı tam bir itimata sahip bulunmamaktadır. Halkı veya muhbirleri bu düşünüş tarzından vazgeçirebilmek için muhbirlere haberleri ulaştırmaları için emin ve diğerlerince bilinmeyen yollar gösterilmelidir. Bu maksada hizmet edebilmek için muhtelif çareler bulunabilinir, fakat en basit çare halkın, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf ile ve haber toplama işlerinde çalışan herkesin (yalnız haber toplama mütehassısları değil) halk ile teması arttırılmalıdır. Nüfus sayımı, müsaade belgeleri verme, işçileri mükafâtlandırma v.s. bu gibi fırsatlardan bazılarıdır.

Muhbirlerin temin edilmesinde, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf eğer gayretlerini o mıntıkada oturan ve âsinin zafere ulaşmasiyle kaybı çok kazancı az olacak olan muhtemel dostlarına teksif etmesi çok daha iyi neticeler verir. Âsinin programı da bunların kimler olabileceğini kolaylıkla gösterir.

Haber toplama işi yavaş gidiyorsa bu işe bir parça tazyik tatbik edilir. Hiç bir vatandaş, hattâ en iptidaî memleketlerde bile kendisiyle işbirliği yapmayan bir teşkilâtın tazyiki altında uzun müddet kalamaz; ama memlekette bir ayaklanma vukua geldiğinde o memleketin insanlarının günlük hayatına tesir edecek olan nizam ve talimatnameler arttırılır. Ama ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf için bürokrasi mutedil halkın tamamına karşı değil fakat bazı fertlere karşı tevcih edildiğinde kuvvetli bir silâhtır.

Bazı güç ve zor hâdiselerde, sahte âsiler halkı ziyaret ederek haber toplar ve hakiki çeteciler ile halk arasında şüphe tohumları saçarlar.

5. **Halkın yardımını kazanmaya başlama:** Bu devrede politik reformların tatbikine başlamak -eğer hükümet tarafından idrak edilmiş ve ilân edilmiş ise- zamansızdır. Âsinin siyasî hücre teşkilâtı tamamen ortadan kaldırıldıktan ve mahallî liderler bir araya geldikten sonra politik reformların tatbikine başlamalıdır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf liderlerinin siyasî alanda da vazifeleri halkın ne tip reformlar istediğini öğrenmek ve durumdan yukarı kademeleri haberdar etmek veya ilân edilmiş olan reformların halkın isteğine uyup uymadığına karar vermektir.

Diğer taraftan da ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf neticeleri mahallî halkın işbirliğine dayanmayan muhtelif ekonomik, sosyal, kültürel ve sıhhî projeler üzerinde çalışmaya derhal başlamalıdır. Eğer bu tip projeler halk için faydalı oluyorsa halk da bu projeler üzerine celbedilebilinir; neticeler meydana çıktıkça hükümetin takınmış olduğu sert tavır iddiaları yavaş yavaş unutulur.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf halka personel ve malzeme bakımından yardım edebilmek için hiç bir fırsatı kaçırmamalıdır. Gösterişe yer vermemek en iyi bir tutumdur, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kendi iyi veya kötü olan tutumuyla halk arasında takdirle anılacak ve yapmış olduğu işler rivayetlerle büyütülecektir.

Üçüncü adımdaki (devredeki) haber toplamada ve psikolojik harbler de problemler ve vazifeler pek çoktur.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerine tevcih edilen propaganda:

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan kuvvetler etrafa dağılıp halk ile birlikte yaşamaya başladıktan sonra artık onlara halkın desteğini (yardımını) kazanmak mecburiyetinde olduklarını söylemeye ihtiyaç yoktur. Bu çok daha zararlı olur, onlar kendi can emniyetlerinin mahallî halk ile olan iyi münasebetlere dayandığını yavaş yavaş idrak edeceklerdir. Halka iyi ve dostça muamele etmek kendilerinin tabiî olarak yapacağı hareketlerdir. Daha ziyade bu andaki esas mesele, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan personelin zahiren dost görünürken dahilen nöbette kalma zorunda olduklarına inandırabilmektir.

Diğer bir mesele de, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın personelini rütbe ve kapasitesi ne olursa olsun nasıl aktif ve tesirli bir ajan yapabilmektir. Diğer devrelerde emirlere tam riayet kâfi idi fakat, bu devre de insiyatif en lüzumlu bir faktördür. Diğer taraftan da her türlü şahsî gayret tek bir gayeye tevcih edilmeli ve gayeden uzaklaşmalar veya kazaen yapılan hatalar en asgarî bir seviyede tutulmalıdır. İşte bu zamanda da, mahallî kumandan kendi adamlarına günlük vazifeler vermeli ve gaye hakkında onları sabır ve sebatla aydınlatmalı, verilen vazifelerin nasıl ifa edilebileceğini onlara anlatmalı, meydana çıkacak olan güçlüklere bizzat el koymalı ve çıkacak güçlükleri ortadan kaldıracak tekliflerde bulunmalıdır. Her harekâttan sonra mahallî kumandanlar mesai arkadaşlariyle bir toplantı yapmalı ve toplantıda da onların tavsiyelerini dinlemeli, bunlardan alınan dersleri tesbit etmeli ve elde edilen tecrübelerden diğer grupları haberdar etmelidir. Eğer insiyatifi öğretmek için bir yol veya çare varsa, bunu yapmalıdır.

Halka tevcih edilen propaganda:

Halk ile alakalı olmak üzere bu devrede takip edilmesi gereken üç esas gaye vardır:

1. Halka tesir eden bazı işlerde (sayım, seyahat kontrolu, halka vazife verme v.s.) halkın bir dereceye kadar muvafakatini almak -hiç olmazsa halktan anlayış göstermesini istemek-.

2. Halkın âsi ile temasını kesmesi için hazırlıklar yapmak;

3. Sempatik fakat bitaraf unsurlar hazırlamak;

İlk gaye büyük bir mesele değildir. Mesele yalnız, ayaklanmayı bastırmakla görevli tarafın halka ne yapmak ve neden yapmak istediğini söylemesinden ibarettir. Esas güçlükler diğer gayelerle birlikte ortaya çıkar. Propaganda terörizm'de olduğu gibi maalesef kötü neticeler tevlit eder, propaganda diğer bütün harb aletlerinden en hassası en fazla ihtiyatlı davranılması icabedenidir, hakikate uygun olmalı ve çok evvelden plânlanmalıdır. Eğer propagandanın hedefi şehir dışında yaşayan halk

ise propagandanın unsurlarını halkın yakinen ilgilendiği problemlerle birlikte mahallî olaylar teşkil eder ve propaganda şahıslarla karşılıklı olmak esasını veya muayyen bir grupu (erkek, kadın, gençler, ihtiyarlar v.s.) hedef tutacak şekilde yapılırsa çok daha tesirli olur.

Buna benzer yüksek seviyedeki propagandaları evvelden hazırlamak çok güçtür. Bu suretle mahallî kumandanlara düşen mes'uliyetin ne kadar ağır olduğu kolayca anlaşılır, bilhassa mahallî kumandanlar halkın umumî mânada ne gibi reaksiyon göstereceklerini bilmeden halk ile temasa başladıkları daha ilk anlarda kendi mes'uliyetlerinin büyüklüğü ortadadır.

Yüksek kademedekiler kendisinin yardımına gelmezlerse mahallî kumandanlar bu vazifelerini nasıl başarabilirler?

Mahallî kumandanlar hiç olmazsa, özel surette yetiştirilmiş seyyal birliklerin vazifesi olması lâzım gelen stratejik propaganda kampanyasının icra edilmesi mes'uliyetiyle görevlendirilmemelidirler. Aynı zamanda mahallî kumandanlar normal ve monoton vazifelerin görülmesinde bir muavin tarafından yardım görmelidirler. Mahallî kumandanlar kendi taktik propagandaları için vazifelerin mahallî duruma yaklaşık olduğu kendinin bir veya iki kademe yukarısında olan makamların hazırladığı günlük malûmat ve haberlerle tedvir edilmeli ve lüzumu halinde de pisikolojik harb personeli ile takviye edilmelidirler.

Âsi'ye tevcih edilen propaganda:

Çeteciler arasında da, her insan grupu arasında olduğu gibi, âsinin sahip olduğu sebebe veya savunmakta olduğu dâvaya karşı değişik fikirler, hisler, sadakat bulunur. Onlara bir blok imişçesine muamele etmek aralarındaki tesanüdü arttırır. Bu sebeble, ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın yapacağı psikolojik harbin gayesi âsiyi muhtelif gruplara ayırmak, halk kütleleri ile âsi liderlerin arasını açmak ve ekseriyete sahip olmaktır.

Bu vazifenin ifası umumiyetle mahallî kumandanların vazife hudutlarını aşar çünkü, mahallî kumandanın çetecilerle indirekt bir teması vardır -o da halk vasıtasiyle- ve çeteciler ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin kontrolu altında bulunan araziye nazaran daha büyük bir arazi parçası üzerinde faaliyet göstermektedirler. Bu durumda da mahallî kumandanlar kendisinden yüksek olan makamların açacağı kampanyayı idare etmek yerine bu kampanyaya iştirak edebilirler.

Dördüncü adım (devre) (âsinin siyasî teşkilâtının ortadan kaldırılması):

Âsinin siyasî ajanlarının halk arasından sökülüp atılmasının lüzumu âşikârdır. Burada da esas mesele, bu işin en az hata ve sertlikle en kısa ve en tesirli bir şekilde nasıl yapılabileceğidir.

Bu genel mânada da, âdi suçlulara değil de, yapmakta olduğu faaliyetlerin ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf tarafından tasvip edilmeyen, belki de kendileri için tamamen şerefli bir vazife addettikleri ve bu sebeble harekete geçen insanlara karşı yönetilmiş bir polis faaliyetidir. Diğer taraftan da, âsinin siyasî teşkilâtı kaide olarak terör veya çete faaliyetlerine bilfiil iştirak etmeyen ve bunun neticesi olarak ellerini kana bulamamış olan insanlardır.

Bunlar ile bağ ve irtibatları bulunan mahallî kimseler olup yabancılar tarafından avlanmışlardır ve halkın bir parçası olarak da onların tesanüdünü ister ve onlara karşı bir sempati beslerler. En iyi şartlar altında dahi bu polis hareketinin o mıntıka halkı için ve o mıntıkada yaşayan ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf personeli için bazı nahoş hâdiseler yaratacağı kaçınılmaz bir olaydır. İşte bu sebebledir ki, âsinin siyasî teşkilât ajanlarının ortadan kaldırılması gayet çabuk ve kat'î bir şekilde yapılmalıdır.

Fakat, bazı hataların yapılmayacağını ve neticesi olarak bazı masum insanların tevkif edilmiyeceğini kim garanti edebilir? Âsinin en sevdiği oyunlardan biri de, ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafı yanlış yola sevkederek haddizatında âsiye karşı olan masum insanları tevkif ettirmektir. Yalnız âsinin siyasî teşkilâtına mensup olan kimselerin tevkif edildiğini düşünsek bile bunların sorgulamalarının amatör kimseler tarafından yapılması gayet tehlikeli ve neticesi tesirsizdir. Bütün bu sebeplerden dolayıdır ki bu gibi şahısların sorgulamaları profesyonel kimseler ve halkın yardımını kazanmaya çalışan personelden ayrı bir teşkilât tarafından gayet dikkatli bir şekilde yapılmalıdır. Mevcut polis teşkilâtına itimat edilemiyorsa sırf bu maksat için yeni bir polis teşkilâtı yaratılmalıdır.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf personelinin hepsinin haber toplama hareketlerine girişmeleri halinde bile şüpheli ajanların sorgulamaları yalnız polis tarafından yapılmalıdır. Yapılan polis faaliyetleri her nekadar mahallî kumandanın umumî mes'uliyetlerinde herhangi bir azaltma meydana getirmezse de, herşey mahallî kumandanın direktifleri altında yürütülmeli ve "temizlik" harekâtı sırasında kendisi polisle devamlı surette irtibatı temin etmelidir. Eğer temizlik harekâtı mahallî kumandanın şahsi düşüncesi ise bu düşünce aşağıda gösterilen iki faktör üzerine tesis edilmelidir:

1. Temizlik harekâtını muvaffakiyetli bir şekilde tamamlayabilmek için elde kâfi miktarda istihbarat haberleri var mıdır?

2. Temizlik harekâtı tam mânasiyle sonuna kadar götürülebilinir mi?

Kırmızı bölgelerde âsinin politik teşkilâtı ile alâkalı istihbarat haberleri umumiyetle aşağıdaki şekildedir. Âsinin siyasî teşkilâtının ileri gelenleri ayaklanma hareketlerine kendilerini o derece vermişlerdir ki tevkif edildiklerinde tutumlarını değiştirip serbestçe konuşmaları beklenemez. Diğer küçük şüpheliler de tek olarak veya küçük grup halinde tevkif edildiklerinde kendi ifşaatlarının âsinin siyasî ajanlarını meydana çıkaracağı korkusuyla konuşmazlar. Fakat, o bölgede yaşayan hemen herkes siyasî hücre teşkilâtının azalarının kimler olduğunu veya hiç olmazsa bunların kimler tarafından korunduğunu bilir. Bu da bunlara karşı direkt bir yaklaşma yerine indirekt bir yaklaşmanın çok daha kolay ve tesirli olacağını gösterir.

Takip edilecek yol:

1. Az şüphe cezbeden grupları devamlı surette tevkif etmek;

2. Onların ifşaatlarına göre âsinin siyasî hücre teşkilâtı mensuplarını tevkif etmek.

Tabiî ki ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın ilk hareketi ile âsinin siyasî hücre teşkilâtı mensuplarının ortadan kaybolma tehlikesi de varittir. Mamafih bu durum büyük bir tehlike arzetmez, geri kalan çetecilere katılırlarsa, kendi tesirlerini fazlalaştırmadan başlarına daha büyük bir dert açmış olacaklar ve büyük bir değişiklik meydana getiren siyasî hücrelerin ortadan kaldırılması sırasında çetecilere birkaç kişinin iltihak etmesi, durumu pek değiştirmiyecektir. Eğer bulundukları bölgeden uzaklaşarak başka yerlere bir yabancı gibi gidip oradan âsilere birer ajanmış gibi yardım etmek isteseler bile kendi kıymetleri âsi için çok azalacaktır, gidecekleri o yeni bölgelerde de kolaylıkla teşhis edilip yakalanabilirler. Böylece, ilk devrede çetecilerin bulundukları bir bölgeden diğer bir bölgeye sürülmeleri gibi bu devrede de âsinin siyasî hücre teşkilâtı mensuplarının başka taraflara sürülmesi aynı derecede faydalıdır.

Temizlik harekâtına, âsinin siyasî hücre teşkilâtı mensuplarının tamamen teşhis edilmelerinden sonra değil de -çünkü bu ameliye uzun bir zaman alabilir ve birazda şansa bağlıdır- o mıntıkada yaşayan muhtelif şüpheliler hakkında kâfi malûmat toplandıktan sonra başlanmalıdır.

Temizlik harekâtı yapılan köy temizlik harekâtıyla birlikte veya hemen akabinde ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafa ait olan kuvvetlerce işgal edilmezlerse temizlik harekâtının faydası gayet az ola-

caktır, çünkü, arta kalan çeteciler muhafaza altında bulundurulmayan yerli halkı zorlayarak belki de yeniden siyasî hücre teşkilâtını kurduracaklar ve yapılan temizlik harekâtının yenilenmesi mecburiyeti ortaya çıkacaktır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf temizlik harekâtını yapan elemanlarının yanına o mıntakayı işgal altında tutacak bir askerî müfrezeyi oraya gönderme riskini göze almaktan çekinmemelidir fakat, ayaklananları bastırmakla görevli olan taraf böyle bir askerî müfrezeyi gönderecek durumda değilse, temizlik işine girişmemek ve daha iyi bir zamanı beklemek çok daha iyi olacaktır.

Tevkif edilmiş olan âsinin siyasî teşkilâtı mensupları, mevcut hükümetin aleyhinde çalıştıkları için elde bulunan kanunlar muvacehesinde cezalandırılmalıdırlar. İhtilâl harblerinde hemen hemen herşey anormal cereyan eder. Ayaklandırmaları bastırmakla görevli olan taraf harbi bir an evvel bitirmek isterse, normal zamanlarda tatbik edilebilecek olan bazı kanunî telâkkileri ihtilâl harblerinde nazarıitibare almamalıdır. Kanunların hemen ve sertlikle tatbik edilmesi mahkemeleri irili ufaklı birçok dâvalar, hapisaneler ve esir kamplarını tehlikeli âsilerle olduğu kadar kolayca kazanılabilecek insanlarla doldurur.

Müsamahakâr davranmak bu gibi hâdiseler için pratik bir siyasettir fakat bu hiçbir zaman için körü körüne müsamaha olmamalıdır. Âsinin ajanlarından tövbekâr olanlar ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olanların harekâtına mâni olmayanlar hemen serbest bırakılmalı, fakat nâdim veya tövbekâr olmayanlar cezalandırılmalıdır. Burada gösterilen iki husus bu gibilerin ne dereceye kadar samimi olduklarını gösterir: Mazideki bütün faaliyetleri hakkında mufassal izahat ve ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf ile birlikde çarpışmalara iştirak arzusu. Müsamahakâr davranmanın diğer bir faydası da, siyasî hücre ajanlarının tevkif edilmiş olduğunu görecek olan şüphelilerin daha fazla konuşmaya cesaret edecekleri ve bunun da temizlik hareketini daha da kolaylaştıracağıdır.

Bu devrede ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın yapacağı propagandalarda en fazla alâkalandığı husus tevkif edilenlerin halk üzerinde yaratacağı kötü tesiri en asgarî bir hadde tutabilmektir. Bu sebeble ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın halka âsinin siyasî hücre teşkilâtının yıkılmasının neden lüzumlu olduğunu samimiyetle anlatması lâzımdır ayrıca hatalarını idrak edenlere müsamaha ile davranılacağı hususunu da önemle belirtmelidir. Halkın kendisine inanmamış olması pek mühim değildir ama tövbekâr olmuş eski ajanların serbest bırakıldığını gören halkın hayreti gayet büyük olacaktır.

Gnkur. Sşk. Kitaplığı

Beşinci adım (devre) (mahallî seçimler):

Bu devrede de ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın yapıcı programı başlar. Şimdiye kadar yapılan işlerle silâhlı âsinin direkt tehdidi ve siyasî ajanların indirekt tehdidi halkın üzerinden kaldırılmıştır. Bundan sonra ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın gayret ve çalışmalarının gayesi halkın bilfiil desteğini veya yardımını temin etmektir. Halkın bilfiil desteğini temin etmeksizin ayaklanma hareketlerinin tamamen zeval bulması imkânsızdır.

Yapılan temizlik harekâtından hemen sonraki halkın tutumu ileride ki vazifelerin ne kadar zor olduğunu açıkça ortaya koyar. Eğer temizlik harekâtı iyi bir şekilde tamamlanmış ise halk ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafla işbirliği yapmamak için herhangi bir mazeret gösteremiyecektir. Âsinin siyasî hücre teşkilâtının ortadan kaldırılması halkın tutumunda âni bazı değişiklikler vücuda getirir; halk artık ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf personeli ile temas etmekten çekinmemeye başlayacak ve âsinin muhtelif sert emirlerine riayet etmeyecek ve dost unsurlar devamlı meydana çıkmaya başlayacaktır. Eğer halkın tutumu yapılan temizlik harekâtından evvel ki gibi ise, bunun mânası:

1. Yapılan temizlik harekâtı tamam değildir ve bu da kolay bir şekilde tashih edilebilir.

2. Veya halk ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın arzu ve kazanma kabiliyeti hakkında tam ikna edilmemiştir ve hakikat yakında ortaya çıkacak veya hakikat halkın ketumluğuna galebe çalacaktır.

3. Veya o bölge halkı âsinin savunduğu dâvaya derinden ve samimiyetle bağlıdır. Eğer durum bu ise, bu da ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın ideolojik handikabının büyüklüğünü ve halkın direkt desteğini kazanabilmeyi istiyorsa ne dereceye kadar reformlara başvurması icabedeceğini gösterir. Fakat bu, ayaklanmayı bastırmakla görevli olan tarafın harbi kaybetmekten emin olduğu mânasına gelmez, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf halktan lüzumlu yardımı veya desteği alabilir (temin edebilir). Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın enerjisi kendisinin halk tarafından sevilmediğini örtebilecek kadarsa bu takdirde sulh ve sükûnun birer ana dâva haline gelmesine kadar bekleyebilir ve kendi kuvvetine ve azınlıktaki taraflarına daha fazla güvenir.

Durum ve şartlar ne olursa olsun, esas mesele mücadeleye iştirak eden halkı teşkilâtlandırmaya başlamaktır. Bu da mahallî liderleri mes'uliyetli makamlara ve idare mevkilerine getirterek yapılır.

Birbirine zıt iki husus nazarı itibare alınabilinir. Birincisi, ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafı tutan olarak tanınanları tâyin etmek, böylece bunları halka zorla kabul ettirmektir. Fakat bu yapılması gereken en son çare olmalıdır. Çünkü bu gibilerin kuvvet ve tesirli olabilmeleri yalnız ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kudretiyle kabili telif olacaktır. Bu gibi şahıslar halk tarafından kukla telâkki edilecekler ve halk kendilerine karşı hiçbir hakikî bir mes'uliyet hissetmiyecektir.

En iyi yol, mahallî geçici hükümetler için tamamen serbest seçimlerin yapılmasıdır. Bu suretle halk arasından çıkacak liderler birbirlerine yaklaşıp kaynaşacaklar ve halk da bunlara, kendi aralarından çıkmış kimseler oldukları için, çok daha bağlı olacaktır. Bitarafların hattâ teşhis edilmemiş âsi taraftarlarının seçilmesi tehlikesi gayet küçüktür çünkü halk ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın artık kimin, kimin adamı olduğunu bilmekte olduğunu idrak ederek ve bilhassa bunu da tevkif edilmiş olan ajanlardan öğrendiği rivayetini ortaya attığında halk ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın hemen hemen herşeyi bildiğine inanacaktır. Seçimler neticesinde ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafı istilzam ederek tanınan veya onlara taraftar olduğu sanılan insanların seçilme şansı daha çoktur.

Halkın bitaraf bir insanı seçmesinden ziyade ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın gönlünü almak için kabiliyetli olduğu tahmin edilen kimseleri seçme tehlikesi de varittir. Bunun da en bariz delili seçilen mahallî liderler arasında genç kimselerin bulunmayışı olacaktır.

Seçimlerin neticesi ne olursa olsun, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın, seçilenlerin bütün memlekette sulh ve sükûn iade edilinceye ve ondan sonra yapılacak seçimlere kadar olmak üzere muvakkaten seçilmiş kimseler olduğunu kabul ve bunu ilân etmeleri lâzımdır.

Bu devre zarfında halka tevcih edilecek olan propagandalarda aşağıda gösterilen 4 husus üzerinde israr edilmelidir: Seçimlerin önemi, seçmenlere tam serbestiyet, seçimlere iştirakin lüzumu ve seçilecek olan mahallî hükümetin muvakkat olduğu.

Altıncı adım (devre) (mahallî liderlerin denenmesi):

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın halkla alâkalı çalışma ve gayretlerinin neticesi seçimle başa gelen mahallî liderlerin müesseriyetine bağlıdır. Seçilen kimseler faydalı değillerse ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf yalnız başına kalır ve böylece halk ile yüz yüze geldiğinde yabancılığını muhafaza eder ve seçilmiş bölgelerdeki kuvvetlerini başka taraflara göndermek üzere azaltamaz.

Bu sebeble yapılması lüzumlu ilk iş, seçilen yeni mahallî liderlere bazı vazifeler verilir ve liderlerin bu vazifeleri ifa etme kabiliyetleri ölçülür. Bu durumda onlara verilebilecek pek çok vazife vardır: Mahallî teşkilâtın idaresi, sosyal ve ekonomik sahalarda mahallî projeler deruhte etmek, bazı polis vazifelerini üzerine almak, meşru müdafaa birlikleri için gönüllü toplama, propaganda v.s.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kısa bir zaman içinde liderlerden hangilerinin kendilerine verilen vazifeleri bihakkın yerine getirdiğini öğrenecektir. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın vazifesi bundan sonra mahallî liderlerin durum ve mevkilerini kendisinin sahip olduğu hertürlü imkânlarla yükseltmek ve idame ettirmek olacaktır. Denemede muvaffak olamıyan liderleri ise halkın rızası ile elemine edecek veya yardım ederek onu tashih edecektir.

Bazı mahallî seçimlerde seçilen bütün liderlerden hiç birinin bir işe yaramaması ve onlardan daha iyi bir durumda olan başka bir adayın bulunamaması mümkündür. Bu kadarı da artık tamamen talihsizliktir, mahallî olan bu seçimlerde civar komşulardan daha iyi birini getirip seçimlerde bir hile yapmaktan başka şey yapılamaz.

Bütün memleket çapında ayaklanmaları bastıracak bir lider seçilmesi işi ortaya çıktığında yüzlerce mahallî lider seçilmesi meselesi ciddiyetinden biraz kaybeder.

Mahallî liderlere, deneme değerinden çok daha kıymetli muhtelif işler tabiidir ki tevdi edilecektir. Bu vazifelerden ekserisi halkın desteğinin liderler tarafından kazanılması olacaktır. Bazı vazifeleri de halkı ayaklanmalara karşı aktif bir mücadeleye sokmak için hazırlanmış olacaktır; meşru müdafaa birliklerin hazırlanması, daimî kuvvetler için devamlı yardımcı kuvvetler temin etmek, haber alma ve kontrol şebekeleri ve propaganda grupları kurmak gibi.

Bu devre zarfında ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın karşılaşacağı meselelerden üçü bilhassa çok dikkat ister.

Yeni seçilmiş mahallî liderler âsiler için açık bir hedef teşkil eder bu sebeble bu kimseler tamamen ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın muhafazasına güvenmiyecek şekilde korunmalıdırlar. Aksi, veya halkın desteğini kazanmanın kendileri için en iyi bir muhafaza olduğu ve bu sebeble bunu temin etmelerinin lüzumu söylenmelidir.

Yeni seçilmiş olan mahallî liderler pek tanınmamış ve bu mevzularda yetiştirilmemiş kimseler oldukları için ilk başlarda hükümetin bunları tutması ve desteklemesi kaçınılmaz bir haldir, fakat ayaklanmaları bas-

tırmakla görevli tarafın bunlara karşı fazlaca hoşgörürlülük göstermesi arzulanmayan bir husustur. Aksi takdirde bu tutum yalnız herşeyi tasvip eden kimseleri meydana çıkarır bu da ayaklanmaları bastırma hareketi için bir derttir.

Hoşgörürlülük hattâ bazı tehlikelere yol açsa bile en kısa zamanda terk edilmelidir.

Yerine getirilmesi için para, malzeme ve kalifiye eleman gibi lojistik bir desteğe ihtiyaç gösteren bazı vazifeler de vardır. Lojistik destek hemen hazır bulundurulmalı ve küçük bir formaliteyle verilmelidir. Bundan da başka lojistik desteğin verilmesi siyasî bir manevra olup ayaklanmaları bastırmakla görevli olan birliklere aktif olarak yardım etmekte olan köy veya bölgelere öncelikle gönderilmelidir. Tahrik edici bir kıymeti olan silâh tefrik edilmeksizin kullanılmamalıdır.

Seçilmiş bir bölgenin bir kısmında halkın ayaklanmaları bastırmakla görevli olan kuvvetlere aktif olarak yardım etmeye başlaması aradaki çekingenliğin kalkması demektir, bundan istifade edilerek geri kalmış sektörlere tesir edilmeye çalışılmalıdır. Bunu yapabilmek bu devredeki propagandanın esas gayedir.

Böyle bir propaganda ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf personeli yerine halk tarafından sadır olduğu zaman çok daha ikna edicidir, o mıtakada yaşayan kimseler yalnız kendi mıntakalarında değil diğer mıntakalarda da bir propagandist gibi çalışmaya ikna edilmelidir. Eğer yerli halk böyle hareket etmeye başlarsa o seçilmiş mıntakada harb kazanılmış demektir.

Halkın, ayaklanmaları bastırmakla görevli personele karşı olan çekingenliğinin kalktığının diğer bir işareti de istihbarat haberlerinin birden bire artmasıdır.

Yedinci adım (devre) (bir partinin kurulması):

Bir bölgede işler ilerledikçe, denenmiş liderler her köy ve kasabada meydana çıkmaya başlıyacaktır. Bunlar da eninde sonunda bir grup teşkil edecekler ve hükümetin siyasî partisi içinde teşkilâtlanacaklardır. Bunun muhtelif sebebleri vardır:

1. *Parti politikanın -bilhassa politikanın en fazla rol oynadığı ihtilâl harblerinde-* bir aletidir. Tatbik için lüzumlu bir alete sahip olmadığı müddetçe en iyi politika bile ayaklanmaları bastırmakla görevli olan kuvvetler için bir kıymet ifade etmeyebilir.

2. Kendi mahallî çevrelerinden zuhur eden yeni bulunmuş liderler kendi komşularından tecrit edilmişlerdir. Bu liderler ki yalnız mahallî olarak değil de bütün memleket seviyesinde teşkilâtlanmış âsiye mahallî olarak karşı koymaktadırlar. Böylece, âsi, mühim miktarda politik bir avantajı elinde bulundurmaktadır ki buna müsamaha edilmemelidir.

3. Yeni liderlerin mahallî halk üzerindeki otoriteleri en fazla idarî bir veçheye sahiptir. Eğer yeni liderlerin liderlikleri politik sahaya da uzatılmak isteniyorsa bu da ancak bir parti vasıtasiyle yapılabilir.

4. Yeni seçilen liderlerin halk ile olan bağları yalnız tek bir rey üzerinde kurulmuştur. Yeni liderlerin halk ile olan bağları halktan kuvvet alan bir politik mekanizma ile desteklenmedikçe gayet kolayca hasara uğrayabilir. Ayaklanmaları bastırmakla görevli kuvvetlerin bu liderleri bulduğu gibi bunlar da halk arasında muharip kimseleri bulmalıdırlar. Bulunacak muharip kimseleri bir arada tutabilmek için bu liderlerin yardıma, desteğe ve bir siyasî partinin rehberliğine ihtiyaçları vardır.

Yeni seçilmiş mahallî liderlerle, halk arasından bulunmuş muharip kimseleri halihazır bir parti içinde mi gruplaştırmak iyidir yoksa yeni bir parti kurmak mı? Pek tabiidir ki bu sualin cevabı şartlara, halihazır partinin prestijine, partinin liderliğine ve partinin siyasî programına dayanır.

Yeni bir partinin kurulması kurulacak olan partinin siyasî programının ne olacağı meselesini ortaya çıkarır. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan kuvvetler daha ne gibi siyasî reformların yapılması lâzım geldiğine karar vermeden evvel böyle bir partinin kurulmasına müsaade etmemelidir.

Fakat sulh zamanında hemen hemen bütün partiler -komünist partileri hariç- adayların eğilim ve istidatlarını nazarıitibare almaksızın partilerini genişletmeyi hedef tutarlar, fakat bir memlekette ayaklanma şartlarının bulunması bu hususlarda çok daha dikkatli davranılmasını icabettirir.

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın siyasî partisi kendi mensuplarını çok daha dikkatli seçmelidir ve âzâlarının çokluğundan ziyade azalarının kalitesine güvenmelidir.

Bir partinin kurulması ne kolay ne de çabuk yapılabilir. Mamafih, hakikat şudur ki, mahallî liderlerden kâfi miktarı bir araya gelip birleştikten sonra herhangi bir millî teşkilât içinde gruplanmalıdırlar. Başlangıçda, bölge cemiyetleri bu maksata geçici olarak hizmet eder.

Sekizinci adım (devre) (son çetecilerin kazanılması veya tamamen baskı altında tutulmaları):

Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetleri bir taraftan mahallî halkın desteğini kazanmak için lüzumlu gayretleri sarfederken diğer taraftan da birinci adımda gösterilmiş olduğu gibi çetecilere karşı girişilen geniş harekâttan sonra seçilmiş bölgelerde çetelerden arta kalanları takip etmeye ve temizleme vazifesine devam etmeyi ihmal etmez. Ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetleri çetecileri tamamen imha etmiş olabilir. Eğer imha edememişlerse, arta kalan çetecileri temizlemek veya imha etmek mecburiyetindedirler.

Taktik problemler, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin vazifelerini hafifletmesinden; taarruz faaliyetlerinin zayıflığından; halk ile temas etmekten çekinmelerinden ki, bu haberalma kaynaklarını kurutacaktır; bazı hâdiselerde de, arazinin müsaade etmeyişinden zuhur eder. Yukarda gösterilen şartlar altında yapılacak olan çetecileri tuzaklarla avlanmak, devriye çıkarmak ve ufak çapdaki harekât zaman alıcı birer faaliyet olup pek de verimli değildir. İşte bu sebeblerle, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerinin birinci adım (devre) de olduğu gibi, bazı toplu askerî gayretler sarfetmeyi tercih etmesi çok daha faydalı olacaktır, fakat bu zamanda halkın harekâta tesirli bir şekilde iştirak etmesinin önemli olduğu unutulmamalıdır.

Esas mesele psikolojik olup bu meselede ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kendi kampında zuhur eder. Mes'uliyetli bazı kimseler bu devrede her şeyin iyi gittiği zaman bu kadar gayret sarfetmenin ne dereceye kadar lüzumlu olduğu sualini soracaklardır. Bunun sebebleri kendi aralarında münakaşa mevzuu olacaktır. Hakikat şudur ki, o mıntakada dolaşan çetecilerden arta kalmış olan kimseler çetecilerin esasını teşkil eden kimseler olup, yeniden çoğalabilirler, bu kimselerin halk arasında veya halkın etrafında bulunmasına müsaade edilemez. İyi bir şekilde yapılacak olan son harekât ayaklanmaları bastırmakla görevli olanların rakiplerini ezme kararını ortaya koyacak ve seçilmiş mıntakalar içindeki ve dışındaki halka, âsiye ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kendi kuvvetlerine kıymetli siyasî faydalar temin edecektir.

Esas harekât prensibi adetçe az olan çetecileri ortadan kaldırmak, halk arasından zorla uzaklaştırarak halktan uzak tutmak, çetecileri "başı boş dolaşan haydutlar" haline getirmek ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf kuvvetlerine yaklaşmaya teşebbüs ettiklerinde onları yakalamaktır. Yukarda gösterilen bu taktikler 1950-1952 senelerinde Çin komünistleri tarafından Güney Çin'de milliyetçilerden arta kalanları imha etmekte büyük bir muvaffakiyetle tatbik edilmiştir.

Her ne kadar ayaklanmayı bastıracak olan kuvvetlerin ihtiyaçları büyük ise de, çetecilerin zayıf silâhlarla teçhiz edilmiş ufak gruplardan ibaret bulunması sebebiyle, ayaklanmaları bastırmakla görevli taraf kuvvetleri o bölge halkını seferber edip silâhlandırır ve bunlar da statik birliklerden alınacak tecrübeli subaylar tarafından sevk ve idare edilebilirler. Geçici olarak o mıntakada vazifelendirilmiş olan seyyal ihtiyat birlikler çetecileri püskürtmek için kullanılırlar.

Bütün bu çalışma ve gayretlerin nekadar devam edebileceği veya etmesi lâzım geldiği tamamen mahallî şart ve duruma bağlıdır ve esas faktör o mıntakada yaşayan halkın hayat tarzının zedelenmiş olmasıdır. Pek tabiî olarak en iyi an çiftçiliğin durgun olduğu andır.

Askerî gayretler çetecilere karşı olacak olan keşif bir psikolojik taarruzla desteklenmeye ihtiyaç gösterir; burada esas koz umumî bir af teklifidir. Bu da bir dereceye kadar tehlikeli ise de bunun tehlikesi diğer zamanlara nazaran daha azdır çünkü, ayaklanmaları bastırmakla görevli olan kuvvetler seçilmiş bölgelerde halkın desteği üzerine kurulmuş olan kuvvetli bir duruma gelmiş vaziyettedir.

Bu gibi büyük gayretlerin bile bir bölgedeki ayaklanma hareketlerini bir anda sona erdirmesi beklenemez; çetecilerden bazıları yine kendilerini kurtarabileceklerdir. Bu sebeble, aşağıdaki hususu belirtmek enteresandır, 1962 yılı Eylül ayında Malaya'da başlamış olan ayaklanma hareketlerinden 14 sene sonra bile Malaya Tayland hududunda faaliyet göstermekte olan 300'e yakın çeteciyi hesaba katmadan 20 ilâ 30 kadar çeteci Malaya'nın balta girmemiş ormanlarında hâlâ mevkilerini elde tutuyorlardı.

Kendilerini kurtarmış olan bu çeteciler memleket dahilindeki ayaklanmaların tamamen sona ermesiyle belki faaliyetlerine son verebilirler veya bulundukları mıntakayı tamamen terk edip başka taraflara gidebilirler veya yakalanabilirler. Son hâdisede gösterilen bu kimseler artık bir mesele teşkil etmezler.

NİHAİ TAVSİYELER

Şimdiye kadar söylenenler, ayaklanmaları bastırma harekâtının esas mekanizmasıdır. İster soğuk, ister bilfiil silâhlı olsun ihtilâl harblerinin esası bir cümle ile hülâsa edilebilir: **Halktan yukarıya doğru bir politik mekanizma kurmak** (veya yeniden kurmak). Fikir gayet basittir. Ama

bunun tatbikatının ne kadar güç bir iş olduğu, sulh içinde yaşayan ve iyi gelişmiş ihtilâl şartlarının bulunduğu memlekette görülür, tamamen bu sebeble, bu misal bizlerin problemiyle yakinen alâkalıdır:

Halkın politikaya karşı alâkasızlığı umit kırıcı bir haldir. Karlı bir Şubat sabahı ziyaret ettiğimiz dört ailenin kapısını çaldığımızda bize gayet açık olarak "Biz hiç oylarımızı kullanmayız" dediler. Benim kongreye ait bölgemde oylarını kullanabilecek 334.000 kişi vardır, fakat bunlardan 92.000 kişisi oy verebilmek için kaydolmak zahmetine bile katlanmamışlardır. 334.000 kişiden ancak 217.000'i Kennedy ve Nixon seçimlerinde oylarını kullanmışlardır.

Michigan üniversitesince yapılan bir araştırmada oy vermek için kayıtlı 100 kişiden ancak 7 tanesi her türlü siyasi toplantılara katılmakta, ancak 4 tanesi seçim kampanyasına para yardımında bulunmakta, üç tanesi aday olabilmek için müracaat etmiş ve ancak 2 tanesi de herhangi bir siyasi partide aza olarak çalışmıştır.

Memleketimizi idare etmenin sıkıntısı ancak son derece çok çalışan ufak bir zümrenin omuzları üzerindedir. Kampanyam sırasında, aylarca ufak zümreye mensup insanları müteaddit defalar gördüm. Diğerlerine dokunmadım [*].

Napolyon'un dediği gibi "harb tamamen icra ediliş tarzına bağlı basit bir san'attır".

Okuyucularım şu suali sorabilirler; ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafca yaratılan parti, ayaklanan tarafın programını benimseyip kabul ederse ne olacaktır?.. Basit cevap, bunun tamamen başka bir hikâye olduğudur. Müttefikler 1918'de harbi "bütün harbleri nihayetlendiren harbi" kazandılar. Kazandıkları zaferle ne yaptıkları da yine başka bir hikâyedir. İnsan işlerinde nihai bir sonuç yoktur.

Ayaklanma, bilhassa ahlâki veya millî ayrılıklar üzerinde kurulmuşsa ayaklanmaları bastırmakla görevli tarafın, ayaklanan tarafın savunduğu dâvayı daha sonradan benimsemesi tehlikesi mevcutur, meselâ Kürtlerle Irakhlar arasındaki mücadelede olduğu gibi. Eğer bu vukubulursa, bunda ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın kazandığı kıymet-

[*] James A. Michener "her aday neleri bilmelidir" New York Times 23 Eylül 1962.

ii şey, zamandır. Bundan sonra ayaklanmaları bastıracak olan taraf yeni partinin liderlerini yeni bir ayaklanmaya başlamaları yerine onların daha sulhcu bir yolu seçmelerini ümit etmektir. Onları bazı yeni reformlara ikna edebilir ve ayaklanmaları bastırmakla görevli olan taraf terör ve sertlik hareketleri neticesi meydana gelecek olan ihtilafcı bir partinin doğmasına kat'iyetle reddetmesi için zorlanmıştır. Hakikatte bu da Malaya'da olmamış mıdır?.. Orada İngilizler oradakilerin haklarını teslim etmişler ve komünist çetecilerin haklarını teslim etmeyi inkâr etmemişler midir?.. Bir ihtilâl durumu en cansız bir halde varit oldukça ve bir ayaklanmayı meydana getirecek olan problemler ortadan kaldırılmadıkça tehlike mevcut demektir ve bu hâl de ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın muhtelif derecelerde uyanık bulunmasını icab ettirir.

Bir ayaklanmayı bastırmak her zaman için mümkün müdür?.. Normal bir düşünüşle bu sualin cevabı müsbet intibaını uyandırabilir. Askeri bir okula giderek orada taarruzu öğrenen bir kimse, iyi bir şekilde yapılacak olan bir taarruz karşısında kimsenin tutunamıyacağı kanaatına sahip olabilir, iyi bir şekilde yapılacak taarruz ona göre "karşı konulmaz" bir kuvvettir.

Diğer taraftan da başka biri müdafaa mevzuunda bir bilgiye sahip olur ve bu sefer o da iyi plânlanmış bir müdafayı (sabit kütleler) hiç kimse geçemez intibaına sahip olur (şimdilik, herhangi bir tip müdafaa sistemi düşünülmemiş olan nükleer silâhlı roket taarruzunu bir tarafa bırakalım).

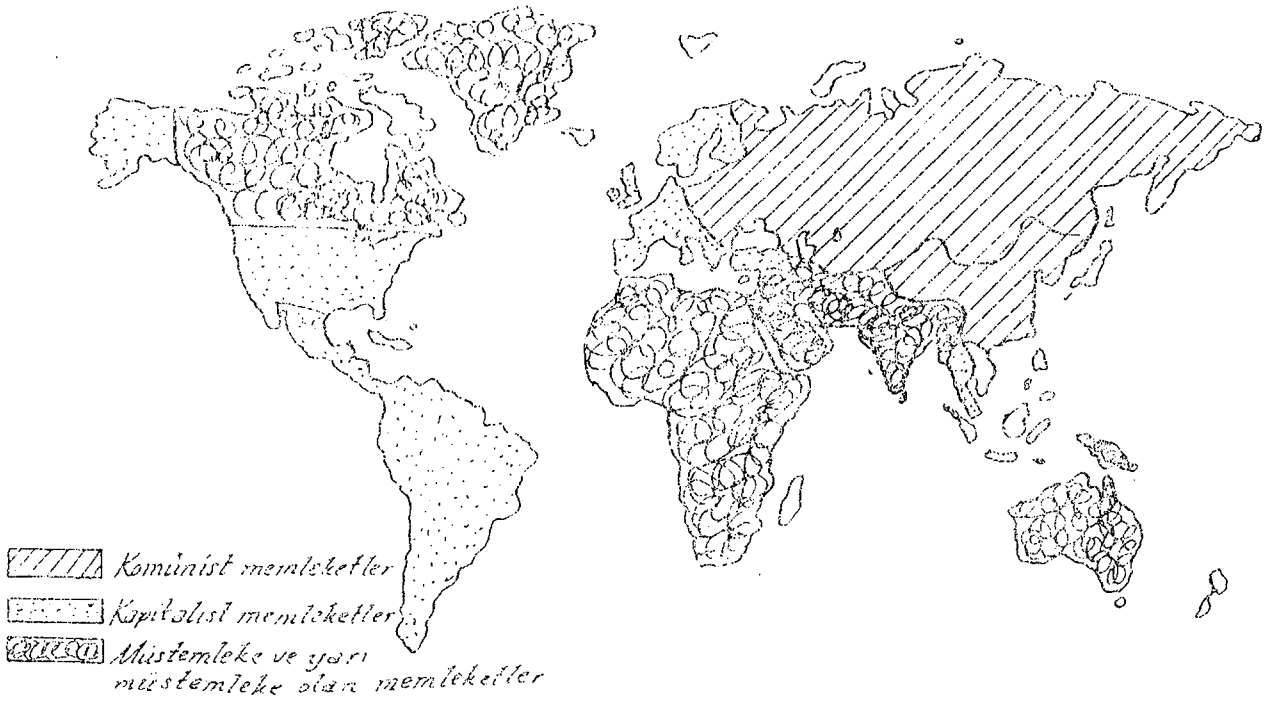
Pek tabii olarak, herhangi bir ayaklanma hareketini mağlûp etmek her zaman için mümkün değildir. Yunanistanda çıkan ayaklanmalar daha başlangıçtan mağlûbiyete mahkûm edilmişti. Hindi Çinideki Fransızların ayaklanmaları bastırma gayretleri de aynı şekildeydi. Bu gösterilen açık hâdiseler hariç, son senelerdeki ihtilâl harblerinde zaferin her iki kamptan biri lehinde tecelli etmesi mümkündü. Neticenin ne olacağı Mao Tse-Tung veya Chiang Kai-Shek, Batista veya Costro, FLN (Cezayir Millî Kurtuluş Cephesi) veya Cezayir'deki Fransızlar tarafından evvelce bilinmemekteydi.

Son zamanlarda vukua gelen ayaklanma hareketleri iki esas sebebden meydana çıkmıştı (1): Müstemleke halinde bulunan memleketlerde milliyetçiliğin uyanması ve (2) komünist tazyiki, komünistlerin tazyiki bazan bir memleketteki ayaklanma hareketini bizzat tahrik ve idare eder, bazan da milliyetçilik hareketleriyle bağdaştırır, fakat **ayaklanmalarda komünist tazyiki herzaman için mevcuttur ve aktif bir durumdadır.**

Müstemlekecilik bazı ufak tefek hâdiseler hariç artık tamamen ölmüş vaziyettedir. Bir husus hariç bu dâva artık ortadan kalkmak üzeredir. Maalesef, bu da olmamaktadır, müstemlekecilikten sonra da yalnız bir komünist sloganı olmayan Neokoloniyalizm (Neo müstemlekecilik) ortaya çıkar. Lâtin Amerika'da, Guiana, İngiliz Honduras ve bazı ehemmiyetsiz yerler hariç hiç bir koloni yoktur. Fakat bütün kıta huzursuzlukla kaynaşmaktadır. Kübadaki ihtilâl savaşı -her ne kadar Küba bir müstemleke değilse de- bunun işareti idi. Kolombiyanın eski Başkanı Eduardo Santos "durum böyle devam ederse, tarihin en büyük infilâki Lâtin Amerika'da hazırlanmaktadır" diyerek etrafı ikaz etmiştir. Neokoloniyalizm dâvası yalnız Lâtin Amerikayı içine almamaktadır. Batı'nın ekonomik istismarına karşı bazı samimi veya gayri samimi şikâyetler Afrika ve Asya memleketlerinde işitilmektedir. Hürriyetlerine kavuşan yeni milletlerden bazıları kaçınılmaz olan bazı kargaşalıklardan kendilerini kurtarabilmişlerdir, hattâ en iyi şartlar altında bile eski idarecilerin ayrıldıkları görülmüştür. Hürriyetlerine yeni kavuşan bazı milletler de, inanmış olduruldukları gibi, bağımsızlığın halk kütleleri için âni bir ileri hamle olduğunu göstermektedirler. Müstemleke halinde bulunurken bağımsız bir millet haline geçmekteki tehlike ve güçlüklerin komünistler tarafından körüklenerek şurada burada bazı huzursuzluklar, başkaldırmalar -ve ayaklanmalarla neticelenmemiş olması hakikaten bir mucizedir.

İhtilâlleri yayan komünist mekanizmasının söküllüp atıldığına ve komünist tazyiklerinin azaldığına dair bir emare yoktur. Sovyet Rusyanın tutumu değişebilir, Stalin'den evvel, Stalin devrinde ve Stalinden sonra olduğu gibi, yeniden eski haline dönebilir. Sovyetlerin en son durumu ne olursa olsun, Kızıl Çin kendi esas mahsulü olan-Liu Shao-ch'i nin dediği gibi "benzer şartların hüküm sürdüğü müstemleke veya yarı müstemleke halinde bulunan memleketler de" ihtilâl için insicamlı doktrini ortaya atarak Kızıl Çin Sovyetlerin esas sermaye olarak kullandığı hususu kendi ellerine geçirmeyi açıkça düşünmektedirler. Sovyetler kontrolu altında bulunan memleketlerin liderliğini 1951 senesinde temin etmişti. Aynı senenin 1 Temmuzunda Çin Komünist Partisinin 13 ncü seneyi devriyesinde söylenen bütün büyük nutuklarda Çin ihtilâlinin dünya çapındaki önemi üzerinde önemle duruldu. Merkez Komitesinin Propaganda Dairesinin Başkanı olan Lu Ting-yi Pekin'de yapılan törenlerde bir hatip olarak açıkça şunları söylemiştir:

Kapitalist memleketlerde yapılan ihtilâllerin en güzel örneği Ekim ihtilâlidir.

(Şekil: 4) 1951 yılında Çin Komünistlerine göre ideolojik dünya haritası

Müstemleke veya yarı müstemleke halinde bulunan memleketlerde yapılan ihtilâllerin en güzel örneği de Çin ihtilâlidir ve bundan elde edilen tecrübelerde müstemleke veya yarı müstemleke halinde bulunan memleket insanları için de son derecede kıymetlidir.

1951'de Çin'de basılan ideolojik dünya haritası (şekil : 4) Tordesilla Andlaşmasının tatbikatını tek taraflı bir görüşle ortaya koyan bir harita olup bu andlaşmaya göre 1494 senesinde Papa Alexander VI Cape Verde adalarının batısındaki 370 birliğin kapladığı bütün araziyi İspanya'ya vermiş ve Papa Portekizlilere de bunun bitişiğindeki Afrika ve İspanyol arazisinin doğusunda araştırma yapma hakkını tanımıştı. 1951 senesinde yapılan bu haritaya göre Çinliler Kanada ve Avustralyayı kat'î olarak birer müstemleke ve Lâtin Amerika memleketleri ile Japonyayı kapitalist birer memleket olarak göstermişlerdir. Bunun neticesi olarak Çin komünistleri tarafından yapılan bildiride Lâtin Amerika ve Japonyanın -Amerikan yarı müstemlekesi olduğu fikrini sona erdirir- Çin tesir sahası içinde ve Avusturalya ile Kanada'nın da Sovyet tesir sahası içinde bulunduğuna işaret etmişlerdir (Şekil : 5).

Böylece dünya ekonomik inkişaf sahasında olmasa bile kısmen büyüklük ve nüfus itibariyle 3 esas bloğa ayrılmıştır:

Dost memleketler, "kardeş memleketler", meselâ, komünist devletlerdir.

Muhtemel müttefik memleketler, meselâ, "müstemleke ve yarı müstemleke" durumunda olan memleketlerdir.

Düşman memleketler de meselâ, "kapitalist" memleketlerdir.

Böylece, Çin komünistlerinin stratejisi prensibi -Çin'in liderliği değilse bile- Sovyet Rusya tarafından kabul edilmiş gibi görünmektedir: **Birinci adım, müstemleke halinde bulunan memleketlerin kapitalist memleketlere yanaşmasına mâni olma, ikinci adım, bu memleketlerin kontrolunu ele geçirmektir.** Bu suretle komünistler, kapitalist memleketler nüfusuna nazaran 2'ye nazaran bir üstünlüğe sahip olacaktırlar; bu suretle kapitalistler için pazarları kapatarak ve onların ticaret kanallarını bozarak, komünistler asgarî bir risk ile kapitalistleri dize getirmeyi ümit etmektedirler. Komünistlerin askerî kuvvetleri de ihtilâllerden kazanılanları muhafaza edecek ve kapitalistlerin bu stratejiye karşı koyma hareketleri komünist askerî kuvvetleri tarafından bertaraf edilecektir.

Nükleer silâhların meydana çıkması ve bu silâhların kazaen çatışması tehlikesi veya hali hazır Çin-Sovyet anlaşmamazlığının bu stratejinin muvaffak olmasına ne dereceye kadar tesir ettiği uzun uzadıya münakaşa

(Şekil: 5) Çin Komünistlerinin beyanları neticesine göre yeniden hazırlanan ideolojik dünya haritası

edilebilir. Her ne olursa olsun, hakikat şudur ki, eğer Rus ayısı âni olarak bir at -kuvvetli fakat sulhçu- haline gelse bile, Çinlilerin ifratçılara ve ayaklanmalara karşı bir arzu besleyen herkesi kendi saflarına cezbedebilmek için nasıl çalıştıklarına dair kimsenin bir şüphesi olmayacaktır.

Son olarak, ihtilâl harbleri listesinin bitmemiş olduğunu düşünmek için başka bir sebep daha vardır. **Bir ayaklanmayı başlatmak o ayaklanmayı bastırmaktan çok daha kolaydır.** İntizamsız olan Yunan komünistlerinin daha başlangıçda bir ayaklanmayı başlatabilmek için mutlak olan bazı sebep ve dâvalara sahip olmadan giriştikleri isyan hareketlerinde ne dereceye kadar ileri gittiklerini gördük. Son senelerde bir çok ayaklanma hareketlerinin muvaffakiyete ulaşması şurada veya burada memnun olmayan halk gruplarını herhangi bir ayaklanmaya tevessül etmek için teşvik edecektir. Gayri memnun insanlar ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafın fıtrî zayıflığından istifade edip, kumar oynayabilirler (fıtrî zayıflık çünkü her iki kamp arasında farklar mevcuttur) veya dünyanın bir tarafından veya diğer bir tarafından yardım görebilme ihtimalî üzerine bir kumar oynayabilirler. Bütün bunlar dışında da, bu gayri memnun kimseler elde edilmesi kolay ve etrafa gayet yayılmış vaziyette bulunan ayaklanma hareketleri doktrininin müesseriyeti üzerinde kumar oynayarak hemen hemen herkes bu içe tevessül edebilir.

Gelecekte zuhur edecek olan ihtilâl harblerinde Batının direkt veya endirekt bir şekilde müdahale edeceğini söylemek yerinde olur. Komünistlerin ayaklanma hareketlerini bir tarafa çekmesiyle Batı'nın ayaklanmaları bastırmakla görevli olan tarafı iltizam etme ihtimali çok fazladır.

Yukarda gösterilen sebeblerden ötürü bu kitap yazılmıştır.

— o —